

ВЯСНА І ІМУНІТЭТ

11

ЛЁС
БЕЛАРУСКІХ
МУЗЕЯЎ

12

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

ЗВЯЗДА

14

САКАВІКА 2023 г.

АЎТОРАК

№ 48 (29928)

КОРАТКА

«АМКАДОР» прадставіў тэхніку на аграпрамысловай выстаўцы ў Варонежы.

Адвакаты Беларусі бясплатна прапануюць малазабяспечаным 15 сакавіка.

Беларусь у бязвізавым парадку з пачатку года наведала больш за 79 тысяч замежных грамадзян.

«Дзікае паляванне караля Стаха» Уладзіміра Караткевіча ўпершыню апублікавана на венгерскай мове.

Гатоўнасць тэхнікі да веснавых палявых работ у Брэсцкай вобласці складае 95-96 працэнтаў.

Энергетыкі Віцебскай вобласці ўстанавілі больш як 5,6 тысячы SPLIT-лічылнікаў.

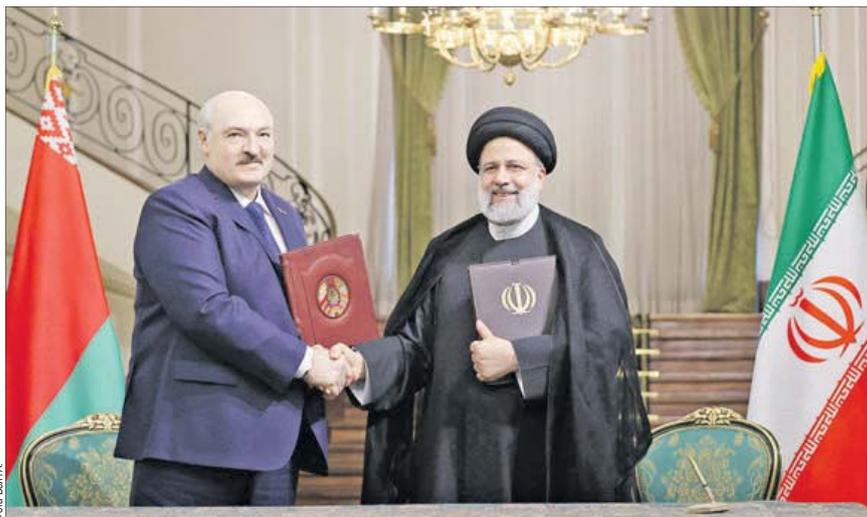

«МЫ МОЖАМ БЫЦЬ ВЕЛЬМІ КАРЫСНЫМІ АДЗІН АДНАМУ, КАЛІ ПА-САПРАЎДНАМУ АБ'ЯДНАЕМ СВАЕ НАМАГАННІ»

Кіраўнік дзяржавы з афіцыйным візітам наведаў Іран

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў рамках свайго візіту ў Іран правёў перагаворы з Прэзідэнтам гэтай краіны Эбрахімам Раісі. Месцам сустрэчы кіраўнікоў дзяржаў абрана рэзідэнцыя Джомхуры ў палацава-паркавым комплексе Саадабад. Па працоле перагаворам прэзідэнтаў папярэднічала цырымонія афіцыйнай сустрэчы. Эбрахім Раісі прывітаў Аляксандра Лукашэнку перад уваходам у рэзідэнцыю. Спачатку кіраўнікі дзяржавы правялі перагаворы ў вузкім фармаце, а пасля — у пашыраным.

«Я не для лісівасці сказаў аб тым, што цяперашнія кантакты паміж Беларуссю і Іранам, асабліва ў апошнія два гады, — гэта сапраўды ваша заслуга. Скажу шчыра, можа быць, нават і па маёй прычыне, па прычыне Беларусі, мы крыху аслабілі ўвагу да іранскай дзяржавы. Я часта, задумваючыся над гэтым, раблю выснову аб тым, што нам трэба было пражыць гэты перыяд — перыяд, можа быць, не такіх інтэнсіўных адносін. Гэты перыяд

Фота БЕЛТА

характарызуецца тым, што мы зраўневалі, наколькі патрэбныя адзін аднаму, наколькі цесна павінны супрацоўнічаць у гэтым свеце», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Прэзідэнт Ірана ў сваю чаргу адзначыў, што беларуска-іранскія адносіны заўсёды былі на ўздыме. Але, па яго словах, у апошнія два гады яны прадэманстравалі

прагрэс. «Несумненна, ваш візіт у Іран надаць сур'езны вялікі імпульс развіццю нашых двухбаковых адносін», — заявіў Эбрахім Раісі.

СТАР. 2

ЦЫТАТА ДНЯ

Валянцін СЕМЯНЯКА, старшыня Пастаяннай камісіі па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэгламенце Палаты прадстаўнікоў:

«Мэта, інструментарый дасягнення мэтаў кіраўніком дзяржавы былі вызначаны правільна. Ні для каго не сакрэт, што 2020 год выявіў нейкія крызісныя з'явы, і тыя пасылы, якія прапаноўваліся для іх вырашэння — «усё разбурым, а потым...», — не апраўдаліся. Апраўдаліся стваральныя моманты, і вельмі важна, што гэтыя моманты цывілізавана, правільна, канструктыўна былі прапанаваны грамадству: абнаўляем Канстытуцыю, змяняем законы і пераходзім на новы ўзровень праваадносін, на новы ўзровень узаемадзеяння».

Жылая нерухомаць

Кватэры ў сталіцы пачалі даражэць

Да гэтага падштурхнулі больш даступныя крэдыты

Практычна ўвесь мінулы год на рынку жылля мы назіралі павольнае, але ўпэўненае зніжэнне цен на нерухомаць. Але ў пачатку бягучага года нешта «зламалася» ў гэтай тэндэнцыі.

СТАР. 6

Новае ў медыцыне

Жыві без болю

У Магілёўскай бальніцы № 1 развіваюць новы від дапамогі — алгалогію

Алгалогія — гэта навука, якая вывучае востры і хранічны боль як асобны дыягназ. У адрозненне ад некаторых іншых краін у рэестры медыцынскіх спецыяльнасцяў у Беларусі такога кірунку пакуль няма, і нашы медыцынскія ВНУ не рыхтуюць спецыялістаў гэтага профілю. Але ёсць асобныя медыкі, якія актыўна прапаноўваюць перадавую навуку ў масы. Так, у Магілёве на базе бальніцы № 1 нядаўна адкрыўся кабінет болю, дзе на ногі (у прамым сэнсе гэтага слова, бо часцей за ўсё тут дапамагаюць пацыентам з болем у спіне) ужо паставілі не аднаго чалавека. Прыём пацыентаў вядзе ўрач-анэстэзіялаг аддзялення рэанімацыі Магілёўскай бальніцы № 1 Сяргей ГАПАНОВІЧ. Праўда, выключна на грамадскіх пачатках, бо ніхто яго ад прамых абавязкаў не вызваляў. І робіць тое, таму што ведае — за алгалогіяй будучае.

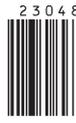

СТАР. 5

ISSN 1990 — 763X

2 3 0 4 8 >

9 771 990 7630 08

Падпішыся на «Звезду» — і выйграй карысны приз!

Ідзе падпіска на II квартал 2023 года

ВЯСНА І ЛЕТА — З ЛЮБІМАЙ ГАЗЕТАЙ!

«МЫ МОЖАМ БЫЦЬ ВЕЛЬМІ КАРЫСНЫМІ АДЗІН АДНАМУ, КАЛІ ПА-САПРАЎДНАМУ АБ'ЯДНАЕМ СВАЕ НАМАГАННІ»

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

На перагаворах у пашыраным складзе беларускі лідар падзякаваў іранскаму калегу за гасціннасць і цёплы прыём, аказаныя беларускай дэлегацыі. «Старая іранская прыказка абвяшчае: «Сябар — гэта божа міласць». І я веру ў тое, што прыехаў да сваіх сяброў. Мне прыемна ізноў пабываць у Тэгеране, сталіцы цяперашняга Ірана, які стаў калыскай адной з самых прасунутых у камерцыйным і культурным плане цывілізацый, праз тэрыторыю якой праходзілі гандлёвыя шляхі задоўга да таго, як была адкрыта Амерыка, — адзначыў Аляксандр Лукашэнка. — Гаворачы сучаснай мовай, вашы продкі ведалі аб лагістыцы, экспарце, транзіце значна большы за тых, хто звыш сарака гадоў душыць вашу краіну санкцыямі і спрабуе насаджаць так званыя дэмакратычныя каштоўнасці. Яны, відаць, толькі забыліся, што ў кожнага народа ёсць свае каштоўнасці, якія выцякаюць з яго культуры, ладу жыцця, выхавання, рэлігіі, і з гэтымі каштоўнасцямі трэба лічыцца. Менавіта ў гэтым залог мірнага суснавання. Там, дзе пра гэта забываюцца, пачынаюцца войны», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Кіраўнік беларускай дзяржавы ўжо трэці раз наведвае Іран. «Кожны раз я з вялікай павагай назіраю, з якой упартасцю ваш народ супрацьстаяць знешняму ціску, спрабам навязаць чужую волю. І як вы, нягледзячы ні на што, развіваеце сучасныя тэхналогіі і ядзерную энергетыку. І мы можам быць вельмі карыснымі адзін аднаму, калі па-сапраўднаму аб'яднаем свае намаганні», — адзначыў ён. Аляксандр Лукашэнка раскажаў, што па вопыце яго адносін з былымі кіраўнікамі Ірана асабліва цікава цяперашняга візіту ў тым, што краіны могуць выйсці на новую прыступку, новы этап супрацоўніцтва. Асабліва гэтага супрацоўніцтва будзе найвышэйшая эфектыўнасць. Зрабіць такую заяву мне даюць магчымасць тэа дамоўленасці, якія ўжо дасягнуты», — адзначыў Прэзідэнт.

ДАРОЖНЯЯ КАРТА ЎСЕБАКОВАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА

Па выніках перагавораў Аляксандр Лукашэнка і Эбрахіма Раісі падпісалі дарожную карту ўсебаковага супрацоўніцтва паміж краінамі на 2023—2026 гады. У час сустрэчы з іранскім калегам Аляксандр Лукашэнка запэўніў, што Мінск зробіць усё неабходнае для выканання падпісаных дамоўленасцяў. Дарожная карта прадугледжвае ўсебаковае супрацоўніцтва Беларусі і Ірана ў палітычнай, эканамічнай, консульскай, навукова-тэхнічнай сферах, а таксама ў сферы адукацыі, культуры, мастацтва, СМІ і турызму.

«Прыемна, што ў нас падобныя пазіцыі і падыходы да многіх пытаньняў міжнароднага парадку дня. Галоўнае, што Беларусь і Іран аддадзены ідэі пабудовы справядлівага шматпалярнага свету», — сказаў кіраўнік дзяржавы па выніках перагавораў з Прэзідэнтам Ірана. Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што папярэдні раз наведваў Іран 17 гадоў таму. «Павінен канстатаваць, што ніякія санкцыі, ніякі націск не змаглі спыніць рух іранскага народа да сваёй незалежнасці і гарантавання сваёй бяспекі», — падкрэсліў ён.

Аляксандр Лукашэнка раскажаў, што са сваім іранскім калегам яны вызначылі: у адносінах краін была невялікая паўза. «Сёння асабліва гэтага візіту ў тым, што мы паспяхова пераадолелі гэту паўзу. Мы аб многім дамовіліся. І асабліва гэтага візіту таксама ў тым, што мы ўзгаднілі ўпершыню ўсе пытанні двухбаковага супрацоўніцтва і заключылі нямала дагавораў, пагадненняў і мемарандумаў аб намерах. У агульным аб'ёме я магу ацаніць гэты візіт, калі мы рэалізуем усё нашы дамоўленасці, у рамках \$100 млн. Мы адзіныя ў меркаванні з Прэзідэнтам Ірана, што санкцыі — гэты час магчымасць. Для нас вельмі важна не страціць гэты час», — падкрэсліў беларускі лідар.

Прэзідэнт заўважыў, што 18 сакавіка 2023 года Беларусь і Іран адзначаць азнаўваю

падзею — трыццацігоддзе ўстаўлення дыпламатычных адносін. «Гэта добрая нагода, каб вывесці наша супрацоўніцтва на новы ўзровень. І такія магчымасці ёсць. І мы сёння з Прэзідэнтам Раісі скарысталіся гэтай магчымасцю», — заявіў ён.

«Мы абсалютна давяраем адзін аднаму. Нашы народы падтрымліваюць нас у гэтым. Мы канстатавалі, што паміж намі па выніках мінулага года дасягнуты высокі ўзровень тавараабароту. Гэта трохразовы рост да ўзроўню 2021 года. Але канстатавалі, што гэта далёка ад тых магчымасцяў, якія маюць дзве дзяржавы», — сказаў беларускі лідар.

Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што вялікі недахоп у адносінах Беларусі і Ірана раней быў звязаны з тым, што бакі правільна разумелі сітуацыю, аб многім дамаўляліся, але не ўсе рэалізавалі. «Таму ў бягучых умовах прычынова важна ўмацаваць нашы існуючыя сувязі, пашырыць кантакты і рэалізаваць усё дасягнутыя дамоўленасці. Без усялякіх затрымак і цяганін», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Асаблівай увагі заслугоўвае навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва. Наяўныя напрацоўкі павінны стаць добрай асновай для паглыблення кантактаў і трансфармацыі ў перспектыву камерцыйныя праекты. «Мы будзем супрацоўнічаць па ўсіх напрамках, у тым ліку і ў гуманітарнай сферы. Гуманітарная сфера — адзін з асноўных кірункаў супрацоўніцтва», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Беларусь і Іран таксама маюць намер умацоўваць узаемадзеянне па лініі міжпарламенцкай сувязі. «Упэўнены, што падпісаныя сёння дарожная карта (план нашага ўсебаковага супрацоўніцтва паміж Беларусі і Іранам), а таксама пагадненні і камерцыйныя кантракты паслужаць развіццю доўгатэрміновага партнёрства», — сказаў Прэзідэнт Беларусі. Ён падзякаваў Прэзідэнту Ірана за аказаную гасціннасць, пажадаўшы народу Ірана міру і працівання. Аляксандр Лукашэнка таксама запрасіў Эбрахіма Раісі здзейсніць візіт у Мінск у зручны час.

Пасля перагавораў Аляксандр Лукашэнка і Эбрахім Раісі разам наведлі выставу вядучых медыцынскіх і навукова-інавацыйных вытвор-

цаў Ірана. На выставе прадстаўлены ўзоры прадукцыі шэрагу вядучых іранскіх медыцынскіх і навукова-інавацыйных вытворцаў. Кіраўнікі дзяржавы сумесна аглядзелі экспазіцыю.

СТВАРАЦЬ СУМЕСНЫЯ ПРАДПРЫЕМСТВЫ

Таксама Прэзідэнт Беларусі сустрэўся з першым віцэ-прэзідэнтам Ірана Махаммадам Махберам. Беларускі лідар падкрэсліў, што падчас перагавораў з Прэзідэнтам Ірана яны канстатавалі, што асновай любых адносін і ўзаемадзеяння з'яўляецца эканоміка. «А ў эканоміцы галоўны вы. Таму рэалізацыя нашых дамоўленасцяў будзе ў асноўным залежаць ад урада Ірана, які вельмі ўзначальвае», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Кіраўнік дзяржавы падзяліўся ўражанымі ад выставы вядучых медыцынскіх і навукова-інавацыйных вытворцаў: «Я паглядзеў некаторыя ўзоры, тое, што вы робіце. Вы мяне здзіўляеце. Вы ствараеце вельмі высокатэхналагічнае абсталяванне, у якім мае патрэбу ўвесь свет. Вазьміце турбіны, розныя інфармацыйна-камунікацыйныя рэчы, лекі самыя сучасныя, па цане даступныя. Гэта дарагога варты. Мы гатовыя па ўсіх гэтых кірунках з вамі супрацоўнічаць. Калі ў вас ёсць цікавасць, давайце будзем ствараць сумесныя прадпрыемствы ў Беларусі і гандляваць па ўсім свеце», — прапанаваў Прэзідэнт.

«Словам, у выніку гэтых паспяхоўных перагавораў мы вам падкінулі значны аб'ём работы. Да вас просьба адна (з нашага боку затрымкі не будзе) — каб мы абавязкова рэалізавалі на працягу гэтага года ўсе нашы дамоўленасці. І тады мы вельмі спакойна можам дадаць больш за 100 мільёнаў долараў у тавараабарот», — заявіў беларускі лідар.

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў час афіцыйнага візіту ў Тэгеран сустрэўся з вярхоўным лідарам Ірана Алі Хаменеі, а таксама са старэйшай Сходу ісламскага савета Махаммадам-Багерам Галібафам.

Паводле прэс-службы Прэзідэнта.

Парламенцкі дзёння

Новы імпульс узаемадзеяння

Старшыня Савета Рэспублікі Наталля КАЧАНОВА правяла рабочую сустрэчу з дэлегацыяй Варонежскай вобласці

Бакі абмеркавалі рэалізацыю папярэдніх дамоўленасцяў, вызначылі перспектывы кірункі далейшага ўзаемадзеяння. У прыватнасці, Варонежскую вобласць цікавіць супрацоўніцтва ў будаўнічай галіне. У рэгіёне ўжо эксплуатуецца школа на 520 месцаў, пабудаваная беларускімі спецыялістамі. Цяпер вядзецца будаўніцтва адукацыйнага цэнтра на 2860 месцаў у Варонежы, школы на 500 месцаў з дзіцячым садком на 220 месцаў, ажыццяўляецца рэканструкцыя стадыёна «Факел».

Старшыня Савета Рэспублікі падкрэсліла, што супрацоўніцтва з Варонежскай вобласцю вядзецца не першы год. «Дзякуючы таму, што нашы прэзідэнты задаюць танальнасць нашым узаемаадносинам, сёння практычна ўсе рэгіёны Расійскай Федэрацыі супрацоўнічаюць з рэгіёнамі нашай краіны, — заўважыла спікер верхняй палаты парламента. — Садзейнічае гэтаму, вядома, і тая работа, якую праводзяць Савет Федэрацыі і Савет Рэспублікі. У гэтым годзе мы вядзем актыўную падрыхтоўку да Х Форуму рэгіёнаў, які пройдзе ва Уфе. І тым напрацоўкі, пагадненні, кантракты, якія падпісваюцца, у ходзе правядзення гэтых мерапрыемстваў даюць імпульс работы, якая

складваецца паміж нашымі рэгіёнамі».

Сёння Варонежская вобласць уваходзіць у топ-20 рэгіёнаў Расіі па экспарце беларускай прадукцыі. Па словах Наталлі Качановай, нягледзячы на бесперэцэдэнтныя санкцыйны ціск, які аказваецца на дзве краіны, яны развіваюцца. «Мы гатовы да супрацоўніцтва абсалютна па ўсіх напрамках, цяпер займаемся рэалізацыяй саюзных праграм, падпісаных прэзідэнтамі нашых краін, — адзначыла Старшыня Савета Рэспублікі. — Мы нацэлены на вельмі цеснае і плённае супрацоўніцтва з Расійскай Федэрацыяй — гэта стратэгічны кірункі. Эканоміка развіваецца

тады, калі паміж бакамі сяброўскія адносіны, калі людзі чуюць адзін аднаго. Мы заўсёды прытрымліваемся пазіцыі супрацоўніцтва з тымі краінамі, якія паважаюць суверэнітэт і незалежнасць нашай дзяржавы. Таму для нас Расійская Федэрацыя — добры і дружалюбны народ, з якім мы супрацоўнічаем і будзем супрацоўнічаць, выбудоўваюць тактычныя і стратэгічныя пытанні, якія неабходна вырашаць на тым ці іншым этапе развіцця нашых краін».

Намеснік старшыні ўрада Варонежскай вобласці Канстанцін КУЗНЯЦОЎ звярнуў увагу, што ўсе будаўнічыя аб'екты, узведзеныя беларускім бокам у гэтым

расійскім рэгіёне, пабудаваны датэрмінова і якасна. Гэта, па яго словах, сведчыць аб высокай культуры будаўніцтва Беларусі. «Цяпер калегі з беларускага боку будуць у Варонежы самую буйную ў Расіі школу, мы яе называем мегашколай — на 2860 навучанцаў, якая 1 верасня 2023 года павінна адчыніць свае дзверы, — паведамаў Канстанцін Кузняцоў. — Паралельна будзецца спартыўны комплекс — стадыён «Факел». Гэта новая пляцоўка паслужыць для нашай знакамітай футбольнай каманды трэнерскай базой, а таксама выступіць асноўным стадыёнам першай катэгорыі для правядзення чэмпіянатаў расійскай прэм'ер-лігі».

Намеснік старшыні ўрада Варонежскай вобласці адзначыў, што расійская дэлегацыя прыехала ў Мінск і з той мэтай, каб паглядзець ужо рэалізаваныя ў Мінску аб'екты спорту. У Варонежы плануецца рэканструкцыя цэнтральнага стадыёна прафсаюзаў. Вопыт беларускіх архітэктараў і рукі нашых будаўнікоў ім неабавязвае спатрэбіцца і ў рэалізацыі гэтага аб'екта. У ходзе візіту ў Беларусь расійская дэлегацыя наведла Шклоў, дзе варонежцаў зацікавілі катэдзныя пабудовы. Па словах Канстанціна Кузняцова, у рэгіёне плануецца ўзвядзенне буйнога катэдзнага пасёлка, які будзе

пабудаваны па прынцыпе «шклоўскіх домікаў». У планах — і будаўніцтва дзіцячага садка на 600 месцаў у Варонежскай вобласці, да якога прыцягнуць спецыялістаў з Беларусі.

Як заўважыў у размове з журналістамі старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні Міхаіл РУСЦЬ, паміж Беларуссю і Варонежскай вобласцю наладжана ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва. «І гэта не толькі будаўніцтва школ, але і развіццё будіндустрыі і матэрыялаў, — заўважыў сенатар. — Гэта свайго роду рэклама тэхналогіі нашых прадпрыемстваў. Цяпер Варонежская вобласць мае патрэбу ў будаўніцтве жылля — і мы ўдзячны нашым калегам, кіраўніцтву, што яно звярнула ўвагу на нашы «шклоўскія домікі». Не трэба шукаць дзесяці далёка, усё знаходзіцца побач. Мы адзін у аднаго вучымся: і па спрашчэнні будаўніцтва, і працуруючы вызвалення зямельных участкаў. Мы ўдзячны нашым калегам за апэратывнае вырашэнне пытанняў узаемадзеяння, у прыватнасці ў плане імпартазамішчэння, і за ўзаемавыгаднае фінансаванне ўмоў. Нам прыемна ў гэтым плане працаваць з усімі рэгіёнамі Расіі, але асабліва з Варонежам, каманда якога з'яўляецца сплавом маладосці і вопыту».

Вараніка КАНОТА.

Падзея

«МЫ — ГРАМАДЗЯНЕ БЕЛАРУСІ!»

Усебеларуская акцыя, прысвечаная Дню Канстытуцыі, стартвала ў Канстытуцыйным Судзе Рэспублікі Беларусь

Галоўнымі героямі ўрачыстасці сталі 14-гадовыя юнакі і дзяўчаты — прадстаўнікі ўсіх абласцей і горада Мінска, усяго 21 чалавек. Пашпарт грамадзяніна Рэспублікі Беларусь маладым людзям уручылі Старшыня Канстытуцыйнага Суда заслужаны юрыст Беларусі Пётр МІКЛАШЭВІЧ і першы сакратар ЦК БРСМ Аляксандр ЛУК'ЯНАЎ, паведамліла БелТА. У падарунак юнакі і дзяўчаты традыцыйна атрымалі дзяржаўны сцяг і Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь.

Патрыятычная ініцыятыва была прапанавана БРСМ у 2004 годзе. За гэтыя гады яна набыла шырокую папулярнасць сярод моладзі і па праве лічыцца адной з важных традыцый нашай краіны. Толькі па лініі Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі сёлета адбудзецца каля 150 уручэнняў з удзелам больш як 3,1 тысячы чалавек.

У атрыманні пашпарта ёсць адмысловы сімвалізм і сувязь пакаленняў. Аб гэтым заявіў першы сакратар ЦК БРСМ Аляксандр Лук'янаў. «Ужо стала добрай традыцыяй у Канстытуцыйным Судзе ўручаць першыя пашпарты, першыя найважнейшыя дакументы для нашых маладых грамадзян з рук вышэйшых службовых асоб. Апошні год стаў шмат у чым класавым, таму што, як вядома, ужо год дзейнічае абноўленая Канстытуцыя. Менавіта тым маладым людзям, якія цяпер атрымліваюць пашпарты, асвойваюць новыя гарызонты, развіваюць нашу краіну, дзяржаву, — заўважыў Аляксандр Лук'янаў. — Наша заканадаўства і тэхналогіі ідуць наперад, ужо шмат біямэтрычных ID-карт. Але разам з тым папярковы пашпарт застаецца папулярным. Многія маладыя людзі атрымліваюць пашпарты загадзя, бо

часта выязджаюць за мяжу. Але сёння асабліва сімвалізм уласцівы менавіта папярковаму варыянту, бо гэта сувязь пакаленняў, пэўная традыцыя, якая склалася ў краіне. Сімволіка заключаецца ў тым, што гэта той дакумент, які некалі ўручаўся іх бацькам і, перакананы, будзе ўручацца і далей наступным пакаленням. Таму, нягледзячы на тэхналогіі, трэба не забывацца на карані».

У абноўленай Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь паняцце «доўг» напоўнена новым зместам. «У артыкуле 54 Канстытуцыі ўстаноўлена, што захаванне гістарычнай памяці аб гераічным мінулым беларускага народа і патрыятызм — абавязак кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь. Гэта палажэнне з'яўляецца канстытуцыйным, сацыяльна-маральным арыенцірам для фарміравання і выхавання ў шэрагах моладзі сапраўдных грамадзян і патрыятаў. Акцыя «Мы — грамадзяне Беларусі!», якая праводзіцца БРСМ, накіравана на дасягненне гэтых мэт, фарміраванне ўсвядомленага пачуцця грамадзянскасці і патрыятызму ў моладзі», — адзначыў Пётр Міклашэвіч.

Паводле яго слоў, уручэнне пашпарту ва ўрачыстай абстаноўцы дае магчымасць юнакам і дзяўчатам адчуць канстытуцыйна-прававую сувязь з краінай, убачыць, якая асабліва ўвага на дзяржаўным узроўні ўдзяляецца моладзі. «У нашай краіне створаны ўсе неабходныя ўмовы для ўсебаковага развіцця ў моладзі духоўна-маральных, фізічных і інтэлектуальных якасцяў. Гэта дае падставу сцвярджаць, што цяперашняе маладое пакаленне ў найбліжэйшай будучыні будзе з высокім пачуццём грамадзянскасці і патрыятызму ўносіць дастойны ўклад у развіццё сваёй краіны — Рэспублікі

Беларусь», — адзначыў Старшыня Канстытуцыйнага Суда.

Грамадзяне павінны быць актыўнымі ўдзельнікамі ўсіх канстытуцыйных працэсаў. «Асаблівае значэнне пры рэалізацыі абноўленай Канстытуцыі мае работа па фарміраванні правасвядомасці канстытуцыйнага мыслення. У гэтым напрамку на дзяржаўным узроўні праводзіцца пэўная работа. Неабходна актывізаваць работу сярод моладзі, пачынаючы з навучальных устаноў, каб юныя грамадзяне ведалі свае правы і абавязкі, паколькі чалавек — асоба прававая, і ён павінен жыць у рамках тых прававых норм, якія ўстаноўлены ў канкрэтнай дзяржаве», — падкрэсліў Пётр Міклашэвіч.

Асноўны закон краіны — Канстытуцыя. «Там вызначаны канстытуцыйныя правы і свабоды нашых грамадзян, устаноўлены канстытуцыйныя абавязкі, у тым ліку ў выглядзе канстытуцыйнага абавязку, які мае глыбокі маральны змест. У гэтым кірунку неабходна працягваць актыўную работу на ўсіх узроўнях. У канчатковым выніку нашы грамадзяне будуць актыўнымі ўдзельнікамі ўсіх канстытуцыйных працэсаў, паколькі галоўны суб'ект канстытуцыйных праваадносін — чалавек. Згодна з Канстытуцыяй, галоўнай мэтай нашага грамадства і дзяржавы — чалавек, яго правы і свабоды. Далейшая неабходна ўсё практычна рэалізоўваць», — адзначыў Старшыня Канстытуцыйнага Суда.

«Напярэдадні Дня Канстытуцыі сардэчна віншую ўсіх грамадзян нашай краіны. І хачу пажадаць, каб мы, грамадзяне Беларусі, у мірнай і стваральнай дзейнасці ўмацоўвалі і развівалі нашу краіну», — падкрэсліў Пётр Міклашэвіч.

Нябесная канцылярыя

Нарэшце пацяплее

Аднак месцамі дажджы яшчэ будзе чаргаваць мокры снег

Календарная вясна сёлета прынесла на тэрыторыю Беларусі «шэрыя» цыклоны і атмасферныя фронты. Пад іх «чулым кіраўніцтвам» у першай дэкадзе сакавіка ў нашай краіне адзначалася няўстойлівае, са значнымі ваганнямі тэмператур і атмасфернага ціску, надвор'е. Час ад часу назіраліся апады рознай інтэнсіўнасці, прычым снег і мокры снег былі часцей. Адзначаліся галалёдныя з'явы і ўзмацненне ветру, але ў найбліжэйшыя дні надвор'е ўсё ж такі паспрабуе ўзяць шлях на вясну. Тэмпературны фон пачне павышацца, у ападках стане пераважаць дождж, паведамляюць спецыялісты Рэспубліканскага цэнтра па гідратэаралогіі, кантролі радыёактыўнага забруджвання і маніторынгу навакольнага асяроддзя Мінпрыроды.

Ужо ў аўторак па паўднёвай палове будзе амаль гарача. Сёння чакаецца воблачна з праясненнямі. Удзень па поўначы краіны пройдуць невялікія дажджы. Раніцай месцамі прагназуецца слабы туман. На асобных участках дарог галалёдзіца. Вечер паўднёвы 5—10 м/с, парывы да 14 м/с, у многіх раёнах парывы да 15—20 м/с. Максімальная тэмпература паветра складзе ад плюс 6—12, а па паўднёвай палове 13—17 цяпла.

Амаль увесь дзень у сераду на большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць апады ў выглядзе дажджу і мокрага снегу. Уначы і раніцай месцамі будзе слабы туман, а на дарогах галалёдзіца. Уначы месцамі магчымае ўзмацненне ветру парывамі да 15—18 м/с. Тэмпература паветра ўначы складзе ад 0 да плюс 7 градусаў, удзень — ад плюс 3 на паўночным захадзе да плюс 12 градусаў на паўднёвым усходзе краіны.

У чацвер цёпла хваля злёгка адпусціць, а ўначы нават падморозіць. У гэтыя суткі ўначы на большай частцы Беларусі, а днём месцамі па краіне будуць апады ў выглядзе снегу, мокрага снегу і дажджу. Удзень і раніцай у асобных раёнах чакаецца слабы туман, на дарогах галалёдзіца. Тэмпература паветра ўначы будзе ад мінус 3 градусаў да плюс 4 градусаў, удзень 2—9 цяпла.

У пятніцу будзе пераважна без ападкаў, але ўначы яшчэ больш падморозіць. Днём у паўночна-заходніх раёнах краіны пройдуць невялікія апады (дождж, мокры снег). Уначы і раніцай месцамі прагназуецца слабы туман і галалёд, на дарогах будзе галалёдзіца. Тэмпература паветра ўначы складзе ад мінус 4 градусаў да плюс 1 градуса, пры праясненнях да мінус 9. Удзень тэмпература паветра будзе трымацца ў межах 2—9 цяпла.

Паводле папярэдніх прагнозаў айчынных сіноптыкаў, у суботу ўначы і раніцай у асобных раёнах па паўночнай палове краіны пройдуць невялікія апады ў выглядзе дажджу і мокрага снегу, месцамі слабы туман і галалёд. На дарогах будзе галалёдзіца. Удзень пераважна без ападкаў. Тэмпература паветра ўначы — ад мінус 4 да плюс 3 градусаў, пры праясненнях да мінус 7 градусаў. Удзень сплюск тэрмометра будзе ў межах 3—10 цяпла, у паўднёва-заходніх раёнах тэмпература можа даходзіць да 14 цяпла.

Сяргей КУРКАЧ.

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

У ШСА збанкрутаваў адзін з найбуйнейшых банкаў

У ШСА збанкрутаваў адзін з найбуйнейшых у краіне банкаў Silicon Valley. Аб гэтым паведамліла ТАСС са спасылкай на дэпартамент фінансавай абароны штата Каліфорнія. Як адзначае тэлеканал CNN, гэта найбуйнейшае банкруцтва банка ў Амерыцы з часоў фінансавога крызісу 2008 года. Адзін з вядучых крэдытараў прадпрыемстваў Крэміявай даліны збыў менш чым за двое сутак. Спачатку Silicon Valley абвясціў аб здзяйсненні няўдалай аперацыі з каштоўнымі паперамі і додатковым выпуску для кампенсцыі страт акцыяў на 2,25 мільярда долараў. У сваю чаргу, консалтынгавыя агенствы рэкамендавалі ўкладчыкам здымаць свае сродкі з рахункаў банка, што выклікала рэзкае скарачэнне ліквіднасці. У выніку адток капіталу настолькі паскорыўся, што рэгулятар быў вымушаны абвясціць аб банкруцтве фінансавай установы. У банка працавала 17 аддзяленняў у Каліфорніі і Масачусетсе. Па стане на канец мінулага года агульны аб'ём яго актываў склаў амаль \$209 млрд, сумарны аб'ём дэпазітаў — прыкладна \$175,4 млрд. Падзенне Silicon Valley Bank шакавала рынкі. Аваліліся фінансавыя акцыі па ўсім свеце, а засяроду

ад верагоднага глабальнага банкаўскага крызісу інвестары пачалі шукаць у каштоўных металах і казначэйскіх абавязавальствах.

У Ізраілі каля 500 тысяч чалавек узяло ўдзел у акцыях пратэсту

Аб гэтым паведамліла газета Times of Israel са спасылкай на арганізатараў пратэстаў. Як адзначаецца, амаль 250 тысяч чалавек узяло ўдзел у дэманстрацыях у Тэль-Авіве. Ізраільцяне выступаюць супраць судовай рэформы, якая праводзіцца ўрадам прэм'ера краіны Біньяміна Нетаньяху, дзясяты тыдзень запар. Прадстаўлены законапраект абмяжуе ўплыў Вярхоўнага суда на працэс прыняцця базавых законаў, дазволіць парламентарыям аспрэчваць рашэнні Вярхоўнага суда, дасць ураду кантроль над працэдурай прызначэння суддзяў. Раней прэзідэнт Ізраіля Іцхак Герцаг у тэлевізійным звароце да насельніцтва заявіў, што краіна знаходзіцца ў пункце незвароту, а ўраду Нетаньяху

неабходна адмовіцца ад юрыдычнай рэформы. У лютым кіраўнік дзяржавы ўжо выходзіў з экстрэмным тэлезваротам да суграмадзян, падчас якога прапанаваў план з пяці пунктаў па змяненні праекта рэформы юрыдычных сістэмы.

У шэрагу рэгіёнаў Перу ўвялі рэжым надзвычайнай сітуацыі

Улады Перу з-за ліўняў аб'явілі рэжым надзвычайнай сітуацыі ў 11 дэпартаментнах краіны, а таксама ў сталіцы Ліме і яе горадзе-спадарожніку Кальяе. Пра гэта паведамліла радыёстанцыя «Радыёпраграма дэль Перу». «Урад аб'явіў рэжым надзвычайнай сітуацыі, у рамках якога будуць прымацца неадкладныя выключныя меры, накіраваныя на скарачэнне існуючых рызык, а таксама на аказанне неабходнай дапамогі», — прыводзіць радыёстанцыя вытрымкі з паведамлення ўрада. Паведамляецца, што ахвярамі стыхій стала не менш за 18 чалавек. Між тым прэм'ер-міністр Перу Альберта Атарола праінфармаваў, што, паводле наўлінных звестак, ліўневыя дажджы прадоўжацца, у прыватнасці, у Ліме. Кіраўнік урада адзначыў, што супрацоўнікі ўсіх адпаведных службаў павінны быць гатовыя да разгону стыхій. Пад ударам катаклізму аказаўся і суседні Эквадор. Там з зоны падтапленняў ужо эвакуіравалі звыш 7 тысяч чалавек.

Блізкая ўлада

ГОРАД У ГОРАДЗЕ

Чым жыве Фрунзенскі раён сталіцы

Фрунзенскі раён размясціўся на заходняй ускраіне горада. У апошнія гады тут ідзе масавае жыллёвае будаўніцтва. Аб тым, як жыве і развіваецца Фрунзенскі раён сталіцы, карэспандэнту «Звязды» расказаў кіраўнік раённай адміністрацыі Сяргей ШКРУДНЕЎ.

— Сяргей Анатолевіч, Фрунзенскі раён сталіцы па колькасці насельніцтва перасягае ўсе абласныя цэнтры краіны за выключэннем Гомеля. Як атрымалася, што тут сканцантравана такая вялікая колькасць жыхароў Мінска?

— Утварэнне Фрунзенскага раёна адбылося ў 1951 годзе ў перыяд актыўнай рэканструкцыі і будовы горада Мінска пасля Вялікай Айчыннай вайны. Раён увесь час і актыўна забудоўваўся. У 1978 годзе ў склад раёна былі ўключаны вёска Вялікае Мядзвешына і пасёлак Баранушчына, побач з якімі пачалося будаўніцтва мікрараёна Захад. У пачатку 1990-х пачалося ўзвядзенне мікрараёна Сухарава. У 1998-м у склад раёна былі ўключаны землі і самой вёска Сухарава. Тады ж пачаў будаўніцтва мікрараён Чырвоны Бор.

У 2004 годзе было прынята рашэнне пашырыць межы горада да Мінскай калыцавой аўтадарогі і, адпаведна, уключыць вёскі, якія знаходзяцца ўнутры МКАД, у склад гарадской тэрыторыі. У межах Фрунзенскага раёна аказаліся вёска Масюкоўшчына і пасёлак Кунцаўшчына, а таксама шырокія тэрыторыі, на якіх у наступныя гады праводзілася масавае жыллёвае будаўніцтва. З'явіліся мікрараёны Дамброўка, Каменная Горка. Такім чынам, цяпер колькасць насельніцтва Фрунзенскага раёна складае больш за 465 тысяч чалавек. Жыллёвае будаўніцтва ў Фрунзенскім раёне працягвае актыўна развівацца, найбольш буйная жылая забудова прадугледжана на тэрыторыі былога ваеннага гарадка «Масюкоўшчына» (263 тыс. кв. м), Сухарава (уздоўж вул. Гарэцкага (120 тыс. кв. м).

Тэрыторыя Фрунзенскага раёна забяспечана ўсім неабходным для камфортнага пражывання

насельніцтва: шырока развіта транспартная інфраструктура, пабудавана вялікая колькасць гандлёвых аб'ектаў і аб'ектаў грамадскага харчавання, працягвае развівацца сацыяльная інфраструктура па забеспячэнні жыхароў раёна неабходнай колькасцю медыцынскіх, школьных і дашкольных устаноў.

— Густанаселеная тэрыторыя патрабуе разгалінаванай сацыяльнай інфраструктуры. Як у раёне ўдаецца ў поўнай меры забяспечваць жыхароў медыцынскімі, адукацыйнымі і іншымі сацыяльнымі паслугамі?

— Фрунзенскі раён — гэта насамрэч горад у горадзе. Тут жыве больш чым 100 тысяч непаўналетніх. За апошнія пяць гадоў у Фрунзенскім раёне пабудаваны тры новыя дашкольныя ўстановы адукацыі ў мікрараёнах Сухарава і Масюкоўшчына, дзве новыя ўстановы агульнай сярэдняй адукацыі ў мікрараёнах Сухарава і Каменная Горка.

Цяпер пачаты будаўнічыя-мантанжныя работы па будаўніцтве садкаў у межах вуліц Прытыцкага, Скрыпнікава, Адзінцова, Лабанка, а таксама завяршаецца рэалізацыя аб'ектаў на этапе праектных работ па будаўніцтве школы ў межах вуліц Янкоўскага — Гарэцкага-Шырма і дзіцячых садкоў у мікрараёнах Масюкоўшчына-6 і Сухарава-3.

Цяпер працуюць 89 дзіцячых садкоў, 11 гімназій і 38 школ. Для рэалізацыі праграм выхавання

і дадатковай адукацыі функцыянуюць чатыры ўстановы дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі: Цэнтры «Эўрыка» і «Зорка», якія прадстаўляюць спектр заняткаў па інтэрсах рознай накіраванасці, фізкультурна-спартыўны цэнтр і дзіцяча-юнацкая школа алімпійскага рэзерву «Старт» па плаванні.

Для дзяцей, якія маюць патрэбу ў дзяржаўнай абароне, дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, працуюць сацыяльна-педагагічны цэнтр з прытулкам, дзіцячы дом і 10 дамоў сямейнага тыпу.

З напаяўнальнасцю, якая перавышае сярэднюю па раёне, працуюць установы жылых раёнаў Каменная Горка, Чырвоны Бор, Сухарава, Масюкоўшчына. Тут захоўваецца дэфіцыт месцаў ва ўстановах дашкольнай адукацыі, у сувязі з чым перавышэнне напаяўнальнасці груп пакуль застаецца адной з вымушаных мер забеспячэння патрэб жыхароў ва ўстановах «крокавай даступнасці».

Разам з тым, згодна з заяўным прынцыпам, месца ва ўстанове дашкольнай адукацыі ў межах раёна даецца кожнаму з бацькоў, якія звярнуліся па накіраванне.

Такім чынам, лічу, што ў нашым раёне створана разнастайная сетка адукацыйных паслуг і забяспечваюцца належныя ўмовы для рэалізацыі запяўтаў і патрэб грамадзян на атрыманне адукацыі, неабходнай для далейшага росту і развіцця нашых юных грамадзян.

Амбулаторна-паліклінічную дапамогу ў Фрунзенскім раёне г. Мінска аказваюць 13 устаноў аховы здароўя, стацыянарную меддапамогу — гарадская дзіцячая інфекцыйная клінічная бальніца і гарадскі клінічны радзільны дом № 2.

Створаны ўсе ўмовы для атрымання кваліфікаванай першаснай медыцынскай дапамогі. Выконваюцца дзяржаўныя сацыяльныя стандарты ў галіне аховы здароўя: нарматывы забеспячэння насельніцтва ўрачамі агульнай практыкі і ўрачамі-педыятрамі ўчастковымі, бригадамі хуткай дапамогі медыцынскай дапамогі, аптэкамі.

Пастаянна паляпшаецца матэрыяльна-тэхнічная база устаноў аховы здароўя, а таксама аснашчэнне высокатэхналагічным абсталяваннем. Працягваецца планаванае пераабсталяванне арганізацый аховы здароўя раёна медыцынскім абсталяваннем у адпаведнасці з узроўнямі і відамі медыцынскай дапамогі, пэспаліная замена абсталявання, якое выпрацавала свой рэсурс, ажыццяўляецца правядзенне тэхнічнага нагляду, бягучага рамонту, рэканструкцыі і мадэрнізацыі ўстаноў.

У 2020 годзе адбылося адкрыццё пасля рэканструкцыі будынка устаноў аховы здароўя 20-й гарадской паліклінікі з будаўніцтвам прыбудовы. Завяршаюцца будаўнічыя работы новай дзіцячай паліклінікі на 480 наведванняў за змену ў мікрараёне Сухарава. Арыенціраваны тэрмін уводу ў эксплуатацыю дадзенага аб'екта — 1-ы квартал 2023 года.

Пачалася мадэрнізацыя будынка 2-й цэнтральнай раённай паліклінікі Фрунзенскага раёна, што даасць магчымасць значна абнавіць і паляпшыць матэрыяльна-тэхнічную базу і станова аздаблення на якасці аказання медыцынскай дапамогі.

— На тэрыторыі раёна адсутнічаюць так званыя гіганты індустрыі, і, тым не менш, які ўклад уносяць прадпрыемствы раёна ў эканоміку горада?

— На тэрыторыі раёна ажыццяўляюць дзейнасць звыш васьмі тысяч суб'ектаў малага і сярэдняга прадпрыемства, якія фарміруюць больш як 40 працэнтаў дадатковых паступленняў арганізацыі раёна. Прамысловы комплекс Фрунзенскага раёна прадстаўлены 23 асноўнымі арганізацыямі.

Арганізацыі раёна прапануюць насельніцтву шырокі спектр спажывецкіх тавараў. Сярод іх могуць вылучыцца УП «Светоприбор», ГА «БелТІЗ» (адзін з найбуйнейшых айчынных вытворцаў электрастановачых вырабаў), СЗАТ «Отыка» і СТАА «Чаўляр» (шырокі выбар абутку), ААТ «Завод «Белпласт» (спецыялізаваная на вырабе спартыўных трэнажораў, пластыкавых вырабаў, плёнікі і г. д.).

Арганізацыі раёна ажыццяўляюць знешнеэканамічную дзейнасць з больш чым 60 краінамі. Удзельная вага прадукцыі арганізацый раёна, якая экспартуецца, у аб'ёме знешняга гандлю таварамі горада Мінска складае 17 працэнтаў, паслуг — 10 працэнтаў.

Найбольшую ўдзельную вагу ў экспорце займаюць транспартныя, камп'ютарныя паслугі, а таксама паслугі ў галіне рэкламы, маркетынгу, якія аказваюць прадпрыемствы прыватнай формы ўласнасці.

— Дзе жыхары Фрунзенскага раёна з карысцю і з захапленнем могуць бавіць свой вольны час?

— Ва ўстановах культуры праходзяць святы беларускай культуры і мастацтва, канцэртныя праграмы для жыхароў мікрараёнаў, выставы, тэматычныя сустрэчы, аўтарскія гасцёўні, майстар-класы, творчыя экспазіцыі, конкурсы. У Фрунзенскім раёне працуюць «Фізікультурна-спартыўны цэнтр дзяцей і моладзі», «Цэнтр тэхнічнай і мастацкай творчасці дзяцей моладзі «Зорка», а таксама «Цэнтр дадатковай адукацыі дзяцей і моладзі «Эўрыка» на базе якіх створана 1152 аб'яднанняў па інтэрсах, дзе займаюцца звыш 15 тысяч навучэнцаў.

У зялёнай зоне па вуліцы Налібоцкай летась добраўпарадкаваны новыя месцы для адпачынку. Тут закладлі алею Народнага адзінства са 100 ліп і рабін, а побач высадзілі сквер з сотняў дрэў розных парод. Абсталяваны месцы адпачынку з мангаламі, сталамі і лаўкамі. Створана дзіцячая гульнявая зона з горкай, арэліямі, пляцоўкай для гульні ў класікі. Устаноўлена 25 лавак уздоўж алеі ў рамках агляду-конкурсу «Найлепшая лаўка — 2022».

Праведзена добраўпарадкаванне зон адпачынку ў межах вул. Прытыцкага — вул. Нёманскай і вул. Люцынскай — вул. Калесніківа — вул. Налібоцкай. Сяўта УП «Зелябуд Фрунзенскага раёна г. Мінска» сумесна з ДП «Жыллёва-камунальнае гаспадарка № 2 Фрунзенскага раёна г. Мінска» плануецца выканаць работы па стварэнні яшчэ дзвюх новых зон адпачынку.

Сяргей РУЧАНАЎ.

Весткі з Кітая

Для ідэальных чытачоў у Паднябеснай

У Пекіне ўбачыць свет зборнік «Выбраныя творы сучасных беларускіх пісьменнікаў» з перакладамі вершаў, апавяданняў, казак пісьменнікаў нашай краіны на кітайскую мову

лаўрэатаў Нацыянальнай літаратурнай прэміі Беларусі Віктара Шніпа, Алега ЖДАНПУШКІНА і іншых паэтаў і прозаікаў.

Перакладчыкамі на кітайскую мову выступілі доктар філалагічных навук, прафесар Другога Пекінскага ўніверсітэта замежных моў Чжан ХУЭЙЦІНЬ, магістр па спецыяльнасці «пераклад», загадчык кафедры рускай мовы Другога Пекінскага ўніверсітэта замежных моў Хань СЯО, магістр па спецыяльнасці «пераклад», выпускніца Другога Пекінскага ўніверсітэта замежных моў, карэспандэнт канала CGTN на рускай мове Медыякарпарацыі Кітая Сінь МЭН, выпускнік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Сунь ФАНЬЦІ.

Падзею для газеты «Звязда» каментуе доктар філалагічных навук Чжан Хуэйцінь: — Знаёмства з сучаснай літаратурай Беларусі — прэстыжны кірунак развіцця мастацкага перакладу ў Кітаі. Так складалася, што нашы актыўнасці ў знаёмстве з сённяшнімі здабыткамі беларускіх паэтаў і прозаікаў

маюць свае вытокі ў 2015 годзе. Менавіта тады ва ўніверсітэце ў Цэнтры даследаванняў Беларусі адбылося знаёмства з кіраўніком Выдавецкага дома «Звязда» пісьменнікам Алесем КАРПЮКЕВІЧАМ. Пасля ў фармаце алайн і афлайн мы пазнаёмліліся са многімі журналістамі, пісьменнікамі вашай краіны. Была вялікая публікацыя твораў беларускіх аўтараў у кітайскім часопісе «Захад». Ва ўніверсітэце мы выдалі кнігу нарысаў пра дзесяць знакамітых асоб Беларусі... Вельмі істотна на нараджэнне кнігі «Выбраныя творы сучасных беларускіх пісьменнікаў» паўплывала і тое, што паступова ў нашым Цэнтры сабралася не такая і малая бібліятэка, у некалькі сотняў асобнікаў, з кніг паэтаў і прозаікаў Беларусі. Дапамаглі ў яе фарміраванні і Саюз пісьменнікаў Беларусі, Выдавецкі дом «Звязда». Заўсёды мы адчуваем падтрымку Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. У памяці — сустрэча на адной з кніжных выставак у Пекіне з намеснікам міністра Ігарам

БУЗЮЎСКІМ. Атмасфера зносін, знаёмства з арыяльнымі выданнямі беларускіх аўтараў паступова палепшалі на стварэнне асяродкаў зацікаўленых перакладчыкаў. Мы трымалі ў памяці памкненні развіваць увагу да беларускага мастацкага слова з боку такога нашага папярэдніка, як перакладчык Гаа МАН, які яшчэ ў 1958 годзе разам з Гэ БАОЦІУАН-НЕМ пераклаў і выдаў кнігу выбранай паэзіі Максіма ТАНКА. Сёння такой зацікаўленай творчай асобай можна па праве лічыць магістра па спецыяльнасці «пераклад», загадчыка кафедры рускай мовы Другога Пекінскага ўніверсітэта замежных моў Хань СЯО. Я рада, што ёсць такія папалчкі.

У дадатак да добрай навіны — яшчэ адна падзея на ніве беларуска-кітайскіх зносін: у перакладзе на кітайскую мову выйшла апавесць Андрэя Федарэнкі «Шчарбаты талер». А ў 2023 годзе павінна ўбачыць свет кніга апавесцяў і апавяданняў Алеся Бадака.

Мікола БЕРЛЕЖ.

ЖЫВІ БЕЗ БОЛЮ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.)

— Паводле міжнародных даследаванняў, кожны пяты зьяўляецца пакуце на хронічны боль. У Беларусь такіх даследаванняў пакуль не праводзілася, — рэзюмуе ён. — Але, напэўна, кожны з нас ведае людзеі, якія вымушаныя гадамі жыць з болем у спіне, галаве, суставах. Яны часта пацыенты бальніц і паліклінік, куды перыядычна звяртаюцца, каб пераадолець вострую фазу болю. Але цалкам ад яго не могуць пазбавіцца, ён — хронічны. Наш абавязак — ім дапамагчы.

Урач канстатуе: трымаць боль няправільна і небяспечна. Хронічны, цягучы боль можа выклікаць нават кагнітыўныя парушэнні, якія суправаджаюцца пагаршэннем памяці, зніжэннем здольнасці канцэнтравання. Працяглы боль можа стаць прычынай дэпрэсіі, як, уласна, і сама дэпрэсія — рухавіком хронічнага болю.

Цікавіцца алгалогіяй Сяргей Гапановіч пачаў гадоў 10 таму, а калі ў 2015 годзе ў Мінску ўпершыню праводзілася сустрэча ў рамках міжнароднай ініцыятывы Essential Pain Management — асновы кіравання болем, быў адным з актыўных яе удзельнікаў. Той выпадак, калі ўрачы з розных краін свету дзеліцца перадавымі вопытамі, як супрацьстаяць хронічнаму болю.

— Гэта насамрэч вельмі важна, каб не дадзіцца, — кажа ўрач. — Першыя клінічныя лячэння болю з'явіліся ў ЗША ў 70-я гады мінулага стагоддзя. Ёсць яны і ў Расіі, але таксама на грамадскіх пачатках.

Суразмоўнік прытрымліваецца пазіцыі, што ўрач заўсёды павінен адукоўвацца. А алгалогія — вельмі блізка кірунак для анестэзіёлага. Яму вельмі важна разумець праблемы пацыента з хронічным болем. Сяргей Гапановіч пачынаў з таго, што самастойна дамаўляўся накіравацца стажыроваць, браў вопыт у людзей на рабоце і ехаў атрымліваць новыя веды. Каб больш паглыбіцца ў праблему, ён вывучыў нават англійскую мову. Для паездкаў на стажыроўкі за мяжу вельмі важна яе ведаць. Валоданне мовай дае магчымасць унікаць у сутнасць навукі, непасрэдна задаваць пытанні спікерам з англамоўных краін. Ды і цікавыя публікацыі на англійскай мове ніхто спецыяльна для цябе перакладаць не будзе. Сяргей Гапановіч самастойна асвойваў літаратуру, набіраўся вопыту ў вядучых клініках. Першая яго стажыроўка праходзіла ў цэнтры па лячэнні хронічнага болю пры ўніверсітэцкай клініцы ў Кельне. Потым ездзіў

у Аўстрыю, дзе функцыянуе вялікі міждyscyплінарны цэнтр лячэння хронічнага болю. Вяртаўся адтуль натхнёны і рашуча развіваў тэму. Сяргею пашчасціла з кіраўніцтвам: яго пачынанні падтрымліваў былы намеснік галоўнага ўрача па медыцынскай частцы бальніцы № 1 Аляксей Шчарбінскі. У 2018 годзе Сяргей Гапановіч атрымаў грант Прэзідэнта на развіццё кірунку лячэння хронічнага болю. Дзякуючы гранту і падтрымцы кіраўніцтва бальніцы ў Магілёве і з'явіўся першы ў краіне кабінет лячэння болю.

— Гэта вельмі важна, калі цябе разумеюць, — кажа суразмоўнік. — Алгалогія — гэта медыцына будучага. Сёння наша беларуская медыцына працуе па 10-м міжнародным класіфікатары хвароб, а будзе 11-ы, дзе хронічны боль прапісаны як асобная хвароба. Мы хутка паднімемся на гэтую прыступку і паўстане пытанне, хто будзе лячыць хронічны боль.

Магілёўскія ўрачы сталі ініцыятарамі стварэння ў Беларусі грамадскага таварыства медыцынскіх работнікаў па вывучэнні болю. Сёння яно аб'ядноўвае каля 180 чалавек з усёй краіны. Гэта ўрачы і медперсанал рознага профілю. Таварыства з'яўляецца членам адмысловай супэртнай арганізацыі. Каб у яе ўступіць, Сяргей Гапановіч падрыхтаваў прэзентацыю на англійскай мове і абараніў яе ў анлайн-рэжыме сьрод саветніц спецыялістаў. Беларусу аднагалосна падтрымалі іншыя краіны.

— Наша таварыства створана выключна з практычнай мэтай, — адзначае спецыяліст. — Мы збіраемся на канферэнцыі, чытаем лекцыі. Першая адбылася ў анлайн-рэжыме, калі ў краіне лютавалі жорсткі ковід, а другая прайшла ў Мінску ўжо афлайн. У ёй удзельнічаў і наш сябар — прэзідэнт Эстонскага таварыства болю Барыс Габовіч.

Магілёўскія алгалогіі прапаведуюць мультыдyscyплінарны падыход, лечаць боль незалежна ад яго паходжання, бо хронічны боль — гэта ўжо боль усяго арганізма. Алгалогі дапамагае пацыенту ацэньваць свой болевы стан па 10-бальнай шкале. Каб чалавеку было прасцей сарыентавацца, яму прапануюць нешта нахштальт тэста, дзе пад лічбамі намалеваны яшчэ і смайлікі. Вунь той чыроны — дзясятка, інакш кажучы, невысоны боль. Для ўрача вельмі важна паставіць найбольш правільны дыягназ болю, каб больш эфектыўна з ім змагацца.

— Мы памяняем боль з высокіх лімбаў да больш нізкіх шляхам тлумачэння яго сутнасці і давання парад, як яго пераадолець, падбіраем адмысловае фармакатэрапію, — кажа Сяргей Гапановіч. — Не заўсёды хронічны боль можна вылечыць, але магчыма палепшыць якасць жыцця. Калі чалавек прыйшоў да нас з хворай паясніцай, не факт, што ён пойдзе са здаровай. Пазваночнік, калі там зношаныя суставы, не перасадзіш, дыскі не памяншаюцца. Але пацыент будзе ведаць, што гэта не смяротна, што, калі ён захавае актыўнасць і зоймецца гімнастыкай або плаваннем, зможа вярнуцца да нармальнага спосабу жыцця. Ні ў якім разе нельга здавацца — класіфікацыя ўжо і стагнаць. Трэба будзе пераглядзець і сваё харчаванне. Белая мука, лёгкія вугляводы ствараюць кіслае асяроддзе і садзейнічаюць выпрацоўцы інтэрлейкінаў, якія падтрымліваюць усе запаленыя хваробы. Газіроўкай, пірожнымі, тортам можна пабалаваць сябе на свята, але гэтак не павіна быць кожны дзень. Агародніна, рыба, алеі — наша выратаванне. Таму мы рэкамендуем так званую міжземнаморскую дыету. Лішняя вага — дадатковы фактар рызыкі. Нават перасаджаны сустаў будзе дрэнна працаваць, калі яму прыйдзецца насіць лішнія 50 кілаграмаў. Калі чалавек не будзе выконваць рэкамендацыі, яму не дапаможа ні чароўная таблетка, ні ўкол. Галоўная матывацыя — павінен быць попыт на здаровы спосаб жыцця.

У пазбаўленні ад хронічнага болю ўдзяляецца вялікая ўвага фізічнай рэабілітацыі.

— Сутнасць болю — біяпсіхасацыяльная мадэль, — тлумачыць урач. — Біялагічныя

аспекты — гэта наш узрост, пол, генетыка — усё тое, на што мы не можам уплываць. Праблема хронічнага болю вельмі часта спалучаецца з дэпрэсіяй. Пацыенты з такімі ці іншымі правамі дэпрэсіўных момантаў у нас дастаткова шмат і яны не атрымліваюць адекватнай падтрымкі. У нас не прынята звяртацца да псіхатэрапеўтаў і псіхіятраў. Гэта наш псіхалагічны складнік. Такі чалавек лічыць сябе непаўнацэнным. Пачынае сам сябе накручваць, заганяць, аддаляцца ад соцыуму. А грамадству патрэбны здаровы чалавек. Наша задача — вярнуць пацыента ў грамадства. І трэба яго шмат у чым пераканаць. Бывае, што на размову з чалавекам не хапае і гадзіны.

На жаль, кабінет болю пакуль не мае магчымасці прымаць амбулаторных пацыентаў, яго паслугамі карыстаюцца ў асноўным пацыенты аддзяленняў бальніцы, якія знаходзяцца тут на стацыянарным лячэнні. Але гэта не значыць, што доступ для ўсіх астатніх закрыты.

— Нам тэлефануюць, і мы даём парад, — кажа Сяргей Уладзіміравіч. — Асноўная наша задача — растлумачыць, што боль лечыцца рухам. Лозунг адной нямецкай клінікі болю — больш актыўнасці, менш болю. Боль лечыць інструктары па фізікультурнай, фізіятэрапеўты. Ёсць месца медыкаментозным метадам, так званыя малаінвазіўныя тэхнікі. Хацелася б, каб у краіне больш увагі аддавалі развіццю гэтага кірунка чалавечаарыентаванага кірунку лячэння болю.

Сяргею Гапановічу ў яго справе актыўна дапамагае інструктар-метадыст фізічнай рэабілітацыі Анастасія Арсенідэ. Яна актыўна авалодвае спецыяльнымі ведамі, шмат дзе вучыцца. За апошнія некалькі гадоў вывучыла кітайскую медыцыну, скончыла ў Маскве школу тэіпіравання і атрымала міжнародны сертыфікат. Цяпер спасцігае прыёмы астэпатычнай маніпуляцыі, вучыцца аднаўляць работу касцей, мышцаў, сухажыліў.

— Мышцы працуюць — жыве косьць, ёсць кровазварот, — аргументуе яна. — Пры няцэпным болі прымяняем тэіпіраванне — эластычныя стужкі, якія накладваюцца на мышцу, напрыклад, з эфектам гарсэта. Прызначаецца комплекс практыкаванняў, якія трэба будзе выконваць на працягу ўсяго жыцця. Вядома, што ад чалавека патрабуецца максімум намаганняў, каб выконваць нашы рэкамендацыі. Але тут выбару няма. Гэта лепш, чым усё жыццё піць нейкія прэпараты.

Нэлі ЗІГУЛЯ, фота аўтара.

Правілы руху

НОВАЯ ДАРОЖНАЯ ГЕАМЕТРЫЯ Ў ГОМЕЛІ

Чарговы захад для захавання жыцця пешых удзельнікаў дарожнага руху ўкарэняць у Гомелі. Па ініцыятыве абласной Дзяржаўтаінспекцыі і пры падтрымцы Гомельскага гарвыканкама на цэнтральнай вуліцы Савецкай абласнога цэнтры з'явіцца чатыры астраўкі бяспекі.

Новаўвядзенні ў арганізацыі руху на адной з галоўных транспартных артерій горада абмеркавалі на брыфінгу Гомельскай абласной Дзяржаўтаінспекцыі. Павышаная ўвага супрацоўнікаў ведамства менавіта да гэтай вуліцы абгрунтавана. Савецкая — працяг аўтадарогі М8.

Намеснік начальніка УДАІ УУС Гомельскага аблвыканкама Руслан КАЛЕСНІКАЎ паведаміў, што ў 2021—2022 гадах сярэдняя інтэнсіўнасць руху тут складала тры тысячы аўтааідзінак за гадзіну. У параўнанні з ацэнкамі 10-гадовай даўнасці гэты паказчык вырас на 20-25 працэнтаў. На праэзнай частцы дарогі размешчаны 24 святлафоры, якія для максімальнай прапускання здольнасці працуюць па прынцыпе зялёнай

вуліцы. Пры гэтым Савецкая застаецца адной з самых аварыйных у абласным цэнтры.

— За апошнія пяць гадоў на ёй адбылося 70 дарожна-транспартных здарэнняў, у якіх восем чалавек загінулі і 74 атрымалі раненні рознай ступені цяжкасці, — адзначаў Руслан Калеснікаў.

Намеснік начальніка УДАІ звярнуў увагу на тое, што Дзяржаўтаінспекцыя працягвае распрацоўваць і ўкараняць дадатковыя меры павышэння бяспекі і зніжэння дарожнай аварыйнасці. Што датычыцца вуліцы Савецкай, ужо праведзены шэраг мерапрыемстваў для аптымізацыі дарожнага руху на гэтым кірунку. Сярод іх — устаноўка камер вонкавага назірання на ўсім працягу вуліцы. Дарэчы, з дапамогай камер у 2022 годзе ўдалося выявіць больш чым 3500 парушальнікаў правілаў дарожнага руху.

Чарговым крокам на шляху забяспечэння дарожнай бяспекі на вуліцы Савецкай стане арганізацыя астраўкоў бяспекі. Супрацоўнікамі ДАІ былі вызначаны месцы, дзе дадаткова мера найбольш актуальная. «Астраўкі» з'явіцца на скрыжаваннях Савецкай з вуліцамі

Фота: Гомельская абласная адміністрацыя

Хатавіча, Рагачоўскай, праспектаў Перамогі і Камсамольскай. На гэтых кірунках колькасць палос дарожнага руху — пяць і больш. І хоць час дазвольнага сігнала святлафора на скрыжаваннях нарматыўны, пешаходы рухаюцца з рознай хуткасцю, некаторыя не паспяваюць перайсці праезную частку.

Плануецца, што ўжо ў наступным месцы першы астравок бяспекі з'явіцца на скрыжаванні вуліцы Савецкай і Хатавіча. Рабіць «астраўкі» будуць паступова, каб ацаніць эфект новаўвядзення.

— Яны будуць добраапарадкаваны на аналогіі з ужо існуючымі астраўкамі бяспекі. Напрыклад, на вуліцы Савецкай гэтакі ўжо ёсць у раёне скрыжавання з вуліцай Фядзюнінскага. Такая мера зарэкамендавала сябе толькі са станаўчага боку. Астравок бяспекі з'яўляецца фізічнай перашкодай для выезду на паласу сустрэчнага руху. Таксама за кошт змянення траекторыі руху транспартнага патоку зніжаецца і хуткасць, — падкрэсліў Руслан Калеснікаў.

«Астраўкі», канструкцыяна выдзеленыя бартавым каменем, паспрыяюць размеркаванню транспартных патокаў, захаванню кірункаў хуткаснага рэжыму.

Акрамя таго, супрацоўнікамі абласной Дзяржаўтаінспекцыі ўнесены і іншыя прапановы па арганізацыі дарожнага руху на вуліцы Савецкай. Сярод іх уладкаванне ў адкрытых кішэннях за кошт пашырэння праезнай часткі прыпынку грамадскага транспарту «Рамбытэхніка» і «Вуліца Цімафеенкі». Такая мера на гэтым кірунку дазволіць разгрузіць правую паласу руху. Дадатковаю асобною паласу для павароту налева мяркуюць арганізаваць на скрыжаванні Савецкай і Кожара, каб павысіць прапусканую здольнасць на гэтым участку. Цэнтральную гомельскую Плошчу імя Леніна, якая з'яўляецца працягам вуліцы Савецкай, таксама могуць закрануць новаўвядзенні арганізацыі транспартнага трафіку. У прыватнасці, разглядаецца магчымасць уладкавання святлафораў на скрыжаванні Плошчы імя Леніна з вуліцай Пралетарскай і 3. Праспектам імя Леніна.

Наталля КАПРЫЛЕНКА.

КВАТЭРЫ Ў СТАЛІЦЫ ПАЧАЛІ ДАРАЖЭЦЬ

Месяцам раней

Нагадаем, што ў студзені ў Мінску была здзейснена 881 здзелка куплі-продажу кватэр, што на 50 % менш, чым у снежні. Яно і зразумела — святы. Пры гэтым цана на жыллё не змянілася. Але перавагі пакупнікоў сталі іншымі. Сярэдняя цана прададзеных у Мінску кватэр за студзень бягучага года не змянілася і складала 1334 долары за квадратны метр. Аднапакаёвыя кватэры прадаваліся па 1409 долараў за «квадрат», а ўся кватэра — у сярэднім на 50 тысяч долараў. Двухпакаёвыя кватэры бралі ўжо значна танней — 1256 долараў за квадратны метр (57 560 долараў). Трохпакаёвыя апартаменты куплялі за 1199 долараў за квадратны метр (76 800 долараў).

Такім чынам, у першы месяц года на рынку назіралася канавая стабільнасць, але... У той жа час сярэдняя цана кватэр прапановы паказала станоучую дынаміку. У параўнанні з папярэднім месяцам яна вырасла на 4 % — да 1237 долараў за квадратны метр.

Заўважу, што цана прапановы моцна сільная да ўплыву аб'ёму аб'ектаў кватэр у асобных новабудулях. А без уліку новабудуляў сярэдняя цана прапановы квадратнага метра ў студзені 2023 года складала 1434 долары, або дадала 4,7 % за месяц.

Тэндэнцыя на падаражанне, але не ва ўсіх

Практычна з першых дзён лютага прадаўцы пачалі задумвацца над тым, што лік зніжэння цэн ужо пройдзены і прыйшоў час злёгка павысіць цэны. Што адбываецца цяпер?

За апошні час колькасць аб'ёму ў базе найбуйнейшага партала нерухомасці ўзрасла на 5—10 % і перасягнула 18 тысяч. Сярод прадаўцоў, якія размяшчалі свае аб'явы на папярэднім тыдні, знізілі цэны 4,5 % з іх, сярэдні памер зніжкі вар'іраваўся ад 620 да 2910 долараў. У той жа час у 10 % аб'ёму цэны павялічыліся — ад 920 да 1340 долараў. Верагодна, сярод тых, хто вырашыў знізіць цану, былі прадаўцы, каму неабходныя

грашовыя знакі проста цяпер. А такім кліентам не да тэндэнцыя.

Такім чынам, індэкс цэн на кватэры ў Мінску за папярэдні тыдзень вырас на 0,4 % і склаў 1252 долары. Прадстаўлены індэкс цэн на другасным рынку моцна сільны да ўплыву вялікай колькасці аб'ёму аб'ектаў кватэр у асобных новабудулях, дзе кватэры прапануюцца наогул без адстройвання. Сярэдняя цана квадратнага метра без уліку такога ўплыву цяпер роўная 1508 доларам, што на 0,3 % больш, чым у мінулы панядзелак, за кошт размяшчэння новых аб'ёў з больш высокімі сярэднімі цэнамі адносна мінулага перыяду. Атрымліваецца, што цана прапановы квадратнага метра толькі за месяц павялічылася больш як на 70 долараў на чыстым другасным рынку.

У розных частках горада сярэднія цэны (з новабудулямі) квадратнага метра жылля часам досыць моцна адрозніваюцца. Самы маленькі індэкс (цана квадратнага метра) у горадзе на тэрыторыі Заводскага раёна — 1166 долараў. Далей па ранжыры ідзе Маскоўскі раён — 1190 долараў, Кастрычніцкі — 1212 долараў, Ленінскі — 1274 долары, потым Фрунзенскі — 1280 долараў, Партызанскі — 1358 долараў, Савецкі — 1435 долараў, Цэнтральны — 1572 долары і Першамайскі — 1658 долараў.

За апошні час пачало даражэць жыллё і ў абласных цэнтрах нашай краіны. Другі горад Беларусі (па цане нерухомасці) Брэст прыплюсаваў за апошні тыдзень 0,3 % і мае цэннік квадратнага метра 863 долары. Следам ідзе Гродна — 791 долар за квадратны метр, Магілёў — 752 долары, Гомель — 702 долары, Віцебск — 661 долар.

У буйных гарадах Мінскай вобласці сярэдні ўзровень цэн на кватэры ўсталяваны на такіх адзнаках: Барысаў — 659 (+0,4 %) долараў, Салігорск — 772 (+0,2 %) долары, Маладзечна — 758 (-0,3 %) долараў, Жодзіна — 777 (+0,9 %) долараў, Слуцк — 554 (+0,3 %) долары.

Чаму ажывіўся рынак?

Нягледзячы на падзеі, якія адбываліся летась, рынак нерухомасці ў нашай краіне пасля паўзы ў канцы лютага аднавіўся, захоўваў стабільнасць і быў цалкам прагназуемы, лічыць ганаровы старшыня аса-

цыяцці «Нерухомасць» Мікалай ПРАСТАЛУПАЎ. Трымаць грошы пад падушкай — не самая лепшая гарантыя іх захаванасці. Таму жыхары буйных гарадоў вырашылі ўкладвацца ў нерухомасць як у больш надзейны інструмент захавання сваіх грашовых сродкаў. Прадаўцы могуць да лепшых часоў прытрымаць кватэры, а пакупнікі — свае грошы. Але рана ці позна рынак будзе шукаць баланс. Жыллё — важны складнік нашчага жыцця, і трэба вырашаць гэтыя пытанні. Калі адбываецца нешта сур'ёзнае, бяром паўзу і глядзім, што будзе далей. Гэта нармальнае рэакцыя людзей.

У пытанні найбольш папулярнага жылля нічога не змянілася. Па-ранейшаму самым высокім попытам карыстаюцца кватэры стандартных спажывецкіх якасцяў са свежымі рамонтам, у якія можна адразу заехаць і жыць.

Характэрная тэндэнцыя назіраецца толькі ў продажах звышдарагіх аб'ектаў. У 2022 годзе, безумоўна, былі і такія здзелкі. Але, паводле ацэнкі экспертаў, у цэлым іх стала менш. У пачатку мінулага года ў сегменце элітнай нерухомасці было жвавей.

Тым людзям, якія чакаюць у гэтым сёлета цанавога дна, эксперты падказваюць, што крызіс ужо прайшоў летась. І ў той час цэны бескантрольна не падалі, таму што як мінімум ёсць сабекошт будаўніцтва. Дый трэба разумець, што забяспечанасць плошчай у Мінску ніжэйшая, чым здаецца. Калі ўзяць квадратуру горада і падзяліць на колькасць жыхароў, то акажацца, што яму ёсць куды расці.

Пэўным чынам паўплывала на сітуацыю дзяржава ў асобе фінансавых інстытутаў, якія ўжо цяпер

прапануюць крэдытныя праграмы са стаўкамі 16—17 %, а не 20—22 %, як летась. Больш даступныя крэдыты ўжо цяпер ажыўляюць попыт на сталічныя кватэры.

Цяпер ёсць магчымасць атрымаць пазыку на нерухомасць у розных банках. Напрыклад, Беларусбанк пачаў новы год са зніжэння ставак па крэдытах. З'явілася і новая прапанова «рэфінансаванне іпатакі», дзякуючы якой можна перакрэдытавацца на больш выгадных умовах — усё гэта стымулюе рынак нерухомасці.

Якія дамы сёлета пабудуюць на льготных умовах?

Днямі апублікаваны пералік жылых дамоў, якія будуць будавацца сёлета з прыцягненнем ільготных крэдытных рэсурсаў. Пастанова Мінбудаархітэктуры № 14 ад 23 лютага ўжо ўступіла ў сілу. Там можна пачытаць, што павінны ўвесці ў эксплуатацыю сёлета.

У згаданым пераліку ўказана, дзе ў Мінску будуцца дамы з прыцягненнем ільготных крэдытных рэсурсаў ад Беларусбанка і колькі грошаў на іх плануецца пусціць. Усю інфармацыю можна вывучыць у дакуменце, мы ж коротка раскажам, дзе ў сталіцы вырастуць і будуць здадзены сёлета ў эксплуатацыю заветныя шматпавярховкі.

Першыя два дамы будуць здадзены ўжо ў сакавіку ў раёне Партызанскага праспекта. Самы вялікі дом (405 кватэр) пабудуюць у Лошыцы не раней за снежань, тады ж будзе ўведзены ў эксплуатацыю другі будынак у «Лошыца-8».

Прыкладна ў маі будзе дабудаваны досыць аб'ёмны дом па вуліцы Жукоўскага з убудаванымі

памяшканнямі і наземным паркінгам (376 кватэр). І апошні сапраўды шматсекцыйны дом (237 кватэр) павінен быць здадзены ў верасні па Ангарскай — Магнітнай. Там жа, недалёка, пабудуюць трохі меншы дом (132 кватэры). Два сярэднія дамы (па 105 кватэр) здадуць па вуліцы Убарэвіча, па адным доме — па вуліцы Грушэўскай, а таксама на вуліцах Прытыцкага і Чарвякова.

Адразу чатыры дамы плануецца дабудоваць у мікрараёне Сокал, жылы квартал № 5. Невялікі дом (76 кватэр) запланаваны ў забудове мікрараёна Паўночны, а таксама дом на 40 кватэр у Серабранцы.

Прададзена жылля амаль на мільярд долараў

Летась у Мінску прадалі рэкордную колькасць кватэр — крыху больш за 15 тысяч. Гэта на 3 % больш, чым у 2021-м і на 42 % — чым у 2020-м, паведамляе Дзяржаўны камітэт па маёмасці ў сваёй справаздачы. Такой актыўнасці на рынку нерухомасці не назіралася з 2004 года.

Найбольшай папулярнасцю карысталіся аднапакаёвыя кватэры (іх доля складала звыш 50 %) і двухпакаёвыя плошчай да 45 «квадратаў». Усяго на рынку прадалі 750 тысяч квадратных метраў жылля на суму 976 мільёнаў долараў. Пагадзіцца, лічба вялікая.

Самай драгой здзелкай можна лічыць куплю чатырохпакаёвай кватэры на вуліцы Кісялёва (знаходзіцца ў доме «Поры года», што побач з паркам Горкага). Звыш 297 квадратных метраў абышлася новаму ўласніку ў 731 тысячу долараў па курсе.

Самы высокі кошт квадратнага метра зафіксаваны ў двухпакаёвай кватэры на вуліцы Захарава. Дзеля кватэры памерам 143 «квадраты» новыя гаспадары пагадзіліся расстацца з 620 тысячамі ўмоўнымі адзнакамі (кожны метр каштаваў 4340 долараў).

Калі казаць аб сярэдніх цэнах за год, то на другасным рынку яны практычна не памяншаліся. А вось кватэры ў новабудулях у цане падскочылі: аднапакаёвыя — на 9 %, двухпакаёвыя — на 13 %, трохпакаёвыя — на 7 %. Усяго на першасным рынку за год прадалі 2536 аб'ектаў.

Сяргей КУРКАЧ.

Будзь у курсе!

КАЛІ СУСТРЭЎСЯ НА ДАРОЗЕ З ДЗІКАЙ ЖЫВЁЛІНАЙ...

На жаль, праблема дарожна-транспартных здарэнняў з удзелам дзікіх жывёлін у Беларусі не страціла актуальнасці. У 2022 годзе такіх ДТЗ не стала менш. Наадварот, адзначаецца іх рост, хоць і нязначны. Адначасова можна ўпэўнена казаць аб штогадовым росце колькасці пацярпелых у такіх ДТЗ удзельнікаў дарожнага руху — кіроўцаў і пасажыраў транспартных сродкаў.

Дзяржаўная інспекцыя аховы жывёльнага і расліннага свету выдэ рэгістрацыю (улік) паведамленняў аб фактах ДТЗ з удзелам паляўнічых жывёл наміраюцца відаў, абавязнае, аналізуе і дае гэтую інфармацыю ў дзяржаўныя органы і арганізацыі.

Летась зарэгістраваны 3021 факт ДТЗ з удзелам паляўнічых жывёл (на 43 факты, або 1,4 працэнта, больш, чым у 2021 годзе),

у выніку якіх загінула (траўміравана) 3080 жывёл (на 27 асобін, або 0,9 працэнта, больш, чым у 2021 годзе). У большасці выпадкаў фіксаваліся факты гібель у выніку ДТЗ казулі — 1992 асобіны (на 85 асобін, або 4,5 працэнта, больш, чым у 2021-м, і лася — 850 асобін (на 28 асобін, або 3,2 працэнта, менш, чым у 2021 годзе)).

Акрамя таго, у выніку ДТЗ у 2022 годзе загінула (траўміравана) 142 дзіка, 86 высакародных аленьяў, па пяць ланяў і баброў. У 2022 годзе фактаў гібель у выніку ДТЗ іншых відаў паляўнічых жывёл, якія наміраюцца, не зафіксавана (у 2021 годзе ў выніку ДТЗ загінулі тры плямістыя алені і адна выдра).

Як сведчыць статыстыка, найбольшую небяспеку для ўдзельнікаў дарожнага руху —

кіроўцаў і пасажыраў транспартных сродкаў — уяўляюць буйныя капітныя жывёлы, такія як ласі і высакародныя алені. Сутыкненні з такімі жывёламі, як правіла, заканчваюцца значнымі пашкоджаннямі аўтамабіляў, нярэдка прыводзяць да сур'ёзных траўм і нават гібель людзей.

Па-ранейшаму найбольш няшчаснымі ў адносінах да ДТЗ з удзелам дзікіх капітальных жывёл з'яўляюцца рэспубліканскія аўтамабільныя дарогі: М6 (Е30) Мінск — Гродна — граніца Рэспублікі Польшча (Брузгі), М2 (Мінск) — Нацыянальны аэрапорт Мінск, М1 (Е30) Брэст (Казловічы) — Мінск — граніца Расійскай Федэрацыі, М4 Мінск — Магілёў, М5 Мінск — Гомель, М8 (Е95) граніца Расійскай Федэрацыі (Езрышча) — Віцебск — Гомель — граніца Украіны (Новая Гута).

Сяргей РАСОЛЬКА.

«ЛІЧБАВЫ ДОКТАР» І «ЛІЧБАВЫ ПАЦЬЕНТ»

Якімі могуць быць наступствы прымянення штучнага інтэлекту ў медыцыне?

Вы заходзіце ў кабінет да ўрача, а спецыяліст размаўляе з вамі, не адрываючы вачэй ад манітора камп'ютара. Прызнаецеся, такія сітуацыі здараюцца ўсё часцей... Апошнім часам медыцынскія работнікі ўсё менш глядзяць на пацыентаў, і камунікацыя паміж імі зводзіцца да мінімуму. Укараненне ў практыку аховы здароўя інфармацыйных тэхналогій істотна змяняе формы і спосабы ўзаемадзеяння ўрачоў і пацыентаў, працэдур дзягностыкі і лячэння, метадык прафілактыкі захворванняў і аднаўлення здароўя. З іншага боку, хутка і сам урач рызыкуе страціць сваю экспертную ролю і быць выціснуты штучным інтэлектам з яго традыцыйнай нішы.

ПАБЛІЧНЫ ДАДАТАК — МА РЭЦЭПЦЕ

Новыя рашэнні ў галіне штучнага інтэлекту, робататэхнікі, бесправоднай сувязі, апрацоўкі і аналізу інфармацыі, дапоўненай і віртуальнай рэальнасці спрыяюць імкліваму пашырэнню лічбавай медыцыны. Тэхналогіі штучнага інтэлекту кардынальна мяняюць сусветную сістэму аховы здароўя, медыцынскую дзягностыку, дазваляюць наблізіцца да персаналізаванай медыцыны, павысіць якасць паслуг аховы здароўя пры адначасовым зніжэнні расходаў для клінік. Па меркаванні аналітыкаў, у штучнага інтэлекту ёсць вялікі патэнцыял у праектах дэгляду пажылых, даследаванні геному, адкрыцці новых лекаў, медыцынскай візуалізацыі і дзягностыцы розных захворванняў.

Магутным драйверам для развіцця лічбавай медыцыны стала пандэмія каранавіруса. Па некаторых ацэнках, на 2020 год удалося зрабіць тое, на што ў звычайных умовах патрабавалася сем гадоў. Напрыклад, у Германіі з 2020 года ўпершыню ў свеце пацыентам пачалі прызначаць медыцынскія дадаткі, якія даступныя па рэцэпце і ўключаюць лічбавыя дзённікі для хворых на дыябет, функцыі для падтрымкі фізіятэрапеўтычных або псіхатэрапеўтычных працэдур, а таксама для вымярэння артырыяльнага ціску. Неабходнасць забяспечыць апэратыўную масавую дапамогу хворым, у тым ліку ў дыстанцыйным фармаце, прывяла ў многіх краінах да змякчэння нарматывных абмежаванняў, якія рэгулююць выкарыстанне асобных тэхналогій.

Пры пераходзе да лічбавай медыцыны пытанні этыкі сталі ключавымі і шмат у чым вызначаюць хуткасць тэхналагічнага прагрэсу ў гэтай сфэры. Электронныя медыцынскія запісы з'яўляюцца данымі для машынага навучання, а стварэння на іх аснове алгарытмы могуць выяўляць анамаліі больш дакладна, чым навучаныя людзі, асабліва ў галінах анкалогіі і кардыялогіі. Аднак востра стаіць пытанне, у якой меры можна выкарыстоўваць звесткі аб здароўі грамадзян для навучання штучнага інтэлекту? Медыцынскія даныя ўяўляюць сабой звесткі, якія складаюць урачэбную таямніцу, а ўрачэбная таямніца — адзін з найважнейшых прынцыпаў у прафесійнай медыцынскай этыцы, акрамя таго, яна абаронена законам.

Перавагі і рызыкі, якія цягну за сабой далейшае пашырэнне лічбавай медыцыны і выкарыстанне штучнага інтэлекту ў ахове здароўя, абмяркоўваюцца апошнім часам на самых розных пляцоўках. Адною з такіх дыскусійных пляцовак стаў Рэспубліканскі форум з міжнародным удзелам «Біяэтычны ўніверсітэт», арганізаваны Рэспубліканскім цэнтрам біяэтыкі БелМАПА пры падтрымцы ЮНЕСКА і пад

патрапамам Нацыянальнай камісіі па справах ЮНЕСКА.

— Лічбавая медыцына эканоміць час, мінімізуе кантакты і адпаведна рызыку інфіцыравання, што было асабліва актуальна ў пандэмію. Дапамагае атрымаць кампэнтную інфармацыю ў выпадку немагчымасці вочнай кансультацыі ці пракансультавацца ў выпадку рэдкага захворвання пры адсутнасці ці недахопе ведаў у мясцовых урачоў. Ёсць магчымасць стварэння лічбавых кансіліумаў, абмену досведам у лячэнні захворванняў паміж групамі ўрачоў на лічбавых платформах, — разважае вядучы навуковы супрацоўнік, кіраўнік сектара гуманітарных эксперты і біяэтыкі Інстытута філасофіі РАН, прафесар кафедры гісторыі і філасофіі навукі гэтага інстытута Вольга ПАПОВА.

Для прыкладу: у Расіі дзейнічае медыцынскі лічбавы дзягностычны цэнтр MDCC. Падключыўшыся да платформы, урачы з клінік з усёй краіны могуць сабраць лічбавы кансіліум, каб пракансультавацца па тэрапіі, кардыялогіі, радыялогіі, анкалогіі, хірургіі, стаматалогіі... На MDCC таксама дзейнічаюць лічбавыя аналагі клінічна-дыягнастычнай, патамарфалагічнай, гісталагічнай лабараторыі, дзе, як і ў «фізічных» лабараторыях, могуць апрацоўвацца і аналізавацца вынікі клінічна-дыягнастычных лабараторных даследаванняў, а таксама рэнтгенаўскія здымкі, КТ, ЭКГ, УГД і іншыя даследаванні. У аснове сэрвісу ляжыць тэхналогія штучнага інтэлекту для апрацоўкі і аналізу даных. У Цэнтры экспертнага маніторынгу высокакваліфікаваныя ўрачы каардынуюць работу ўрачоў-спецыялістаў MDCC з усіх падключаных рэгіёнаў і разбіраюць найбольш складаныя выпадкі, якія патрабуюць экспертнай ацэнкі.

У маскоўскіх клініках з кастрычніка 2020 года як адзін з модуляў падтрымкі прыняцця ўрачэбных рашэнняў укаранены «Лічбавы памочнік урача». На падставе парэцэпту пацыента сэрвіс з дапамогай штучнага інтэлекту вызначае тры найбольш верагодныя дыягназы з 265 груп захворванняў.

Апошнім часам IT-індустрыя забяспечвае ўсё больш шырокае кола магчымасцяў. Web-дадаткі і «разумныя датчыкі» становяцца неад'емнай часткай нашага паўсідзённага жыцця. Такія магчымасці выкарыстоўваюць найперш аматары спорту і актыўнага ладу жыцця. Напрыклад, Nike выпускае красоўкі з датчыкамі ў падэшвах, Adidas — футбалкі з электродармамі, якія счытаюць сэрцабіццё, вельмі папулярныя бранзалеты і гадзіннікі, якія фіксуюць фізічную актыўнасць. Ёсць датчыкі, якія сігналізуюць, каб чалавек не горбіўся, і перадаюць гэтую інфармацыю на смартфон. А «разумныя будзільнікі» дапамагаюць выслацца, адпраўляючы сігнал для абуджэння ў найбольш прыдатнай

фазе сну.

ЦІ ЗАСТАЛОСЯ МЕСЦА ЭМПАТЫІ?

Ключавыя напрамкі развіцця лічбавай медыцыны ў кароткатэрміновай перспектыве — гэта ўкараненне электронных медыцынскіх карт, развіццё канцэпцый «падключаны пацыент» (маніторынг стану і аказанне медыцынскіх паслуг з дапамогай убудаваных інтэлектуальных прыладаў) і тэлеmedыцына. У шырокім сэнсе пад «разумнай медыцынай» маецца на ўвазе інтэлектуальная ахова здароўя, якая выкарыстоўвае найноўшыя мабільныя і лічбавыя дасягненні ў вобласці здароўя, што стымулюе развіццё разумных і падключаных медыцынскіх дзейсаў, якія забяспечваюць пастаяннае адсочванне паказчыкаў пацыентаў па-за сценамі медыцынскіх устаноў і, адпаведна, папярэджанне захворванняў.

ААН уключыла ў Дэкларацыю «Мэты развіцця тысячгадоўдзя» раздзел «Лічбавая ахова здароўя». Яе мэту Сусветная арганізацыя аховы здароўя бачыць у тым, каб забяспечыць усім людзям атрыманне якасных медыцынскіх паслуг у патрэбным месцы і ў патрэбны час без звязаных з гэтым фінансавых цяжкасцяў.

А цяпер аб праблемных момантах у папярэнні выкарыстання лічбавай медыцыны.

— З аднаго боку, лічбавізацыя павінна спрашчаць работу ўрача, але многія медыцынскія работнікі супраціўляюцца ўкараненню і выкарыстанню такіх тэхналогій у сваіх дзягностычных і лячэбных рашэннях. Прычын шмат: інфармацыйная і эмацыянальная перагружка, няпоўныя ці ненадзейныя даныя, праблемы захавання канфідэнцыяльнасці інфармацыі і гэтак далей. Лічбавізацыя ўрачы разглядаюць як дадатковую нагрузку, прычым якая не аплатаецца, — падкрэслівае Вольга Папова. — Не дадае даверу і тое, што многія лічбавыя рашэнні ствараюцца ў адрыве ад разумення рабочага працэсу ўрача. Распрацоўшы не маючы ні медыцынскай адукацыі, ні вопыту ўзаемадзеяння з медыцынскімі арганізацыямі. Таму ўсе праграмы абавязкова трэба распрацоўваць пры непасрэдным удзеле медыкаў. Увогуле, дакладнасць рашэнняў у медыцыне надзвычайная важная, бо памылкі будуць каштаваць пацыенту вельмі дорага...

Яшчэ адзін важны нюанс — штучны інтэлект часткова абязлічвае ўзаемаадносінны ў медыцыне, і ў рамках новай мадэлі пацыент узаемадзеінае з аўтаматызаванымі медыцынскімі агентамі і сістэмамі, а не з жывым чалавекам. Між іншым, вядома, што паспелых лячэння на 60 працэнтаў залежыць ад даверу пацыента да ўрача, які той можа выклікаць толькі з дапамогай эмпатыі і асабістага эмацыянальнага кантакту з пацыентам, пры якім у хворага ўзнікне ўпэўненасць у шчырым жаданні ўрача яму дапамагчы. У гэтым недалёкай перспектыве тое, з чым людзі звычайна звяртаюцца да ўрачоў — пастаноўка дыягназу, прызначэнне курсу лячэння, рэцэпт, правядзенне медыцынскіх маніпуляцый — усё часцей будуць выконваць машыны. Добра, калі вызвалены ўрачоў ад складанай задачы

сустаўлення вялізнага масіву даных для дыягнаставання захворванняў дазволіць ім удзяліць больш увагі і клопату пацыентам і правяць свае чалавечыя якасці ў поўнай меры. Але могуць здарацца і іншыя сітуацыі.

Так, у ЗША да цяжкахворага пацыента ў палату заеўжа бальнічны робат, на экране якога з'явілася выява ўрача (той выкарыстаў відэачат). Без усялякіх эмоцый спецыяліст паведаміў аб неспрыяльных прагнозе. Для палягчэння пакуту прапанаваў марфін, аднак папярэдзіў, што гэта яшчэ мацней абцяжарыць дыханне. Акрамя гэтага, прапанаваў забяспечыць пацыента палітыўную дапамогу ў дамашніх умовах. Сваёй былі збянтэжаны не смяротным дыягназам пацыента, а той формай, якую абраў урач для паведамлення дыягназу. Гэта якраз прыклад таго, як новыя тэхналогіі могуць аддаляць урача ад пацыента.

Даведка

У 2021 годзе інвестыцы ў праекты штучнага інтэлекту ў сфэры аховы здароўя па ўсім свеце дасягнулі 11,2 млрд долараў супраць 8 млрд долараў годдзям раней. Такія звесткі ў сакавіку 2022 года апублікаваў Стэнфардскі інстытут штучнага інтэлекту.

НЕ ўРАЧ, А ПРАФЕСІЙНАЯ МАШЫНА

— Медыцына ўсё менш разглядаецца як мастацтва работы з чалавек, а пераўтвараецца ў нейкую матэматыку, алгарытм. Значнасць набываюць асобныя параметры, а пацыент знікае як адно цэлае, — разважае Вольга Папова. — Пацыент паступова становіцца лічбавым двайніком, пераўтвараючыся ў латок вялікіх даных, якія захоўваюцца на серверах. Аўтаматызацыя дазваляе разглядаць пацыента як сукупнасць параметраў, што счытаюцца ў неабходны момант і ў пэўным сэнсе могуць рабіць прысутнасць медыцынскага персаналу непатрэбнай. А ва ўрача, які цалкам спадзеецца на алгарытмы, адбываецца зніжэнне ўзроўню адказнасці. Ён можа страціць свае прафесійныя навукі і эмпатыю. Жорсткае працікараванне медыцынскіх дзеянняў, іх алгарытмічна характар часта выклікаюць эффект ператварэння ўрача ў прафесійную медыцынскую машыну. Не выключана, што ў хуткім часе з'явіцца новая мадэль «лічбавы двайнік урача — лічбавы двайнік пацыента».

На сёння сістэмы падтрымкі прыняцця ўрачэбных рашэнняў (CDSS) нароўні з тэлеmedыцынай і электроннымі медыцынскімі картамі з'яўляюцца адным з ключавых сектараў развіцця лічбавай сістэмы аховы здароўя. CDSS могуць выкарыстоўвацца ў стратэгіях памяншэння колькасці памылак пры прыёме лекаў. Памылкі, звязаныя з лекавымі ўзаемадзеяннямі, лічца рапастасюджанымі: вядома, што да 65 працэнтаў стацыянарных пацыентаў падвяргаюцца адной ці некалькім патэнцыйна небяспечным камбінацыям.

Але мінулы ў гэтых сістэмах таксама ёсць. Адзін з іх — скарачэнне часу на зносіны з пацыентамі. CDSS можа парушыць рабочы

працэс урача: калі з'яўляецца занадта шмат нязначных папярэджанняў ці рэкамендацый CDSS, медыцынскія работнікі пачынаюць іх адхіляць незалежна ад важнасці. Гэта цягне за сабой яшчэ і стомленасць у спецыяліста. Даследаванні паказалі, што дасведчаныя ўрачы, якія выносяць больш шырокімі практычнымі ведамі, з меншай верагоднасцю будуць выкарыстоўваць CDSS.

Яшчэ адна праблема — падтрыманне базы ведаў у актуальным стане, з улікам хуткіх змен, што адбываюцца ў медыцынскай практыцы. Нават самыя перадавыя медыцынскія ўстановы паведамляюць пра цяжкасці з абнаўленнем сваіх сістэм, колькі ведаў, асабліва пра новыя лекі, імкліва змяняюцца.

Між іншым, Сусветная арганізацыя аховы здароўя ўказала на негатыўныя наступствы прымянення штучнага інтэлекту ў медыцыне, калі ў аснове яго распрацоўкі і выкарыстання не будуць закладзены этычныя прынцыпы і абарона права чалавека. Гэтая ж арганізацыя апублікавала рэкамендацыі, у якіх выкладзены прынцыпы абмежавання рызык і максімальнага выкарыстання магчымасцяў штучнага інтэлекту ў ахове здароўя.

Дылема заклучаецца ў тым, што для больш эфектыўнай дзейнасці штучнага інтэлекту патрабуюцца максімальна поўныя даныя аб пацыентах, якія непасрэдна медыцынскія, так і сацыяльныя. Перш чым выкарыстаць вылікі даныя, трэба вырашыць глаўныя этычныя пытанні: як забяспечыць пацыенту прыватнасць? Калі будзе адкрыты доступ да звестак аб стане фізічнага, псіхічнага здароўя, схільнасці да суіцыду і г. д., гэта можа прывесці да дыскрымінацыі пры прыёме на работу, няроўнасці пры атрыманні медыцынскай страхоўкі і падобнае. Даныя, якія складаюць медыцынскую таямніцу, усё больш запатрабаваны трэцім бокам. Развіццё лічбавай медыцыны ставіць дзяржаву перад выбарам: захаваць за пацыентам бяспрэчанае права на валоданне медыцынскімі данымі або кропкава мяняюць заканадаўства, дазваляючы апрацоўку дэперсаніфікаваных даных, не пытаючыся згоды на тое пацыента, але ў канчатковым выніку гэта будзе зроблена ў інтарэсах асобы і грамадства...

Нафідлскі Савет па біяэтыцы (Вялікабрытанія) сфармуляваў наступныя этычныя праблемы выкарыстання штучнага інтэлекту ў медыцыне: гэта магчымасць прыняцця штучным інтэлектам памылковых рашэнняў; пытанне аб тым, хто нясе адказнасць, калі штучны інтэлект выкарыстоўваецца для падтрымкі прыняцця рашэнняў і памыляецца; забяспечэнне абароны даных (напрыклад, любы здымак — гэта персанальныя звесткі чалавека, што істотна ускладняе задачу інфармацыйнай беспяспекі); забяспечэнне грамадскага даверу да распрацоўкі і выкарыстання тэхналогій штучнага інтэлекту — і іншыя.

На думку членаў Нафідлскага Савета па біяэтыцы, ключавыя задачы — зрабіць так, каб штучны інтэлект быў сумяшчальны з грамадскімі інтарэсамі і адначасова спрыяў інавацыям у сектары аховы здароўя.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Веражніцы і верніцы. Памяці спаленых фашыстамі паселішчаў прысвячаецца ўспаміны

Памяці спаленых фашыстамі паселішчаў прысвячаецца ўспаміны

ЗАГІНУЛІ, АЛЕ ЖЫВУЦЬ

«Хатынскі спіс» дапоўнены 30 населенымі пунктамі,

якія будуць увекавечаны ў мемарыяльным комплексе «Хатынь»

Расследаванне, распачатае Генеральнай пракуратурай па факце генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны і пасляваенны перыяд, вядзецца ўжо другі год. За гэты час устанолены невядомы дагэтуль месцы масавага знічэння і прымусовага ўтрымання мірнага насельніцтва Беларусі. Праведзены раскопкі, у якіх пацярпелыя і сведка дапытана звыш 16 тысяч асоб. Матэрыялы крымінальных справы сведчаць: маштаб трагедыі, звязаны з дзеямі акупанцывіх сіл фашыскай Германіі на тэрыторыі Беларусі, нашмат большы, чым лічылася раней.

Брацкая магіла на месцы спаленых Забараўцы

На падставе архіўных крыніц, а таксама дзякучы ўспамінам удзельнікаў і сведка тых падзей, Генпракуратурай вызначана найбольш дакладная колькасць спаленых населеных пунктаў. У гады Вялікай Айчыннай вайны фашыстамі і іх палімагатамі на тэрыторыі нашай краіны поўнацю або часткова было знішчана звыш 10,3 тысячы паселішчаў — на тэрыю больш, чым лічылася да нядняўнага часу.

Пра лёс сваіх аднавяскоўцаў перад смерцю з бальчанага ложка расказала адзіная ўдзельніца, ужо стагадовага жыхарка Хрысціна Абразія. Праз дзесяцігоддзі яе паміць захавала імяны ўсіх — ад малца да старогі, а таксама ўсе хажыліва моманты апошняга дня ў іх вёсцы.

Па ініцыятыве Генеральнай пракуратуры, да 186 населеных пунктаў, спаленых нямецка-фашысцкімі захопнікамі і іх палімагатамі разам з наоцніцтвамі у гады акупацыі і не адноўленых пасля вайны, у «Хатынскі спіс» дабавлены яшчэ 30 паселішчаў. Большасць з іх — 21 населены пункт — раней знаходзілася ў Асвецкім (Ціпер Верхнядзвінскі) раёне. Усе яны будуць увекавечаны ў мемарыяльным комплексе «Хатынь». Пры ўключэнні ў «Хатынскі спіс» новых паселішчаў улічваліся звесткі аб іх назвах, геаграфічным размяшчэнні, у гады вайны і ў цывільскі момант абставіны знічэння разам з жыхарамі і іншае. Такім чынам, не менш як 216 населеных пунктаў, спаленых у гады Вялікай Айчыннай вайны, больш нікому не паўстала з памяці, назаўдшы зніклі з геаграфічнай карты Беларусі. Пра іх будзе паведамлена ў «Хатынь» — далейшы аповед.

ЗАБОРАЎЦЫ І КОЗЛАВА: 45 АХВАР

— У той жа час загалалі хаты ў Забараўцах, — распавядае пра дзейных людзей падазрелы Антон Бубала, — зварыны апетыт падагрэла і відовішча аднаго са «сталінскіх» дотаў, які стаў у вёсцы з дваенаццаці гадамі на самым бачным месцы. Стаць ён і Ціпер, толькі замест вёскі — чыстае поле ды брацкая магіла на ахвар пры дароце.

Трагедыя ў Забараўцах адбылася ў лютым 1943 года. Карнікі знішчылі ўсё 12 двароў, пазавілі людзей 20 чалавек. У тым жа дні з геаграфічнай карты Беларусі зніклі 25 чалавек. «Козлава знаходзілася ў аддзяленні ад вялікіх дарог і блізка да балота, але карнікі не абмінулі ўвагай і гэту вёскачку з пач хат, — зважаў старшы навуковы супрацоўнік Верхнядзвінскага гісторыка-краязнаўчага музея Антон БУБАЛА. — Заспелыя ад Росіцы круком лесу, жыхары гэтых вёсак бачылі зарывы і чорны дымавыя шмры на захадзе, але іх свядомасць ніяк не хацела верыць, што ў агні моруць гарэць людзі. На папярэджанне партызанскіх разведчыкаў адгукнуліся толькі тры нямецкія гаспадары, у якіх меўся кох. Але ж чынавал лжалкі глыбокія лотаўскія снігі, у якіх сім'ях туліліся дзеці... І ўрадзе стала зразумела: пазна, паратанак адзін — у Бога. Выхваіна пад крылом ролінай маралі ў баянкіх Росіцы, людзі аддлілі на яго волю, і калі звярнына аблава вымуніла з лесу, усе як адзін жыхары Булаў вышлі і наоцнаўст з абразамі і пастэлі на воршыцэ, што ў той дзень у Булах загінулі 127 чалавек.

БУЛЫ: МАЛІТВА НЕ СПЫНІЛА ВОРАГА

Вёска Булы Верхнядзвінскага раёна карнікі спалілі 16 лютага 1943 года. З 39 двароў, якія былі тут да вайны, не засталася ні аднаго. У ацэ ад колькасці загінуў жыхароў вёскі Булы Росіцава сельсавета Дзвінскага раёна, складзеным з чэрвеня 1943 года Зыгмунтам Амільчонам і Іванам Пірагом, паведамляецца аб 125 ахварак: укаважана, што падчас карных дзеянняў немцаў загінулі 8 мужчын (трох старэй і пяцёрка маладзі), 39 жанчын (15 старэй і 24 маладзі) і 78 дзяцей. У кнізе «Памяць. Верхнядзвінскі раён» гаворыцца, што ў той дзень у Булах загінулі 127 чалавек.

У тым жа дні з геаграфічнай карты Беларусі зніклі 25 чалавек. «Козлава знаходзілася ў аддзяленні ад вялікіх дарог і блізка да балота, але карнікі не абмінулі ўвагай і гэту вёскачку з пач хат, — зважаў старшы навуковы супрацоўнік Верхнядзвінскага гісторыка-краязнаўчага музея. — У кнігу «Памяць» яна трапіла кароткай ахварытай таблічкай: Бабкові, см'я; Клімовыя, см'я; Луціншынскі, см'я; Міцкевічы, см'я; Пітэвічы, см'я. У гэтым кале ёсць і асобная магіла. Я ў ёй пахавана дзючынка Аня Бабавына, якая, не спадзеючыцца на нябёсы, імкнулася, відаць, знайсці паратанак у ігольным балое, але, змяжонная я снігах, трапіла аслабелым птушанем праціпа пад шыты ды кулі фашыстаў».

ВАУЧКІ: ПЕРАД СМЕРЦЮ ЛЮДЗЕЙ КАТАВАЛІ

Вёска Ваўчкі знаходзілася перакладна да 50 кіламетраў ад Віцебска. Ціпер на месцы быў населены пункт — палі, засеяны сельскагаспадарчымі культурамі, зарослы бур'яном яры, масівы са змешаных парод дрэў і кустоў. Вялікі дуб, які адзін сведка той трагедыі, захоўвае памяць аб подзях, што некалі тут жылі, выхоўвалі дзяцей, будавалі планы на будучыню. Замацаваны на дрэве таблічка сведчыць: «На гэтым месцы знаходзілася в. Ваўчкі. У 1928 г. — 13 двароў. Знішчана ў лютым 1943 г., загінулі 43 жыхары. Не аднавілася».

ЗАТЛОЙШЧЫНА: «БЕЗ СУР'ЭНАГА СУПРАЦІУЛЕННЯ»

Яшчэ адна верхнядзвінская сям'я Хатыні — вёска Затлойшчына. Населены пункт быў спалены 3 сакавіка 1943 года. Карнікі знішчылі ўсё 30 двароў. Загінуў 61 жыхар — такіх скупых звесткі дае кніга «Памяць. Верхнядзвінскі раён».

Прыкладна на адрэзках паўкіламетра ад дуба знаходзіцца курган — на месцы знічанага вёскі ён быў насіпаны ў 1968 годзе. На вяршыні кургана ўстаноўлены помнік, які увекавечвае памяць жыхароў вёскі Ваўчкі, расстраляных у гады Вялікай Айчыннай вайны нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Паста вайны аб злычынствах фашыстаў у гэтай мінскай вёсцы расказваў у адраджэнцы Асцюшчына Ленэскага раёна Дзмітрый Махлаў. У 1943 годзе, калі адна за адной у аграду адыёваліся вогненныя трагедыі, мужчына знаходзіўся ў партызанскім атрадзе. Па слоў ахвар, жыхары вёскі Ваўчкі былі расстраляны, а потым смерцю людзей катавалі: ім выкапвалі вочы, адразалі вушы... Тым, каму папашчэцка выжыць, спрабавалі адраць вёскачку, аднак смерць усё роўна іх напатакала.

ПУШЧАВЫЯ: ТРОЙЦЫ СПАЛЕНАЯ

Вёску Пушчавыя палілі тройчым: у 1942, 1943 і 1944 гады. Найбольш жудасная ацыя, калі населены пункт разам з 48 жыхарамі быў поўняцю знічана, адбылася тут у лютым 1943 года. Тут, каму папашчэцка выжыць, спрабавалі адраць вёскачку, аднак смерць усё роўна іх напатакала.

З успамінай Марыі Доўгай (Р. Рубя):

«...На востраве Жанычы Бор нас было, мабыць, каля тысячы чалавек — з вёска Абрамова, Крыскава, Нямічы, Гардзішча, Каркалец. Пад 1 мая зрабілі пераезд дрыгву гразю, іх старава Ціпер: майнуць, выдзем, заорам агароды ды засею, вясенню будзе што ўбраць. Так і зрабілі. А ў 9 гадзін раніцы 1 мая завярсі карны атруд Мартыноўскага на чале з яго намеснікам Рацішківым, што базіраваліся ў Жагупы. Раздзялілішыся на дзве групы, яны рушылі на Барысова і да нас завялі на той гразлі. ...Нас пагналі, як жыўцёў. Аслабелых пачы тафру падзеі білі, а мы ледзьве ішлі — ад 9 раніцы да 9 веча. Перашкодай стаяў узарваны мост на ручалцы паміж

вёскамі Каменка і Пушчавыя. Тут нас загалілі сьці. Жыхары Пушчавых кнісулі ўцякаць са сваіх зямлянак, некаторым гэта удалося, астатніх далучылі да нас. Церахаў падзялілі нас на дзве групы. Мой свекра і я маці з пачцю дзецімі пагналі да Кахановіч. Усю тую групу з Кахановіч завезлі ў Дрыўку, у СД. Пратрымавалі іх там чадв'ядз сутак, у суботу 5 мая завезлі ў Азёрнікі і спалілі там жытвымі.

...Нас стралялі ў Крыжаборку — кожны было, цяжка падзеі. Мне выдў старата, скаваўшы, што я жонка партызана, па чью галаву быў высланы атрад карнікаў. Я была шчаркая, і мяне ўзялі ў палон. ...З Дзвінскага СД я трапіла ў турму, потым у канцлагер Саламале, адгуду — у Рабачыну. 7 вечаў у мяне надрэзалі дачышка Оля. Яна прахляла 9 месяцаў, і яе спалілі ў крэматоры, бо не было чым карміць».

СМАЛАЎКІ: У БРАЦКАЙ МАГІЛЕ БОЛЬШАСЦЬ — ДЗЕЦІ

У лясноў вёску Смалаўкі смерць прыйшла падчас карнай экспедыцыі «Ота» — у апошнюю ваенную зіму, калі нямецкае камандаванне вырашыла канчаткова «зачыніць» тэрыторыю партызанскай зоны. Населены пункт быў спалены 25 снежня 1943 года. Па інфармацыі Генпракуратуры, у вёсцы загінула паўсотні чалавек. На помніку, устаноўленым на брацкай магіле ў Смалаўках, дзякуючы клопату Дзёрнаўска сельскага Савета і яго старшыні, мезея прычэпача імяны 17 ахвар, дзясца з іх — дзеці.

ЯРМАНЕ: СУЦЭЛЬНАЕ ПАГІЯЛІШЧА

Вёску Ярмане, што ў Салігорскім раёне, карнікі спалілі ў лютым 1943 года. У 16 двароў, якія былі тут да акупацыі, зраўнавалі з зямлёй. Усё 92 жыхароў ператварылі ў попел. Ціпер на месцы былога населенага пункта — поле каля лесу. Аб тым, што тут некалі жылі людзі і якая доля іх напатакала 80 гадоў таму, нагадвае помнік, аградоўска металічным забарам. На помніку з'яўляюцца факт знічэння вёскі ў лютым 1943 года. Колькасць загінуўлых не ўказваецца.

СУХІ ВОСТРАЎ: ВЯРНУЛІСЯ І ТРАПІЛІ У ПЕКУ

Вёска Сухі Востраў Смалявіцкага раёна таксама была поўняцю знічана, а больш нікому не адрадзілася. Помнік, размяшчаны ў лясным масіве, сведчыць: «Тут 3 красавіка 1943 г. нямецка-фашысцкія захопнікі рас-

стралялі і спалілі разам з вёскай Сухі Востраў 52 савецкіх грамадзян». З успамінай Уладзіміра Кранчэвіча (в. Крывая Паліна): «9 красавіка 1943 г. пасля абеду ў наш вёску наляцелі эсэсаўцы і паліцаі, якія адрэзаў пачалі падпальваць хаты. Жыхары былі заадыцца папярэджанні партызанамі і схаваліся ў лес. Аднак, як потым высветлілася, не ўсе здолелі схавацца. Нехта паведамуў, што немцы ідуць у лес, таму жыхары вёскі перабралі сцягу Усёку і схаваліся ў трапе, а падвечар вырвалісь вярнуцца да родных хат і наварылі на карнікуа. Тым адрклі агонь. Паішоў моцны снег, які перашкадаў ім весці прыцэльны агонь. Людзі пераправіліся назад цераз Усёку і схаваліся што ў лугах, што ў лесе. Але немцы не

З успамінай Веры Грыцкевіч (аг. Новы Двор, Свіслацкі раён): «Са слоў бацькоў мне вядома, што ў пачатку 1942 года немцамі мойкамі былі знішчаны шляхам спалення хутары Каралёва, Міхалец і Людвінава. Ці ўдзельнічалі ў знішчэнні хутароў паліцаі, іншыя карныя атрады, мне невядома. Калі я Саламале, адгуду — у Рабачыну. 7 вечаў у мяне надрэзалі дачышка Оля. Яна прахляла 9 месяцаў, і яе спалілі ў крэматоры, бо не было чым карміць».

КАБЕЛІНА БАЛОТА: ТРАГЕДЫЯ БЕЗ НАГМАНУ

У «Хатынскі спіс» унесены звесткі аб трох населеных пунктах Мінскай вобласці: Кабеліна Балота (Сухі раён), Ямяна (Салігорскі раён) і Сухі Востраў (Смалявіцкі раён). Да вайны на хутары Кабеліна Балота было два двары, у якіх пражывала шэсць чалавек. Паводле кнігі гісторыка-дакументальнай хронікі «Памяць. Слудскі раён. Слудка», 22 лютага 1943 года нямецка-фашысцкія захопнікі знішчылі тут 65 чалавек — мжонца менавіта жыхароў іншых населеных пунктаў, якія маглі хавацца на хутары. Карнікі павлі іх у в. Сухі Востраў, дзе спалілі жытвымі. Толькі тры мэтаў выбарца з таго пекла: дваіх і памію Брыльшэўска Юзэфа і Шабан Міхал. Паводле расказа Міхала Шабана, ітлеравыя карнікі загалі людзей у дом Фралевічаў і пачалі расстраўваць, потым абклялі яго самомай і падпалілі.

Калі ўсе зашліла, мы, што засталіся жывыя, вярнуліся на родныя палішчыны. Там мы ўбачылі расстраляных каля сваіх хат аднавяскоўцаў — сям'ю Рабачыну, Паўла і Ваўку і чатырох іх дзяцей, сям'ю Намовічовай (фашысты забілі не толькі бацьку, а і пачв'ядзі іх дзяцей: Любят, Сашу, Валю і гадавалі дзючыну). На двары Паўла Шабана побач з ім ляжалі яго жонка і двое іх дзяцей. Нам з цёткай Анжыяй было вельмі страшна. Мы адчуалі зямлянку і схаваліся ў яе. Прад некалькі дзён у вёсцы энюў з'явіліся немцы. Яны знайшлі нас, на існасць, не расстралялі, казалі перабрацца ў вёску Юрэва. Так мы засталіся жывыя».

З успамінай Юзэфа Брыльшэўскай (Варанько), в. Алешнікі Лагойскага раёна: «Праз два-тры дні пасля спалення вёскі Крывая Паліна (яе спалі-

лі 9 красавіка 1943 года) з трыма дзецамі і яшчэ чалавек 20-30 (у асноўным дзеці і жанчыны) былі вывезены карнікамі ў лес і даставлены ў вёску Сухі Востраў Смалявіцкага раёна. У гэты час яна ўжо гарзла. Заставалася цянаў толькі адна хата, прыкладна назаўдшы вёскі, куды нас і загналі. Помню, што разам з намі ў яе загінуў некалькі сям'яў партызанаў і траіх жыхароў вёскі Сухі Востраў, усю звыш сарака чалавек, сярэд якіх у асноўным былі жанчыны і дзеці. Калі я знаходзілася ў гэты перад хатай, нейкі карнік у нямецкай форме заяленга колеру сказаў мне, што нас расстраўваць не будзець. У гэтай хаце мы прасядзелі гадзіны паўтары, жанчыны дзеці паказалі. Потым праз ачыні яе ўбачыла, як фашысты аркувалі хату і хацелі кінуць у

лагер. У акрузе палілі і іншыя вёскі, жыхары якіх уцякалі ў лес. Калі прыйшлі немцы ў Сухі Востраў, мы ўсё пакладлі і сталі хавацца. Іван Дарашкевіч быў востраў, так ён не змог уцячы, яго застралілі. Астатнія людзі багелі па папелі. Доктар Алешнікі Храловіч, Вінцэс Юзэфовіч, Міша і Леаніда Храловыч адсталі ад нас. Мы прыйшлі праз балота і ночку пайшлі ў вёску Бабін Лес, дзе жыла быцвава родная сям'я. А ў гэты час карнікі звалі крывацэльнай (жыхароў вёскі Крывая Паліна. — «Зв») прыгнэла да нас, у Сухі Востраў. Там былі і старэй, і жанчыны, і дзеці. Усё загінуў у хату Антона Храловіча, Міша і Пётр, які не былі з намі, напароўнікі на немцаў. Немцы іх і забралі назад на хутар, дзе ўжо былі людзі з Крывой Паліны. У бацькаў карнікі завалі і прывялі іх да партызанскага вёска Саброньскіх, яны жылі ў вёсцы каля Жодань. Мішу Храловіча немцы білі, спрабавалі даведца, дзе знаходзіцца партызаны, але, на існасць, ён жыць застаўся. Усё людзей у хаце паставілі ў шчар, некаторыя дзеці сідзелі на падлозе. Карнікі нанасілі ў хату саломы, а потым з аўтамагала пачалі страляць па людзях. Мне Міша расказаў, што ён, як і бацькаў, што немцы настаяліць зброю на іх, адрэзаў на падлогу ўваў. Дзючыны, якія ставяла побач з ім, куля трапіла ў нагу, і яна таксама ўпала. Не ўсе тады ад кулі загінулі, дзеці некаторы зажыва загарлі, крычалі вельмі. У той дзень загінуў і мой родны брат Міхал, якому ішоў толькі вяснашніцкі год, Міша Храловіч з той дзючынкай змялі выбарца з пад трупам, калі фашысты сышлі. Паўваў яны праз агароды да лесу, так і жывыя засталіся. Забілі тады і старога Юзэфовіча. Ён не захачеў уцякаць, сказаў: «Раз усё людзей палілі, няхай і мяне заб'юць». А сям'я яго жывая застаўся. З Сухаго Вострава загаралі Леан Храловіч, мой брат Міша, Вінцэс Юзэфовіч і Іван Дарашкевіч. Астатнія жывыя засталіся ў іншых населеных пунктах. Шчэка было палым тэраў-ляважчэ, але мы пазылі брата па абгарэлых дакументах, які ўцячеліся не ў кішні штаноў. Астанкі многіх жыхароў забралі саломы і пахавалі ў галупнай магіле. Брата мы пахавалі асобна».

У памяць аб жыхарках вёскі Ваўчкі.

у сапоўнікі, Здаецца, 13 красавіка жыхары зрабілі аблаву, у якую трапіла і шмат людзей. Сагнаўшы ішоў у камор, карнікі павлі іх у в. Сухі Востраў, дзе спалілі жытвымі. Толькі тры мэтаў выбарца з таго пекла: дваіх і памію Брыльшэўска Юзэфа і Шабан Міхал. Паводле расказа Міхала Шабана, ітлеравыя карнікі загалі людзей у дом Фралевічаў і пачалі расстраўваць, потым абклялі яго самомай і падпалілі. Калі ўсе зашліла, мы, што засталіся жывыя, вярнуліся на родныя палішчыны. Там мы ўбачылі расстраляных каля сваіх хат аднавяскоўцаў — сям'ю Рабачыну, Паўла і Ваўку і чатырох іх дзяцей, сям'ю Намовічовай (фашысты забілі не толькі бацьку, а і пачв'ядзі іх дзяцей: Любят, Сашу, Валю і гадавалі дзючыну). На двары Паўла Шабана побач з ім ляжалі яго жонка і двое іх дзяцей. Нам з цёткай Анжыяй было вельмі страшна. Мы адчуалі зямлянку і схаваліся ў яе. Прад некалькі дзён у вёсцы энюў з'явіліся немцы. Яны знайшлі нас, на існасць, не расстралялі, казалі перабрацца ў вёску Юрэва. Так мы засталіся жывыя».

З успамінай Уладзіміра Дарашкевіча (в. Бабін Лес):

«Я нарадзіўся ў Сухім Востраве да яго спалення. Хутка за ўсё, гэта быў хутар, які знаходзіўся пасля род лесу, бо з яго ішоў сьнег і ставяла. Але дзеці сярэд жыхароў было няма. У той дзень, калі спалілі Сухі Востраў, была ў акрузе нямецкая блакада. Партызаны нас папярэджвалі, каб мы сідзелі ў балота. Вось м'я і вывезлі ўсю, што маглі, і на вёскаў лясной паліне пабудавалі

лагер. У акрузе палілі і іншыя вёскі, жыхары якіх уцякалі ў лес. Калі прыйшлі немцы ў Сухі Востраў, мы ўсё пакладлі і сталі хавацца. Іван Дарашкевіч быў востраў, так ён не змог уцячы, яго застралілі. Астатнія людзі багелі па папелі. Доктар Алешнікі Храловіч, Вінцэс Юзэфовіч, Міша і Леаніда Храловыч адсталі ад нас. Мы прыйшлі праз балота і ночку пайшлі ў вёску Бабін Лес, дзе жыла быцвава родная сям'я. А ў гэты час карнікі звалі крывацэльнай (жыхароў вёскі Крывая Паліна. — «Зв») прыгнэла да нас, у Сухі Востраў. Там былі і старэй, і жанчыны, і дзеці. Усё загінуў у хату Антона Храловіча, Міша і Пётр, які не былі з намі, напароўнікі на немцаў. Немцы іх і забралі назад на хутар, дзе ўжо былі людзі з Крывой Паліны. У бацькаў карнікі завалі і прывялі іх да партызанскага вёска Саброньскіх, яны жылі ў вёсцы каля Жодань. Мішу Храловіча немцы білі, спрабавалі даведца, дзе знаходзіцца партызаны, але, на існасць, ён жыць застаўся. Усё людзей у хаце паставілі ў шчар, некаторыя дзеці сідзелі на падлозе. Карнікі нанасілі ў хату саломы, а потым з аўтамагала пачалі страляць па людзях. Мне Міша расказаў, што ён, як і бацькаў, што немцы настаяліць зброю на іх, адрэзаў на падлогу ўваў. Дзючыны, якія ставяла побач з ім, куля трапіла ў нагу, і яна таксама ўпала. Не ўсе тады ад кулі загінулі, дзеці некаторы зажыва загарлі, крычалі вельмі. У той дзень загінуў і мой родны брат Міхал, якому ішоў толькі вяснашніцкі год, Міша Храловіч з той дзючынкай змялі выбарца з пад трупам, калі фашысты сышлі. Паўваў яны праз агароды да лесу, так і жывыя засталіся. Забілі тады і старога Юзэфовіча. Ён не захачеў уцякаць, сказаў: «Раз усё людзей палілі, няхай і мяне заб'юць». А сям'я яго жывая застаўся. З Сухаго Вострава загаралі Леан Храловіч, мой брат Міша, Вінцэс Юзэфовіч і Іван Дарашкевіч. Астатнія жывыя засталіся ў іншых населеных пунктах. Шчэка было палым тэраў-ляважчэ, але мы пазылі брата па абгарэлых дакументах, які ўцячеліся не ў кішні штаноў. Астанкі многіх жыхароў забралі саломы і пахавалі ў галупнай магіле. Брата мы пахавалі асобна».

Целы тры, што загінуў у Сухім Востраве, перапахаваны на грамадзянскіх могілках у вёсцы Бабін Лес. Які на месцы былога вёскі, у памяць аб подзях, якія сталі ахварымі карнікаў, там устаноўлены помнік.

Вераніка КАНЮТА, Фота з архіва Генпракуратуры і Верхнядзвінскага гісторыка-краязнаўчага музея.

Праект створаны пры фінансавай спэцыяльнай дапамозе ўладары Падкам'я Пярэднядня № 131 ад 31 сакавіка 2022 года.

Саюзнае супрацоўніцтва

ЯДЗЕРНАЯ МЕДЫЦЫНА, ЖКГ, ТРАНСПАРТ, 3D-ДРУК

Беларусь і дзяржкарпарацыя «Расатам» абмеркавалі магчымыя сумесныя праекты

Супрацоўніцтва ў сферах экалогіі, электратранспарту, ядзернай медыцыны, кампазітных матэрыялаў, тэхналогій 3D-друку, лічбавізацыі і многіх іншых кірунках паміж Беларуссю і расійскай дзяржкарпарацыяй «Расатам» бачыцца абодвым бакам даволі паспяховым, тым больш у рамках рэалізацыі саюзных праграм. Па некаторых праектах ужо распачата работа па сумесным ажыццяўленні.

Лячэнне раку і адытыўныя тэхналогіі

Плануецца, што ўжо сёлета ў нашу краіну прыбудзе гама-тэрапеўтычны комплекс «Брахіум» для лячэння анкалагічных пацыентаў. «Комплекс прамянёвай тэрапіі на базе лінейнага паскаральніка часціц выкарыстоўваецца для лячэння амаль 90 % формаў раку за кошт таргетнага апраменьвання (уздзеянна толькі на хворыя клеткі) пухлін у пацыентаў», — расказалі прадстаўнікі кампаніі «Русатам Хелска», дэманструючы апарат.

Менавіта праекты ў галіне ядзернай медыцыны бачацца адным з найбольш перспектыўных напрамкаў супрацоўніцтва паміж Беларуссю і «Расатамам». Аднак не менш карысным можа стаць і партнёрства ў сферы адытыўных тэхналогій у вытворчасці: ад стварэння элементаў тых ці іншых вырабаў да буйных паставак абсталявання. Магчымы 3D-друку і яго прымянення для патрэб розных галін прамысловасці паказалі беларускай дэлега-

цыі ў складзе прадстаўнікоў Дзяржкамітэта па навуцы і тэхналогіях, Мініканомікі і Банка развіцця Беларусі ў Цэнтры адытыўных тэхналогій (ЦАТ), які створаны кампаніяй «Русатам — Адытыўныя тэхналогіі».

Цяпер беларускі і расійскі бакі прапрацоўваюць магчымыя стварэння сумеснага вытворчага ЦАТ, які будзе выкарыстоўвацца прадпрыемствамі энергетыкі і аўтамобілебудавання на базе якарных прадпрыемстваў Беларусі. А тэлекамунікацыйнае абсталяванне для крытычнай інфраструктуры расіяне плануюць прадэманстраваць на сёлётным беларускім форуме ТІВО.

Лічбавізацыя для эканоміі, якасці і надзейнасці

Сумесная работа бачыцца актуальнай і ў сферы сістэм назіпавання энергіі для забеспячэння вытворчых тэхналагічных баз і павелічэння колькасці электратранспарту ў Беларусі. Так, наша дэлегацыя наведвала маскоўскую вытворчую пляцоўку арганізацыі «Рэнера», дзе наладжаны серыйны выпуск стацыянарных сістэм

назіпавання энергіі і цягавых акумулятарных батэрэй, якія ўжо пастаўляюцца вядучаму беларускаму вытворцу грамадскага электратранспарту ВКМ Holding.

«Расатам» прадэманстраваў і свае кампетэнцыі ў сферы лічбавізацыі дзяржкіравання, гарадскога асяроддзя, ЖКГ і транспартнай інфраструктуры. Беларуская дэлегацыя убачыла магчымыя кіравання паркоўчай прасторай, аўтаматызаваную сістэму кіравання дарожным рухам, інтэлектуальную транспартную сістэму, разумныя прыпынкі і разумныя пешаходныя пераходы, а таксама лічбавыя рашэнні для жыллёва-камунальнай гаспадаркі, якія дазваляюць дасягнуць эканамічнай эфектыўнасці, павысіць якасць і надзейнасць рэсурсазабеспячэння. Азнаёміліся ўдзельнікі сустрэчы і з сістэмай бяспечнага абходжання з адходамі I і II класаў, якая дазваляе рэалізаваць тэхналогію замкнёнага цыкла і ўцягваць прамысловыя адходы ў другасны зварот.

Беларускім гасцям прэзентавалі шматмэтавыя даследчы рэактар на хутчэй нейтронах, які павінен стаць наймагутнейшым даследчым рэактарам у свеце. Расіяне запрасілі беларусаў разгледзець розныя варыянты ўдзелу ў дадзеным праекце для правядзення сумесных даследаванняў.

— Мы ўпэўненыя, што знойдзем пункты судакра-

нання і зможам вярнуцца да абмеркавання ўжо дакладна праланова. Падчас візіту мы пазнаёміліся з прадпрыемствамі «Расатама», якія могуць стаць контрагентамі Беларусі для арганізацыі сумеснай дзейнасці. Для гэтага ў саюзных праграмах ужо створаны ўсе неабходныя арганізацыйна-прававыя інструменты, — перакананы старшыня Дзяржкамітэта па навуцы і тэхналогіях Сяргей ШЛЫЧКОЎ.

Дзяржкарпарацыя «Расатам» гатовая пашыраць узаемадзейненне з беларускім бокам, у тым ліку і ў неэнергетычных галінах, пагадзіўся з думкай беларускага калегі першы намеснік генеральнага дырэктара — дырэктар блока па развіцці міжнародных супрацоўніцтва дзяржкарпарацыі «Расатам» Кірыл КАМАРОВ: — «Расатам» паспяхова супрацоўнічае з Беларуссю ў энергетычнай сферы, аднак мы адкрытыя для рэалізацыі сумесных праектаў і ў іншых галінах і гатовыя прапаноўваць беларускім партнёрам высокатэхналагічныя рашэнні.

Па выніках сустрэч удзельнікі дамовіліся аб працы рабочых кантактаў, у тым ліку ў фармаце рабочых груп па розных перспектыўных праектах.

Ірына СІДАРОК, фота дадзена дэпартаментам камунікацый дзяржкарпарацыі «Расатам».

Янушковічскі сельскі ісполнительны комитет проводит 18 апреля 2023 года открытый аукцион по продаже недвижимого имущества, находящегося в собственности Янушковичского сельского исполнительного комитета

Лот № 1	
Сведения о недвижимом имуществе	Недвижимое имущество: капитальное строение (инв. № 601/С-8688) – здание одноквартирного жилого дома (жилой дом), площадью 35,1 кв. м, 1963 года постройки, фундамент бутобетонный, стены бревенчатые, чердачные перекрытия – деревянные, крыша шифер, электрифицирован, асфальтный подъезд
Место нахождения недвижимого имущества	Минская область, Логойский район, д. Кременец, ул. Восточная, д. 3
Информация о земельном участке	Земельный участок площадью 0,1405 га. Целевое назначение: земельный участок для строительства и обслуживания одноквартирного жилого дома. Права на земельный участок – право постоянного пользования
Конечный срок и адрес приема заявок	12 апреля 2023 г. до 17.00, Логойский район, д. Янушковичи, ул. Школьная, 10, Янушковичский сельский исполнительный комитет, конт. тел.: (801774) 75115, 75199 (8044) 5476442, yanushkovich@logoyisk.gov.by
Дата, время и место проведения аукциона	18 апреля 2023 г. в 10.00, Логойский район, д. Янушковичи, ул. Школьная, 10, Янушковичский сельский исполнительный комитет, конт. тел.: (801774) 75115, 75199 (8044) 5476442, yanushkovich@logoyisk.gov.by
Начальная цена недвижимого имущества, рублей	3000,00 (три тысячи рублей 00 копеек)
Размер задатка, рублей	600,00 (шестьсот рублей 00 копеек)
Расходы, связанные с подготовкой и проведением аукциона, руб.	518,12 + расходы за объявление в СМИ

14 марта 2023 года в издательском доме «Звезда» опубликована проектная декларация на строительство жилого микрорайона в г. Смолевичи (микрорайон Липки).

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ № 8

На строительство объекта: «Строительство жилого микрорайона в г. Смолевичи (микрорайон Липки)». II очередь строительства. Индивидуальные жилые дома, КПП, ограждение территории.

Информация о застройщике:
Застройщик: производственно-строительное закрытое акционерное общество «ТРЕСТ ПРОМСТРОЙ», зарегистрировано Минским горисполкомом решением от 8 ноября 2000 года № 1266 в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 100011299.

Юридический (почтовый) адрес: 220020, г. Минск, пр-т Победителей, 100-817.

Режим работы для приема заявлений и заключения договоров: понедельник – пятница с 9.00 до 18.00.

Производственно-строительное закрытое акционерное общество «ТРЕСТ ПРОМСТРОЙ» в качестве заказчика построило следующие объекты:

- бизнес-центр «Покровский»: г. Минск, пр-т Победителей, д. 100, нежилой фонд;
- многоквартирный жилой дом: г. Минск, ул. К. Чорного, д. 25, жилой фонд;
- санаторно-курортный комплекс «Плисса»: Витебская область, Глубокский район, деревня Плисса, улица Гвардейская, дом 4, нежилой фонд.

Перечень объектов, построенных за последних три года:
- Храм-памятник в честь Всех Святых, г. Минск, ул. Калиновского 121, нежилой фонд.

Информация о проекте:
Проектно-сметная документация прошла государственную экспертизу в установленном порядке, получено положительное заключение РУП «Госстройэкспертиза по Минской области» от 28.10.2020 № 1635-70/20.

Проектная документация разработана на основании разрешительной документации в составе:
- акт выбора места размещения земельного участка, предоставленного в постоянное пользование, утвержденного от 07.10.2019;
- решение Смолевичского районного исполнительного комитета «О разрешении производственно-строительному закрытому акционерному обществу «ТРЕСТ ПРОМСТРОЙ» строительства объекта» от 17.11.2020 № 2971;
- решение Смолевичского районного исполнительного комитета «О разрешении производственно-строительному закрытому акционерному обществу «ТРЕСТ ПРОМСТРОЙ» строительства объекта» от 18.05.2021 № 1279.

Участок площадью 12,8621 га передан производственно-строительному закрытому акционерному обществу «ТРЕСТ ПРОМ-

СТРОЙ» на основании договора аренды земельного участка от 22.11.2019 № 2272 для строительства жилого микрорайона. Свидетельство (удостоверение) от 02.12.2019 № 614/828-15837 о государственной регистрации земельного участка с кадастровым номером 62485010000800760.

Застройщиком по строительству объекта выступает производственно-строительное закрытое акционерное общество ПС ЗАО «ТРЕСТ ПРОМСТРОЙ».

Местонахождение объекта: в микрорайоне Липки г. Смолевичи.
Характеристика объекта: строительством предусмотрено строительство жилого микрорайона в г. Смолевичи Минской области (микрорайон Липки) в количестве 74 индивидуальных жилых домов.

Цель строительства: возведение индивидуальных жилых домов.

по генплану № 72 (тип 11):
Этапы и сроки строительства:
- срок начала строительства объекта – I квартал 2023 г.;
- окончание строительства объекта – I квартал 2024 г.

• Общая площадь одноквартирного жилого дома по генплану № 72 (Тип 11) составляет 117,15 кв. м, состоящего из 3 (трех) жилых комнат общей площадью 74,77 кв. м. В доме 1 этаж.

Строительство объектов долевого строительства будет осуществляться в соответствии со строительным проектом и заключенными договорами создания объектов долевого строительства.

По настоящей проектной декларации для категории граждан, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, индивидуальных предпринимателей, юридических лиц предлагаются для заключения договоров создания объектов долевого строительства следующие объекты долевого строительства:

Индивидуальный жилой дом, № по генплану	Стоимость 1м ² , бел. руб.
№ 72 (тип 11)	3 268,4

- на индивидуальный жилой дом по генплану № 72

по генплану № 24 (тип 11):
Этапы и сроки строительства:
- срок начала строительства объекта – II квартал 2023 г.;
- окончание строительства объекта – II квартал 2024 г.

• Общая площадь одноквартирного жилого дома по генплану № 24 (Тип 11) составляет 117,15 кв. м, состоящего из 3 (трех) жилых комнат общей площадью 74,77 кв. м. В доме 1 этаж.

Строительство объектов долевого строительства будет осуществляться в соответствии со строительным проектом и заключенными договорами создания объектов долевого строительства.

По настоящей проектной декларации для категории граждан, не состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, индивидуальных предпринимателей, юридических лиц предлагаются для заключения договоров создания объектов долевого строительства следующие объекты долевого строительства:

Индивидуальный жилой дом, № по генплану	Стоимость 1м ² , бел. руб.
№ 24 (тип 11)	3 132,33

- на индивидуальный жилой дом по генплану № 24

Для лиц, заключивших договоры создания объекта долевого строительства, цена 1 кв. м, определенная в договоре, является неизменной до окончания строительства. Плата за объект долевого строительства производится дольщиком в соответствии с графиком платежей.

По согласованию сторон допускается изменение порядка расчета по оплате объекта долевого строительства с заключением дополнительного соглашения к договору.

Состав общего имущества: внутриквартальная автодорога, тротуары, сети, освещение, внутриплощадочные сети, электро-, газо- и водоснабжение, канализация, элементы благоустройства.

Более подробные сведения об объекте долевого строительства и ходом работ по его строительству можно получить по адресу: 220020, г. Минск, пр-т Победителей, 100-817 или по тел. +375 29 390-01-01.

Принятие и регистрация заявлений осуществляется с первого дня с даты публикации настоящей проектной декларации. Для подачи заявления необходимо личное присутствие гражданина и его паспорт.

По истечении 7 дней с даты публикации настоящей проектной декларации и до момента набора необходимого количества заявлений, соответствующего количеству задекларированных индивидуальных жилых домов, производится заключение договоров долевого строительства. Для заключения необходимо личное присутствие дольщика и его паспорт.

Если гражданин либо иной претендент на участие в долевом строительстве, в течение 7 (семи) рабочих дней с момента регистрации его заявления не явился для заключения договора и не сообщил об уважительных причинах своей неявки, его заявление на участие в долевом строительстве утрачивает силу и застройщик оставляет за собой право заключить договор на заявленное помещение с другим претендентом.

ВЯСНА ЯК ЭКЗАМЕН ДЛЯ ІМУНІТЭТУ

Што дадаць у рацыён, каб здаць яго на «выдатна»

ДОУГУЮ халодную зіму мы перажылі. І хоць у акне розніцу не надта відаць, усё ж вясна прыйшла: і дзень прыкметна падаўжэў, і птушкі ціюкаюць раніцай, і ветрык пахне па-вясноваму. Калі ўсё гэта вас не радуе, магчыма, справа ў недахопе вітамінаў і мікраэлементаў — праславурым вясновым авітамінозе. Расказваем, што ўключыць у рацыён, каб падтрымаць імунітэт, палепшыць самаадчуванне і настрой.

ШТО ПАКЛАДЗЁМ НА ТАЛЕРКУ?

Пра тое, што вясна — своеасаблівы экзамен для імунітэту, усе мы чулі не раз: медыкі паўтараюць пра гэта кожны год з прыходам сакавіка. Менавіта вясной, на фоне традыцыйнага для нашых шырот недахопу вітамінаў, авітастраўца хранічныя захворванні і прыходзіць апошняга за халодны перыяд, «паслязімовае» хваля прастуд.

Зрэшты, калі разглядаць авітаміноз як захворванне, якое выклікае цынгу, рахіт і іншыя жудасныя наступствы, то ў сучаснай рэальнасці з гэтым сутыкаюцца толькі жыхары самых аддаленых і неўладкаваных куткоў планеты. Ужываючы дадзены тэрмін у побыце, мы хутчэй гаворым аб гіпавітамінозе, калі ў арганізме ўзнікае недахоп некаторых элементаў. І няправільны рацыён — не адзіная прычына, якая спрыяе парушэнню вітаміннага балансу ў арганізме. Частая стрэс, перанажанне, недахоп сну і негатыўныя эмоцыі разбураюць нервовую сістэму, а яна, у сваю чаргу, з'яўляецца асноўным рэгулятарам абменных працэсаў. Жорсткія дыеты таксама прыводзяць да выразнага гіпавітамінозу, ды і прыхільнікі вегетарыянскага тыпу харчавання — у групе рызыкі. Хоць з некаторым недахопам вітамінаў вясной у нашых шыротх сутыкаюцца нават тыя, хто быццам бы сілкуецца правільна. Назапасіць у арганізме вітаміны надоўга немагчыма, як немагчыма, напрыклад, выспаціцца ў запас. Вядома, ёсць выключэнні: вітаміны А і Е адкладваюцца ў тлушчавай клетчатцы і, назапашваючыся, могуць захоўвацца да двух гадоў. Але большасць карысных элементаў, на жаль, расходуюцца за 2-3 тыдні.

Акрамя вітамінаў, вясной асабліва неабходна атрымаваць у дастатковай колькасці таксама пэўныя мікра- і макраэлемента, якія падтрымаюць імунітэт і зрабляць пераход ад халоду да цяпла камфортным. Таму так важна менавіта ў міжсезонне аддаваць увагу рацыёну харчавання.

Што раць дадаць у вясновы рацыён дыетологі? У меню сакавіка — красавіка авіяэлектычны ўдзельнікі — прадукты, багатыя вітамінамі і мікраэлементамі (свежыя гародніна і садавіна). У першую чаргу патрэбныя вітаміны С, А, Е, групы В (у прыватнасці, фоліевая кіслата, авіта В₉). Іх паставіць у арганізм звыкліма нашаму страваванню капуста і бурякі, морква і яблыкі. Яшчэ адзін важны інгрэдыент — біфідабактэрыі. Яны выводзяць таксіны і шлакі, падтрымліваюць кішчэчнік і рэгулююць імунітэт.

Шукаем іх у жывых ёгуртах і «кісламалочцы». І трэці «інгрэдыент» добрага самаадчування вясной — бялок. З іх дапамогай тлушч сыходзіць, а мышачная маса не страчваецца. Уключаем у меню нятлуства мяса, арэхі і бабовыя.

ЗЯЛЁНАЕ МЕНЮ

Гэта агульныя рэкамендацыі. А калі казаць аб прыватнасцях, хочацца спыніцца на не самых звыклых у нашай культуры прадуктах, якія спецыялісты рэкамендуюць для вясновага харчавання. І пачнём, зразумела, з зялёнага.

• **Цыбуля-парэй, крэс-салата, сцёблі сельдэрэй.** Цыбуля-парэй — магутны антыаксідант, ён багатыя вітамінамі С, так і Е, і групы В. Лепш за ўсё ўжываць яе ў свежых салатах, але можна варыць з ёй суп, а таксама тушыць і запякаць. Наогул, хоць яна і прадаецца ў большасці буйных крам, цыбуля-парэй не занадта звыклая

проста вагон. Асабліва вясной, калі гіпавітаміноз зніжае імунітэт. Атрымліваем тое, што шукаем: антыаксіданты, тлушчарастваральныя вітаміны (А, бэта-карацін, Е і К), водарастваральныя вітаміны (С, В₁, В₂, В₃ (PP), В₄, В₅, В₆ і В₉), а таксама макра- і мікраэлементаў. Так што адзім зялёную цыбулю ў салатах, пасыпаем ёй супы і іншыя стравы.

Гэта ж, на падаконніку, можна вырашыць і зялёнага часнаку. А малыя часнок, акрамя вітамінаў (С, В₆, В₁, В₂, В₃, В₅, В₉) і мікраэлементаў (кальцый, калій, фосфар, селен, магній, натрыў, цынк, жалеза і марганец), змяшчае прыродны антыбіётых аліцын, які падтрымлівае імунітэт. А заадно спрыяе пахудзенню, што немалаважна наляраэадні сезона лёгкіх сукенкаў.

Дадаём у рацыён сырую **моркву**: бэта-карацін дапамагае скуры заставацца свежай і пружкай, валасам — здаровымі і моцнымі,

для нашай кулінарнай культуры. Ды і каштуе нятанна — на сённяшні дзень у сярэднім амаль 11 рублёў за кіло свежай, турэцкай вытворчасці (фасоўка — 0,2 або 0,4). Хоць яшчэ больш нязвыклая іншая ліставая агародніна — крэс-салата. Яе лінаць скарбніцай вітамінаў. Напрыклад, бэта-караціну ў ёй у чатыры разы больш, чым у яблыку. Таксама гэтая салата багатая клетчаткай, валодае мачагонным і супрацацёчным эфектам. Трэба сказаць, такое зялёнае нятаннае — у сярэднім 2,99 за 30 г. На шчасце, яго лёгка замяніць больш звыклай і бюджэтнай агароднінай.

Што датычыцца сельдэрэю, многія скажуць, што гэта самае звычайнае зялёнае, такое ж, як, напрыклад, кроп або пятрушка. Але намала і тых, каму гэтыя сакавітыя тоўстыя сцёблі здадуцца незвычайнымі і нават нясмачнымі (да іх смаку таксама трэба прывыкнуць). Сельдэрэй — найбольш частая рэкамендацыя дыетологаў у міжсезонне. Ён папаўняе запасы вітамінаў (С, Е, А, групы В) і мікраэлементаў (калій і магній, кальцый і жалеза), дапамагае ад ацёкаў і павышае імунную функцыю. Праўда, каштуе чаранковы сельдэрэй каля 7-8 рублёў за кілаграм.

• **Чым замяніць?** Цыбулю-парэй з поспехам замяніць зялёная цыбуля. Каштуе танней, ёсць у любым адзеле агародніны, а калі вырасціць яе самастойна на падаконніку — дык і наогул выдаткаў практычна ніякіх. А карысці —

зроку — вострым. І **бурякі**, сырыя і вараныя — яны ачышчаюць кішчэчнік ад шлакаў, сасуды — ад бляшак і паскаржаюць абмен рэчываў у арганізме. Модную крэс-салата замяніць самая звычайная **ліставая салата** як найбагацейшая крыніца карысных макра- і мікраэлементаў (калій, фосфар, жалеза, ёд, медзь, кобальт, цынк) і вітамінаў (В, Е, К, А, РР, С). Ну, а замест сельдэрэю можна есці самую звычайную **свежую пятрушку** (напрыклад, таксама вырасцішы яе на падаконніку). Усё тых ж карысных ўласцівасці плюс больш звыклі смак.

ЧЫМ ЗАМЯНІЦЬ ТОФУ?

• Яшчэ адзін цікавы пункт вясновага меню — **соевы сыр (тварог)**. Іншымі словамі, тофу. Шмат дзе прадаецца (у асноўным у аддзелах веганскай ежы), на нашых прыляўках найчасцей — расійскай вытворчасці. Проста, хутчэй за ўсё, вы не звярталі ўвагі, бо для нас гэты прадукт — усё яшчэ незразумелая экзотыка. Тофу нізкакаларыйны (у 100 г — 73 ккал), амаль не ўтрымлівае вугляводаў і тлушчу пры высокім утрыманні бялку і наяўнасці поўнага спектра неабходных чалавеку амінакіслот. Вырабляецца тофу з соі, адзінай з раслін, што змяшчае паўнаватарасныя бялкі, цалкам адпаведныя бялкам жывёльнага паходжання. Сяк змяшчае бялку больш, чым ялавічына, яйкі, рыба. Расчэпалючыся, соевы бялок не выклікае павышэння халестэрыну

ў крыві, нават наадварот, зніжае яго ўзровень. Таму ўжыванне ў ежу тофу — прафілактыка праблем сардэчна-сасудзістай сістэмы. Уключэнне тофу ў рацыён прыводзіць да растварэння жоўтых камяняў і паляпшэння функцыянавання нырак. Гэта каштоўная крыніца кальцыю, жалеза, харчовай клетчаткі, якая паляпшае работу страўнікава-кішачнага апарату. А яшчэ тофу — дзейсны прафілактычны сродак супраць ракавых захворванняў, паколькі выводзіць з арганізма яд дыяксін. На Усходзе тофу — абавязковы прадукт харчавання ў дзіцячых садках, як у нас малочны тварог. Таксама соевы тварог або сыр уваходзіць у склад шматлікіх дыет для жанчын — прадукт змяшчае фітаэстрагены, уздзеянне якіх на арганізм практычна ідэнтычнае жаночаму гармону эстрагену.

Ну а тым, што прадукт у нашых шыротх абыходзіцца нятанна (4-6 рублёў за 250 г), да таго ж многім ён здаецца проста нясмачным.

• **Чым замяніць?** Нескладана здагадацца: звыклым малочным тварогам або тварожным сырам. Ну, або ёгуртам. Гэтыя прадукты паставяць у наш арганізм жывыя біфіда- і лактакультуры, а таксама кальцый. Першыя стымулююць імунітэт і забяспечваюць ахову ад вірусаў, другі — умацоўвае косці, пазногці і зубы. Толькі ад солідных версій гэтых прадуктаў лепш адмовіцца на карысць варыянтаў «без дабавак». Калі так ужо хочацца падсаладзіць тварожок ці ёгурт, парэжце ў яго садавіну або дадаць троху мёду.

БАНАН З СЕЛЯДЦОМ

• Цяпер моднае ў аматараў здаровага спосабу жыцця і правільнага харчавання **авакада** — скарбніца карысных тлушчаў, крыніца алеінавай кіслаты і вітамінаў (А,

В, С і Е), а таксама магнію і калію. Выцмак бы гэтай экзотыка для нашага пакупніка ўжо звыклая, і ўсё ж авакада — досыць дарагі фрукт (19-20 рублёў за кіло), ды і не ўсім даступны.

• **Чым замяніць?** Яшчэ больш звыклым экзотам — бананам. Адносна танна і адназначна смачна. Самы даступны па цане фрукт вясной насыціць арганізм павольнымі вугляводамі і клетчаткай, неабходным сэрцу каліем і вітамінамі А, Е і К, а таксама бэта-карацінам і альфа-карацінам. Дарчы, бананы можна есці не толькі сырым.

Іх рэкамендуецца замест цукру ўключыць у карысныя прысмакі, пачы з іх печыва і рабіць карыснае марожанае.

• **Дарада.** Прадаецца ў аддзелах свежай, а таксама замарожанай рыбы. Пастаўляецца найчасцей з Турцыі. Змяшчае ёд, кальцыферол, фоліевую кіслату, вітаміны А, Е і групы В, магній і кальцый. Уключэнне гэтай рыбы ў рацыён падтрымлівае не толькі імунітэт, але і работу шчытападобнай залозы. Затое б'е па кішэн — замарожаная дарада каштуе 26 рублёў з капейкамі за кг, свежая — каля 34 рублёў за такую ж вагу.

• **Чым замяніць?** Звыклі і танны сельдзец — гэта тых ж вітамінаў А, Е, групы В, а таксама — вітаміны D, калій, фосфар і амега-3. Падтрымае сэрца і сасуды, зробіць больш пружкай скуру і станюча гармону эстрагену.

• **Цыцяціна або бараніна.** Гэтае мяса рэкамендуецца ўключыць у меню падлеткаў. Таксама пералічаныя віды мяса традыцыйныя ў меню прафесійных спартсменаў. А ранняя вясной іх рэкамендуецца хоць бы раз на тыдзень уключыць у рацыён усім. Такое мяса аптымізуе ўзровень гемаглібіну ў крыві і ўмацоўвае мышцы. Пры нізкай каларыйнасці цыцяціна змяшчае амінакіслоты, асноўныя вітаміны (тыя самыя Е, А, С, В), медзь, цынк, магній, жалеза, фосфар і калій. Бараніна пастаўляе ў арганізм вітаміны Е і групы В, а таксама калій, кальцый, магній, цынк, селен, медзь і марганец, жалеза, хлор, серу, ёд, фосфар і натрыў. Мінусы абодвух відаў мяса — кошт (у сярэднім ад 15 да 32 рублёў за кілаграм у залежнасці ад якасці і часткі тушы), у выпадку з баранінай — спецыфічны пах, а

з цыцяцінай — некаторая складанасць гатавання страў (калі прыгатаваць гэтае мяса няправільна, яно атрымаецца жорсткім).

• **Чым замяніць?** Больш бюджэтны варыянт пры тых жа плюсах — **індычка**. Тых ж вітамінаў А, Е, групы В і багаты склад мікраэлементаў (фосфар, селен, цынк і г. д.), тая ж нізкая каларыйнасць і высокае ўтрыманне бялку. І гатаваць індычку, дарчы, лягчэй і хутчэй, чым цыцяціну або бараніну, менш звыклую для нашых гаспадынь.

Аляксандра АНЦЭЛІВІЧ.

Аляксандр Гужалоўскі:

«ПОЎНАГА СПІСА КULTУРНЫХ СТРАТ ДА ГЭТАГА ЧАСУ НЕ МАЕМ»

СФЕРА навуковых і гістарычных навук, прафесара БДУ Аляксандра ГУЖАЛОЎСКАГА бязмежная. Яго публікацыі ў «Звяздзе», сярод якіх «Аперацыя «Таргін»», ці Залатая ліхаманка ў савецкай Беларусі», «Каханне за грошы ў БССР у часы НЭПа», «Шэдэўры за бяцэнак» маюць высокі чытацкі рэйтынг. І ўсё ж галоўны напрамак у навуковай дзейнасці прафесара Гужалоўскага — музейная справа.

— **Калі на тэрыторыі цяперашняй Беларусі з'явіліся першыя музеі ў сучасным разуменні?**

— Сучасны музей у сваёй дзейнасці рэалізуе дзве базавыя сацыяльныя функцыі: захоўванне прыроднай і культурнай спадчыны і прадстаўленне гэтай спадчыны на рэгулярнай аснове публіцы. Калі зыходзіць з гэтага, то першыя два музеі з'явіліся прыкладна ў адзін час — 70-я гады XVIII стагоддзя. Гэта музей Полацкага езуіцкага калегіума і музей Гродзенскай медыцынскай акадэміі. Першы ўзнік дзякуючы вучонаму і педагогу Габрыэлю Груберу, другі — урачу і бібліягу Жану Жыліберу. Хоць першыя дамузейныя зборы прадметаў мастацтва, зборі, гістарычных рэліквій мелі магнаты Вялікага Княства Літоўскага (Радзівілы, Сапегі, Астрожскія і інш.) ужо ў эпоху Рэнесансу.

— **Які перыяд у вывучэнні беларускіх музеяў самы цяжкі з пункту гледжання захаванасці дакументаў?**

— Перыяд зараджэння музейнай справы ў выглядзе прыватнага калекцыяніравання ў эпоху Рэнесансу і Асветы. Гістарычныя крыніцы па гэтай тэме раскіданы па розных архiўных сховішчах Расіі, Літвы, Польшчы і іншых краін.

Робота з імі патрабуе не толькі прафесійных навываў гісторыка, але і філалага — веданне старапольскай, лацінскай і іншых моў. Нешта загінула ў агні войн і рэвалюцый і назаўжды страчана для даследчыкаў.

— **Цікавы лёс музеяў Заходняй Беларусі: ці савецкая ўлада іх «перафарматавала»?**

— Усё пачалося з нацыяналізацыі прыроднай і культурнай спадчыны на энду далучаных землях. Народна-гаспадарчым планам на 1940 год прадугледжвалася арганізацыя ў заходніх раёнах БССР наступных музеяў: абласных гісторыка-рэвалюцыйных музеяў — у Беластоку, Брэсце і Пінску, абласных краязнаўчых музеяў — у Ваўкавыску, Слоніме, Міры, літаратурнага — у Навагрудку, выяўленчага мастацтва — у Баранавічах і Беластоку, гістарычнага — у Гродне. Рэалізацыя гэтага плана была перапынена акупацыяй Беларусі нямецкімі войскамі.

— **З пачаткам Вялікай Айчыннай вайны музеяў ва ўсходняй частцы Беларусі ўдалося эвакуіраваць. Наколькі арганізавана гэта праходзіла?**

— У перадваенныя гады ў Наркамасветы БССР не было плана

па выратаванні музейных каштоўнасцяў у выпадку пагрозы іх знішчэння. У музеях не было ні планаў пагражанняў, ні спісаў рэчаў, якія падлягаюць эвакуацыі ў першачарговым парадку, ні пакавалных матэрыялаў. Работнікі кожнага музея выконвалі задачу па выратаванні калекцый ва ўмовах вайны ў адпаведнасці са сваімі матэрыяльнымі магчымасцямі і маральна-этычнымі перакананнямі. Вядома, што ўдалося эвакуіраваць значную частку калекцый Віцебскага і Гомельскага музеяў. Калекцыі першага апынуліся ў Саратаве, калекцыі другога — у Камышыне Сталінградскай вобласці. Пасля заканчэння вайны музейныя каштоўнасці вярнуліся законным уладальнікам.

БССР, за рэдкім выключэннем, не паспелі эвакуіраваць і панеслі вялікія страты. Значная частка іх фондавых калекцый загінула, будынкі былі разбураны, большасць музейных супрацоўнікаў з'ехала ў сельскую мясцовасць або эвакуіравалася. Выяўленнем і адпраўкай іх калекцый у Германію займалася Міністэрства ўсходняй абласцей пад кіраўніцтвам Альфрэда Розенберга. «Айнцацштаб» міністэрства раскінуў сетку сваіх аддзяленняў па ўсёй акупаванай тэрыторыі СССР. Адзін з іх знаходзіўся ў Мінску. Загады «айнцацштаба» выконвалі «айнцацкаманды», якія ішлі за войскамі вермахта. Гвалтоўны вывоз і знішчэнне калекцый беларускіх му-

Кніга «Гісторыя музейнай справы Беларусі».

— **Шмат спрачаюцца аб тым, ці патрэбны музеяў інтэрактыўныя тэхналогіі або ў іх павінен спыніцца час. А якое ваша меркаванне?**

— Ёсць класічныя музеі, такія як Луўр, Эрмітаж, Ватыканскія музеі і г. д. Іх экспазіцыі выконваюць функцыі храма мастацтваў. Ну якія ў храме могуць быць інтэрактыўныя тэхналогіі? У большасці ж музеяў — навукова-тэхнічных, краязнаўчых, гістарычных, літаратурных — інтэрактыўныя тэхналогіі актыўна выкарыстоўваюцца і дапамагаюць наведвальнікам уключыцца ў разуменне эпохі, тэмы, гістарычнай асобы. Гэтае разуменне адбываецца праз асабісты

Сучасны выгляд былога царкоўна-археалагічнага музея. Юбілейны дом у Мінску, holiday.by

— **Музеі ў цэнтральных і заходніх абласцях падвергліся разабаванню айнцацкамандамі...**

— Музеі, размешчаныя ў заходняй і цэнтральнай частках

Псеўдагалаграфічная выява Янкі Купалы ў музеі паэта, avstumpf.com

зеяў супярэчыў палітыцы заваёвы сімпатый мясцовага насельніцтва за кошт пэўных саступак у галіне культуры, якую праводзіў генеральны камісар Генеральнай акругі Беларусі Вільгельм Кубэ. Ён дазволіў аднавіць дзейнасць Дзяржаўнага гістарычнага музея ў Мінску, рэгіянальных музеяў у Слоніме і Баранавічах. Аднак усё скончылася вывазам музейных калекцый у Германію ўлетку 1944 года. Яны апынуліся ў амерыканскай зоне акупацыі і былі вярнуты ў Мінск неўзабаве пасля заканчэння вайны.

— **Ці праўда, што нямала экспанатаў, якія зніклі з нашых музеяў у гады вайны, да гэтага часу не знойдзены і не вярнуты?**

— Так, многія найкаштоўнейшыя прадметы бесследна зніклі. Дастаткова прыгадаць лёс Крыжа Ефрасінні Полацкай. Аднак поўнага спіса культурных страт да гэтага часу не маем. У палякаў, напрыклад, ён ёсць.

досвед, які часта запамінаецца на ўсё астатняе жыццё. Інтэрактыўныя заняткі, тэатралізаваныя экскурсіі, ролевыя гульні — усё гэтыя тэхналогіі добра асвоены музейамі Беларусі і ўжо сталі руцінай у рабоце з перш за ўсё дзіцячай аўдыторыяй.

— **Ці ёсць музеі або музеі, куды вы прыходзіце не як навуковец, а для душы?**

— Мне падабаецца бываць там, дзе захавалася аўра мінулых часоў, — у музеях-запаведніках, скансенах, «жывых» музеях. Асабліва ў тых, дзе разумна арганізавана музейная прастора, выразная лагістыка, адным словам, створаны камфортныя ўмовы знаходжання наведвальнікаў. Разуменне, што гэта чыстая вады эскапізм, уцёкі ў мінулае ад сённяшніх невырашальных праблем, але адкрытыя нядуры ў Дубаі Музей будучыні мяне не прыцягвае...

Ксенія КАВАЛЕУСКАЯ.

ФАКТЫ З КНІГІ АЛЯКСАНДРА ГУЖАЛОЎСКАГА «ГІСТОРЫЯ МУЗЕЙНАЙ СПРАВЫ БЕЛАРУСІ»

У гады Першай сусветнай вайны музеі Беларусі аказаліся ў складаных умовах. На тэрыторыі, занятай нямецкай арміяй, яны былі закрыты і часткова разабаваны, а ў прыфрантавай паласе вайскавае камандаванне займала іх памяшканні пад шпіталі і вайсковыя склады.

Новыя вялікія страты помнікаў матэрыяльнай культуры Беларусь панесла пасля падпісання ў сакавіку 1921 г. (пры адсутнасці беларускай дэлегацыі) мірнага дагавора паміж Расіяй і Украінай, з аднаго боку, і Польшчай — з другога. Разам з прызнаннем гістарычных правоў Польшчы на землі Заходняй Беларусі АХ артыкул дагавора прызнаваў польскі народ уласнікам усіх рухомых помнікаў гісторыі і культуры, створаных у Заходняй Беларусі, нават калі яны знаходзіліся па-за межамі апошняй. У сваю чаргу палякі ўзялі на сябе абавязак вярнуць Расіі і Украіне іх нацыянальныя культурныя каштоўнасці, што трапілі ў розныя часы ў зборы Польшчы.

У пратэколе пасяджэння савета музея ад 19 студзеня 1928 г. чытаем: «...музей атрымаў ад Я. Купалы 3 прадметы: сярэбраны крыжык, шклянёе бакара, жалезны старасвецкі замок». Вядомы этнограф А. К. Сержутоўскі перадаў музею каля 50 прадметаў побыту, сабраных ім улетку 1924 г. у Аршанскай акрузе.

Колькасць раённых краязнаўчых музеяў у БССР напрыканцы 1920-х гадоў дасягнула 27. Яны існавалі ў Азарыччах, Асіповіччах, Бабры, Беразіне, Бешанковічах, Быхаве, Бялынічах, Ушачах, Гарадку, Дрысе, Камарыне, Капаткевічах, Капылі, Лагойску, Лепелі, Мсціславе, Нароўлі, Плешчаніцах, Смалевічах,

Смілавічах, Суражы, Сянне, Талачыне, Тураве, Хойцінску, Чэрыкаве, Чэрвені.

У адпаведнасці з загадам Міністэрства асветы БССР, выдадзеным у 1980 г., кожны педагогічны калектыў павінен быў абсталяваць у школе пакой Леніна альбо мець музей рэвалюцыйнай, баявой ці працоўнай славы.

22 кастрычніка 1944 года адбылося ўрачыстае адкрыццё Белдзяржмузея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. На аснове новых наступленняў 1 мая 1947 года была адкрыта першая стацыянарная экспазіцыя, якая адразу ж стала аб'ектам крытыкі Упраўлення агітцыі і прапаганды ЦК КП(б)Б. Ад кіраўніцтва музея патрабавалі зняць тэму «Другі фронт», скараціць паказ матэрыялаў аб масавым знішчэнні яўрэяў у мінскім гета.

У 1989 годзе ў Брэсце адкрыўся яшчэ адзін музей мастацкага профілю, аснову фондаў якога склалі каштоўнасці, канфіскаваныя брэсцкімі мытнікамі. У дзень адкрыцця Музея выратаваных каштоўнасцяў колькасць ахвотных аглядаць яго экспазіцыю пераўзышла тэхнічныя магчымасці.

Да раённых краязнаўчых музеяў новага пакалення адносяцца: Краснапольскі раённы гістарычна-этнографічны музей (1991), Івацэвіцкі раённы гістарычна-краязнаўчы музей (1993), Дрыбінскі раённы гістарычна-этнографічны музей (1995), Хоцімскі раённы гістарычна-краязнаўчы музей (1998), «Пружанскі палацік» (1999), Чачэрскі гістарычна-этнографічны музей (2004), Добрушскі раённы краязнаўчы музей (2005), Шклоўскі раённы гістарычна-краязнаўчы музей (2007).

Письменніцкія вандроўкі

Межава: два лётчыкі-героі, каменныя крыжы і забытыя храмы

У гэтую вёску на Аршаншчыне мы завіталі ў сярэдзіне свайго чарговага падарожжа

ДАЛУЧЭННЕ да мясцовай гісторыі пачалося з чырвонага каменя з прымацаванай да яго чорнай гранітнай шыльдай, на якой выгравіраваны схематычны план вёскі і надпіс: «Межава заснавана ў 1501 годзе. Любі сваю зямлю, свае вытокі і спадчыну мінулую дзядоў».

Старажытная вёска... Кажуць, назва паходзіць ад слова «мяжа» — менавіта тут суседнічалі Полацкае і Смаленскае ваяводства. Тады шляхціц Пётр Фурса і атрымаў прывілей вялікага князя літоўскага і караля польскага Аляксандра на Межава...

Праўда, знайшла сведчанні, што калісьці вёска называлася Канстанцінава — ці не ў гонар аднаго з уладальнікаў, Канстанціна Любамірскага?

А ўладальнікі цягам стагоддзяў, зразумела, мяняліся... У свой час гэтай зямлёй валодаў князь Заслаўскі, які пашыраў свае аршанскія маенткі, часам падразаючы чужыя межы. Потым Межава было ва ўладзе яго зяця, Яна Глябовіча герба Ляліва, і перайшло да сына Яна Глябовіча і Ганны Заслаўскай Яна Янавіча Глябовіча, які быў, дарэчы, мінскім ваяводам і ўдзельнічаў у абароне Полацка ад войскаў Івана Грознага. Валодаў Межавым Сяпегі, атрымаў яго ў падарунак ад расійскай імператрыцы яе фаварыт Грыгорый Пацёмкін... Ад яго маэнтка перайшоў Францішку Ксаверыю Любамірскаму, які паступіў на рускую службу. Калі ўнучка Францішка Любамірскага Ганна выйшла замуж за камер-юнкера расійскага двара графа Францішка Лубенскага, маэнтка быў яе пасагам. Менавіта сын Ганны і Францішка Леў, які ажаніўся з дачкой графа Ежы Чапскага, і давеў да ладу сядзібу ў стылі мадэрн, на схілах лагчыны, утворанай ручаём Варанец і ракой Аршыцай.

Уласна, да захаванага сядзібнага дома і кіруемя.

ШМАТАБЛІЧНЫ ДОМ

А дом проста сюррэалістычны... У якім сэнсе? Ну вось вы бачылі будынак, які з аднаго боку быў бы домам культуры, з другога — крамай і кавярняй, а з трэцяга — царквой? Калі не бачылі — завітайце ў Межава. Мураваны двухпавярховы палац перабудаваны ў 1950-х — яго ўсходняя частка была пашкоджана падчас Вялікай Айчыннай вайны. Бележныя сцены, сінія рамы... З таго боку, дзе Дом культуры — шэсць прамавугольных у разрэзе калон, лічба «1953» на фрыззе... Цягляны карніз «паабкусваны» часам, на вокнах — жалезныя рашоткі ў форме сонца з промнямі, памятаецца, за савецкім часам такія паўсюль ставілі... Дарэчы, калі побач у 1990-х праводзілі земляныя работы, напароліся на старыя водаправоды: трубы былі зробленыя з дубу, і фрагменты ўстаўляліся адзін у адзін, як у тэлекапічнай будаўніцтве.

Абгінаеш доўгі будынак злева — некалькі крамак... Пераходзіш на другі бок, да супрацьлеглага тарца — і на табе, праваслаўны прыход Серафіма Сароўскага. Дзверы фарбаваныя ў жоўты, расклад багаслужэнняў і шыльда, якая сведчыць, што будынак — гісторыка-культурная каштоўнасць. На другім паверсе ў цэнтральным аконным праёме — абраз з

выявай святога Серафіма, на блысконе — званы...

ТАЯМНІЦА КРЫЖА

А перад уваходам — яшчэ цікавостка. Вялікі каменны крыж, усталяваны ў каменнай грудзе...

Крыж перавезлі сюды ў 2005 годзе, раней ён знаходзіўся каля вытоку рэчкі Адроў, дзе вёска Пількавічы. Знайшлі яго ў 1980-х, падчас правядзення меліярацыі. Трактарыст, які яго выпадкова выцягнуў, палічыў, што знаходка нічога не варта, і скінуў у раку. Але ў 1986-м частка святыні паказалася з пад вады. І старшыня Межаўскага сельсавета з некалькімі памочнікамі выцягнуў крыж з вады і ўсталяваў ва ўрочышчы Прахабы, каля святой крыніцы. Дарэчы, знайшла звесткі, што, калі крыж пераносілі сюды, да Межаўскай царквы, вернікі Пількавіч не былі задаволеныя — маўляў, нашта трывожыць святыню, звозіць...

А вось пра паходжанне крыжа ёсць розныя версіі. Адны гавораць, што стаяў ён калісьці на магіле генерала, які загінуў у часы Паўночнай вайны. Другія — што гэта межавы крыж, якім пазначылі мяжу Друцкага і Віцебскага княстваў. Напачатку, кажучы, на крыжы бачыўся нейкі надпіс, сёння яго не відаць.

Дзве жанчыны, якія паважліва ходзяць вакол крыжа, пачынаюць нас распываць пра яго... Жанчыны мясцовыя, ездзяць у Межава на працу з суседняй вёскай, але убачанае ім у навінку... Што ж, гуглам у дапамогу, нешта распаводзім... Да таго ж побач — інфармацыйныя шчыты, на якіх можна прачытаць і пра паходжанне вёскі, і пра гістарычныя помнікі...

А сярод іх, дарэчы, і дзівосны парк, закладзены яшчэ Ксаверыем Любамірскім, які дужа любіў дрэвы і кветкі, меў тут, у сядзібе, зімовы сад, і сваіх сялян змушаў вырошчваць плодывыя дрэвы, падзіць аранжарыі... Аранжарыя была і ў сядзібе, цяпер у ёй — крама. Сённяшні парк мае абрысы, абазначаныя ў 1901 годзе. Ён расквітаў на васьмі гектарах, сажалка мусіла падзяляць тэрыторыю на дзве часткі. Адна — панская, з сядзібай... На другой жылі сяляне і стаяла царква. Увогуле, тут шмат вады — запрадуай рэчкі Скупля і ручая Варанец. Пасярод парка быў насыпаны курган з пляцоўкай для музыкі, ладзіліся танцы... Дасюль растуць тут грацкі арах, лістоўніцы, сібірская піхта, сасна Мурэя, сасна Веймутова, сасна Банкса, дугласія шэрая...

3 ПАРАВОЗА — У САМАЛЁТ

Дарэчы, я прачытала, што гаспадар сядзібы Леў Лубенскі быў супраць падзелу Беларусі і інкарпарацыі Польшчы беларускія землі на ўсход ад Бреста і Гродна... Сцярджаў насуперак іншым польскім палітыкам, што там жыўчы не палякі, а беларусы, што з беларусамі трэба мірна суседнічаць, а не ўключачь гвалтам іх зямлі ў склад Польшчы... На жал, яго голас не пачулі.

А ў парку Межава ёсць сведчанні трагічнай гісторыі Беларусі:

мемарыяльны комплекс у памяць жыхароў, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны. Сярод пахаваных — камандзір атрада «Знішчальнік» 1-й партызанскай брыгады імя К. С. Заслонова Касачоў. Менавіта па заданні Заслонова ў 1942 годзе атрад узяў пад кантроль частку аўтамагістралі Масква — Мінск. Дзяніса Касачова акупанты лавілі апантана, аб'явілі за яго галаву вялікую ўзнагароду... 20 лістапада 1942 года партызанскі камандзір загінуў у баі.

А вось і яшчэ адно сведчанне, што ў Межаве памятаюць пра сваю гісторыю. На сцяне школы, якая побач з сядзібай, — тры чорныя каменныя шыльды ў памяць герояў — мясцовых ураджэнцаў. Цікава, што двое з іх — героі-лётчыкі! Адна шыльда прысвечана Герою Савецкага Саюза Мікалаю Альхоўскаму, лётчыку-падпалкоўніку, які нарадзіўся ў Межаве. Ён — удзельнік баёў на Бранскім, Варонежскім, 2-м Украінскім франтах, бітвы на Курскай дузе. Быў камандзірам эскадрылі знішчальнага авіяпалка, здзейсніў 128 баявых вылетаў і збіў 19 варо-

жых самалётаў. Пасля вайны працаваў у Маскве краўшчыком — усё ж такі бабіла вышыня! Другая шыльда прысвечана памяці Героя Савецкага Саюза, лётчыка Уладзіміра Завадскага. Ён нарадзіўся ў Чаркасаў, якое непадалёку і ўваходзіць у Межаўскі сельсавет. Дарэчы, у Чаркасаўе — вялікі старажытны крывіцкі могілнік са 136 курганоў і гарадзішча XII стагоддзя! Бацькі Уладзіміра Завадскага былі чыгуначнікамі, і ён пасля школы працаваў у Оршы ў чыгуначнай майстэрні. А калі ў 1939-м трапіў у Чырвоную Армію, вырашыў стаць лётчыкам. Ці не прыклад зямляка, Мікалаю Альхоўскага, паўплываў, які быў ужо камандзірам эскадрылі? Падчас вайны Завадскі стаў паветравым франтавым разведчыкам, здзейсніў 115 паспяховых вылетаў, зазнаў 10 738 квадратных кіламетраў тэрыторыі... Цэлыя наступальныя аперацыі планаваліся на падставе яго разведдзін! Не ўхіляўся і боек, збіваў варожыя самалёты... А ў 1944-м прызначаны камандзірам баявой эскадрылі. Пасля вайны скончыў інстытут, працаваў эканамістам...

Трэцяя шыльда прысвечана герою працы, дзярцы Вользе Дзервад, якая працавала на эксперыментальнай базе Межава, была ў

1960-х дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР.

збудавання такая... У час вайны 1812 года граф падтрымліваў Напалеона... А пасля яго паразы выкупляў правы перад Расійскай імперыяй тым, што ўзвёў такі вось шыкоўны шпіталь для ветэранаў і інвалідаў вайны. І сёння будынак не памяняў прызначэння: тут Віцебскі абласны шпіталь інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны «Юрцава».

Мы праходзім на тэрыторыю... Цудоўная прырода. Возера з астраўком у форме сэрца, на якім вядзе масток, у трыснягу — лебедзі... Дрэвы старога парку... У часы каранавіруса тут рэабілітуюць і тых, хто цяжка перахварэў на гэтую заразу...

На малюнку Напалеона Орды, які маляваў Юрцава, замак-шпіталь выяўлены на гары, над возерам, і масток ёсць, праўда, вядзе не на востраў, а да нейкага маленькага будынка, магчыма, купальні.

Цікава, ці бываў ва ўсіх гэтых мясцінах Уладзімір Караткевіч? Думаю, бываў... Ён жа з Оршы і любіў сваю зямлю, стараўся аб'ехаць усю яе цікавосткі. Межава — усяго за 25 кіламетраў ад Оршы, Юрцава — яшчэ бліжэй... І пра раку Аршыцу, якая тут цячэ, Караткевіч згадвае ў вершы пра Оршу, які вельмі спалучаецца з убачаным у Межава:

*Яна не блішчыць красою,
А ў сэрца навек запала
З паркам сваім эмаральным,
З свайб Кабыляцкай гарой,
З ляннавай сястрой Аршыцай,
Што летам бруіцца памалу
Ў шырокі, як песня наша,
Магутны, сівы Дняпро.*

Прыгажосць Аршаншчыны западае ў сэрца... Нездарма тут прайшоў адзін з мастацкіх пленэраў «У пошуках Атлантыды»... Ведаць сваё, любяць сваё, берагчы ўласную гісторыю... Падывімаць гістарычную беларускую Атлантыду. Тое, дзеля чаго мы і адпраўляемся ў вандроўкі.

Людміла РУБЛЕўСКАЯ.

ЯШЧЭ АДЗІН КРЫЖ

А мы накіроўваемся да наступнага аб'екта Межава — Свята-Васкрасенскай царквы... Ну які царква — цяпер там руіны... Дах абвалены, на паўзруйнаванай вежы — буслінае гняздо, на версе муроў — а яны ў паўтара метра таўшчынёй — растуць таненькія дрэўцы... Аконныя і дзвярныя праёмы забітыя шэрымі дошкамі, але ўнутр прайсці можна. Праўда, там небяспечна: дах з пазелянелай цэгля — як рэштата, цагляны абвалваюцца. Калісьці тут былі багатыя роспісы, ляпініна... Сёння — кімсьці прынесеныя папярковыя абразы... Так, тут моляцца. І, нечакана — яшчэ адзін каменны крыж, пакладзены над круглай ямінай, магчыма, месцы былога алтара.

Царкву будаваў Канстанцін Любамірскі, здаецца, у 1886 годзе. Ад пачатку храм будаваўся як уніяцкі, потым быў перададзены праваслаўным. Межаўская царква была зачынена ў 1930-х, але абразы ды іншыя «прадметы культуры» захоўваліся тут да 1940-х. У царкве закладзілі школу, збіраліся рабцы рэканструкцыю... Але так і не сабраліся.

ЗАМАК І ВОСТРАЎ-СЭРЦА

А мы адпраўляемся за чатыры кіламетры ад Межава, у суседнюю вёску Юрцава, таксама колішняя ўладанне Любамірскіх.

І раптам... Няжю наперадзе паказваю Мірскі замак?

Пры набліжэнні бачыш, што — не... У зман увоздзяць чырвоныя сцены, беляя аздабленні... І той самы гатычны выгляд, магутныя муры, вежы, востраверхія вокны... Тут, на беразе ракі Скуняня, прытоку Аршыцы, граф Канстанцін Любамірскі, якому належала Межава, збудоваў сядзібу, што яго воляю мусіла нагадаць сярэднявечную крэпасць. Гісторыя

Извещение о проведении 28 марта 2023 года повторных торгов с условиями по продаже недвижимого имущества, принадлежащего ОАО «Стройтрест № 35»

Сведения о предмете торгов (продаваемом имуществе)

Наименование, характеристики и местонахождение продаваемого имущества	Начальная цена, бел. руб. с учетом НДС	Размер задатка, бел. руб.
изолированное помещение с инв. № 500D-687432, общей площадью 196,3 кв. м, расположенное по адресу: г. Минск, ул. Ложинская, 9-6Н, назначение – административное помещение	519 600,0	51 960,0

Продавец имущества: ОАО «Стройтрест № 35», ул. Я. Коласа, 38, 220013, г. Минск.

Организатор торгов: государственное предприятие «МГПЦ», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск.

Условие торгов: победитель торгов (покупатель) оплачивает вознаграждение за организацию и проведение торгов, включающее затраты на организацию и проведение результативного аукциона, в размере 1 процента от цены продажи предмета торгов, указанной в протоколе о результатах торгов, в течение 3 рабочих дней со дня проведения торгов.

Торги проводятся в соответствии со стст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Стройтрест № 35», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, внесшие задаток и заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона по соответствующему предмету торгов, а также представившие организатору торгов следующие документы:

- заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов);
- заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов);
- копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц) и индивидуальных предпринимателей);
- копию устава (для юридических лиц);
- копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица, а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе, на расчетный счет государственного предприятия «МГПЦ» р/с BY15 BLBB 3012 0190 3985 8300 1001 в ЦЕУ № 527 ОАО «Белинвестбанк» г. Минск, БИК BLBBVY2X, покупатель – государственное предприятие «МГПЦ», УНП 190398583, кодификатор назначения платежа – 40901, назначение платежа – задаток для участия в аукционных торгах от 28.03.2023.

Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае, если торги признаны несостоявшимися в силу того что заявление на участие в них подано только одним участником или для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (покупателю) при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается после предъявления копии платежных документов о перечислении суммы вознаграждения за организацию и проведение торгов и подписывается в течение 10 рабочих дней со дня проведения торгов.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. Расходы, связанные с государственной регистрацией договора купли-продажи и основанных на нем прав оплачиваются победителем торгов (покупателем).

Торги проводятся **28 марта 2023 года в 15.00** по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 7 (зал аукционов). Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с **14.03.2023 по 24.03.2023** включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.30) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

По вопросу ознакомления с продаваемым имуществом следует обращаться по телефону: (029) 611-50-44.
Телефоны для справок: (017) 365-48-36 (государственное предприятие «МГПЦ»), (029) 611-50-44 (ОАО «Стройтрест № 35»).

Могилевский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки»

извещает о проведении открытого аукциона по продаже имущества ОАО «АТЭК-Могилев»

Аукцион состоится 14.04.2023 в 11.00 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 77, к. 352

Лот № 1: капитальное строение с инв. № 700/C-104389 – склад ГСМ, п.л. – 23,6 кв. м, назначение – здание специализированное для ремонта и (или) технического обслуживания автомобилей (в том числе автомобильные заправочные, зарядные и газонаполнительные станции), расположенное на земельном участке с кадастровым номером 74010000007000071 (площадь 2,9642 га, право аренды, доля в праве 211/321, отдельный земельный участок для обслуживания лота № 1 не выделен) по адресу: Могилевская обл., г. Могилев, ш. Чаусское, 4/13.
Начальная цена продажи: 39 600,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 3 960,00 бел. рублей.

Р/с для перечисления задатка BY85 BARB 3012 7802 9001 0000 0000 в ОАО «Белгоспромбанк» г. Минск, ВИС BARBВY2X. Получатель платежа РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Код назначения платежа 40901. Срок подачи документов для участия в аукционе: по 13.04.2023 до 11.00. Порядок оформления участия в аукционе, порядок его проведения, а также определения лица, выигравшего аукцион, содержится в информации о проведении аукциона, опубликованной на сайте организатора аукциона ino.by. Доп. информацию можно получить по тел. +375 29-624-26-25, mogilev@ino.by

Могилевский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки»

извещает о проведении открытого аукциона по продаже имущества ОАО «Могилевский мясокомбинат»

Аукцион состоится 14.04.2023 в 12.00 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 77, к. 352

Лот № 1: автомобильный кран MA3-5337, р/н TE 4748, 1989 г. в., цвет – синий, № шасси – ХТМ53370000006911. Начальная цена продажи: 7 560,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 756,00 бел. руб.

Лот № 2: прицеп MA3 8132, р/н 2175 ТА, г. в. – 1996, цвет – белый, № шасси – ТОО 13333. Начальная цена продажи: 080,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 708,00 бел. руб.

Лот № 3: прицеп MA3 8132, р/н 1042 AA-6, г. в. – н/о, цвет – белый, кузов (рама) – б/н, тип – фурагон. Начальная цена продажи: 7 080,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 708,00 бел. руб.

Лот № 4: прицеп MA3 8132, р/н 2173 ТА, г. в. – 1996, цвет – белый, № шасси – ТОО 13376. Начальная цена продажи: 6 120,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 612,00 бел. руб.

Лот № 5: грузовой автомобиль ГАЗ-3309, р/н AA 1907-6, 2007 г. в., тип кузова – фурагон изотермический, цвет – белый, № кузова – 33070070140455, 33090070948422. Начальная цена продажи: 4 920,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 492,00 бел. руб.

Лот № 6: грузовой автомобиль ГАЗ-3309, р/н AE 8213-6, 2007 г. в., тип кузова – фурагон изотермический, цвет – белый, № кузова – 33070070140459, 33090070948428. Начальная цена продажи: 4 920,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 492,00 бел. руб.

Лот № 7: автомобиль Toyota Camry, р/н 0001 TAE, 2002 г. в., тип кузова – седан, цвет – серебристый, № кузова JTDFB38K800085250. Начальная цена продажи: 18 000,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 1 800,00 бел. руб.

Лот № 8: прицеп «Купава», инв. № 504966, 2013 г. в., цвет – белый. Начальная цена продажи: 7 320,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 732,00 бел. руб.

Лот № 9: грузовой автомобиль ГАЗ-3309, р/н AA 1910-6, 2007 г. в., тип кузова – фурагон изотермический, цвет – белый, № кузова 33070070140403, 33090070948372. Начальная цена продажи: 4 920,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 492,00 бел. руб.

Лот № 10: грузовой автомобиль ГАЗ-3309, р/н AA 1838-6, 2007 г. в., тип кузова – фурагон изотермический, цвет – белый, № кузова 33070070140604, 33090070948606. Начальная цена продажи: 6 720,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 672,00 бел. руб.

Лот № 11: автомобиль Skoda Octavia, р/н 0090 TAA, 2001 г. в., тип кузова – хэтчбек, цвет – зеленый, № кузова TMBBL41U422550978. Начальная цена продажи: 6 840,00 бел. руб. с учетом НДС. Сумма задатка 684,00 бел. руб.

Местоположение лотов №№ 1-11: г. Могилев, пр-т Димитрова, 11. Р/с для перечисления задатка BY85 BARB 3012 7802 9001 0000 0000 в ОАО «Белгоспромбанк» г. Минск, ВИС BARBВY2X. Получатель платежа – РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Код назначения платежа 40901. Срок подачи документов для участия в аукционе: по 13.04.2023 до 11.00. Порядок оформления участия в аукционе, порядок его проведения, а также определения лица, выигравшего аукцион, содержится в информации о проведении аукциона, опубликованной на сайте организатора аукциона ino.by. Доп. информацию можно получить по тел. +375 29-624-26-25, mogilev@ino.by

Могилевский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки»

извещает о проведении открытого аукциона по продаже имущества, принадлежащего ЗАО Банк ВТБ (Беларусь)

Аукцион состоится 29.03.2023 в 11.00 по адресу: г. Могилев, ул. Первомайская, 77, к. 352

Лот № 1: изолированное помещение с инв. № 700D-85447 – нежилое изолированное помещение, общ. пл. 1478,4 кв. м. Изолированное помещение с инв. № 700D-85854 – изолированное помещение образовательного, воспитательного и научного назначения, общ. пл. 744,9 кв. м. Изолированное помещение с инв. № 700D-85857 – бомбоубежище, общ. пл. 184,9 кв. м. Изолированное помещение с инв. № 700D-85450 – нежилое изолированное помещение, общ. пл. 42,3 кв. м. Обременение: аренда. Лот № 1 расположен по адресу: Могилевская обл., г. Могилев, ул. Белинского, 3; 3-2, на земельном участке с кадастровым номером 74010000002000531 (площадь – 1,0722 га, право аренды, доля в праве 49/250). Отдельный земельный участок для обслуживания лота № 1 не выделен.

Начальная цена продажи: 1 358 310,83 бел. руб. с учетом НДС. Размер задатка 135 831,08 бел. руб.

Р/с для перечисления задатков BY85 BARB 3012 7802 9001 0000 0000 в ОАО «Белгоспромбанк» г. Минск, ВИС BARBВY2X. Получатель платежа – РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Код назначения платежа 40901. Порядок оформления участия в аукционе, порядок его проведения, а также определения лица, выигравшего аукцион, содержится в информации о проведении аукциона, опубликованной на сайте организатора аукциона www.ino.by. Доп. информацию можно получить по тел. 8029-624-26-25, mogilev@ino.by

ЗАО «БелБанкротАукцион»

организатор торгов по продаже имущества ЗАО «Брест-ОПТИМАЛ» (УНП 200062908), объявляет о проведении 24.03.2023 в 10.00 публичных торгов по адресу: г. Минск, ул. Гурьского д. 226, ком. 501. Перечень имущества и информация об условиях торгов размещены на сайте электронной торговой площадки: bankrottorg.by

Считать недействительными утерянными ЗАО «СК «Белрострах» бланки страховых полисов: «Добровольное страхование от несчастных случаев и болезней на время поездки за границу» формы 2РН, 2РП серии БИ № 1892315 – 1 шт. УНП 100782388

Утерянное свидетельство о государственной регистрации индивидуального предпринимателя на имя Гора Тамары Петровны, УНП 192929316, считать недействительным.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА

Государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации» (организатор аукциона),

по поручению открытого акционерного общества «Передвижная механизированная колонна № 69» (продавец), проводит открытый аукцион

по продаже имущества в составе:

Лот № 1: материально-технический склад (составные части и принадлежности: площадка, подъездная дорога, разгрузочная площадка), инв. № 623/C-60553 общей площадью 529,8 кв. м, расположенный на земельном участке с кадастровым номером 62568250610100418 площадью 0,4395 га (право аренды по 13.12.21) по адресу: Минская область, Узденский район, Озерский с/с, д. Королево, ул. Центральная, 3/8. Земельный участок имеет ограничения в использовании: водоохранная зона р. Оলেখка, пл. 0,0007 га; зона санитарной охраны источников питьевого водоснабжения централизованных систем питьевого водоснабжения (скважина № 31474/78-99, R-49 м, пл. 0,4395 га); охранная зона электрических сетей напряжением до 1000 вольт, пл. 0,0203 га. Начальная цена с НДС (20%) – 107 400,00 бел. руб. (задаток 10% от начальной цены – 10 740,00 бел. руб.).

Лот № 2: здание пиломатериалов (составные части и принадлежности: подвал), инв. № 623/C-7733 общей площадью 755,2 кв. м, расположенное на земельном участке с кадастровым номером 62568250610100417 площадью 0,9094 га (право аренды по 13.12.21) по адресу: Минская область, Узденский район, Озерский с/с, д. Королево, ул. Центральная, 3/9. Земельный участок имеет ограничения в использовании: водоохранная зона рек и водоемов, пл. 0,0110 га; зона санитарной охраны источников питьевого водоснабжения централизованных систем питьевого водоснабжения, пл. 0,9094 га. Начальная цена с НДС (20%) – 109 800,00 бел. руб. (задаток 10% от начальной цены – 10 980,00 бел. руб.).

Задати перечисляются на р/с № BY55BPSB30121082600169330000 в ОАО «Сбер Банк», г. Минск, ул. Чкалова, 18/1, БИК BPSBВY2X, УНП 690324015, ОКПО 29250255, государственное предприятие «Минский областной центр инвестиций и приватизации», код платежа – 40901, код категории платежа ОИРН. Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 (десяти) рабочих дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 30 (тридцати) банковских дней со дня заключения договора купли-продажи, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Победитель аукциона (единственный участник аукциона) оплачивает вознаграждение за организацию и проведение торгов в размере 5 (пяти) процентов от окончательной цены продажи предмета аукциона, а также возмещает продавцу затраты на публикацию извещения о проведении торгов. Порядок проведения аукциона и оформления участия в торгах оговорен в условиях его проведения, размещенных на сайте организатора торгов: www.lt.by. Аукцион состоится 18.04.2023 в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 17.04.2023 до 16.00 по указанному адресу. Тел: (8017) 516-80-65, 516-80-64, (8029) 102-21-17. Тел. для осмотра: 8 (029) 393-99-70 УНП 60000236

Центр Промышленной Оценки

- Организация аукционов
- Оценка всех видов имущества

Извещение о проведении повторного электронного аукциона

Организатор аукциона: ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа 5/2, пом. 1703, оф. 5. Сайт в интернете: www.cpo.by

Продавец: ОАО «Банк БелВЭБ», 220004, г. Минск, пр-т Победителей, 29

Оператор: ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом. 1703, оф. 46, www.ipmtorgi.by

Предмет электронных торгов, реализуемый одним лотом:

Лот №	Наименование	Начальная цена с НДС 20%, бел. руб.
1	3/4 доли в праве общей долевой собственности на капитальное строение (здание нежилое), инв. № 333/C-15, общей площадью 599,2 кв. м. Адрес: Гомельская область, г. Калинковичи, ул. Куйбышева, 46	88 382,32
	3/4 доли в праве общей долевой собственности на капитальное строение (здание нежилое), инв. № 333/C-635, общей площадью 107,3 кв. м. Адрес: Гомельская область, г. Калинковичи, ул. Куйбышева, 46	

Сведения о земельном участке с кадастровым номером 322350100003000395: предоставлен на праве аренды по 27.05.2053 общей площадью 0,2552 га (доля в праве 3/4) для размещения объектов промышленности.

Дата и время начала и окончания электронных торгов: 28.03.2023 с 10.00 до 12.00. Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки в случае, если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов. Дата и время окончания приема заявок: по 27.03.2023 до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» (www.ipmtorgi.by).

Задаток 10 % от начальной цены предмета аукциона перечисляется на р/с BY47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВЭБ», БИК BELBВY2X, УНП 191021390, получатель платежа – ЗАО «Центр промышленной оценки».

Срок подписания договора купли-продажи: 10 (десять) рабочих дней после электронных торгов.

Условия оплаты предмета электронных торгов: 30 календарных дней со дня заключения договора купли-продажи.

Электронные торги проводятся в соответствии с регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по эл. адресу: www.ipmtorgi.by

Победитель электронных торгов, либо единственный участник электронных торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета электронных торгов на 5 %, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и оплатить вознаграждение 1,8 % от цены продажи лота в течение 3 (трех) дней после проведения электронных торгов. Предыдущее извещение о проведении электронных торгов опубликовано в газете «Звязда» 21.02.2023 г.

Организатор электронных торгов имеет право снять предмет аукциона с электронных торгов в любое время до момента определения победителя электронных торгов, без объяснения причин снятия.

Контактные телефоны: Тел: +375 (17) 280-36-37; +375 (29) 317-95-42; +375 (44) 704-92-06. Email: auction@cpo.by; info@ipmtorgi.by

• Организация аукционов
• Оценка всех видов имущества

ЗВЕЗДА

14 сакавіка 2023 г.

ИНФАРМБЮРО

15

• Организация аукционов
• Оценка всех видов имущества

Извещение о проведении повторных электронных торгов

Организатор аукциона ЗАО «Центр промышленной оценки», г. Минск, ул. Мележа 5/2, пом. 1703, оф. 5. Сайт в интернете: www.cpro.by
Продавец ОАО «БАТЭ» – управляющая компания холдинга «Автокомпоненты», ул. Даумана, 95, 222120, г. Борисов, Минская обл. +375 177-78-83-92
Оператор ЭТП: ООО «ИПМ-Консалт оценка», г. Минск, ул. Мележа, 5/2, пом.1703, оф. 46, www.ipmtorgi.by

Предмет электронного аукциона (одн. лотом)
Адрес: Минская обл., Борисовский р-н, г. Борисов, ул. Даумана, 107А, 107А/3, 107А/2, 107А/1

Производственно-складская база в составе – блок очистных сооружений с компрессорной (инв. № 610С-15671, 2475,6 кв. м), склад брикетирования (инв. № 610С-38011, 573,8 кв. м, составные части и принадлежности: пристройка), здание пилорамы стоголарного участка РСЦ (инв. номер 610С-60318, 656,3 кв. м), склад (инв. № 610С-60540, 542,3 кв. м), рябина обыкновенная кустом (инв. № 16280512), спиера вангута (инв. № 16280513), сирень обыкновенная (инв. № 16280514, 16280515, 16280516), яблоня лесная (инв. № 16280517), береза бородавчатая (инв. № 16280518, 16280519), рябина обыкновенная (инв. № 16280522, 16280523), береза бородавчатая (инв. № 16280524, 16280525, 16280526).

Сведения о земельном участке с кадастровым номером 620850100014000853: предоставлен на праве аренды по 02.01.2044 общей площадью 0,9755 га для обслуживания зданий, блока очистных сооружений с компрессорной, склада брикетирования, пилорамы стоголарного участка РСЦ, склада.

Начальная цена с НДС 20 % – 1 187 191,20 белорусских рублей (снижена на 30 %).

Условия аукциона: победитель электронных торгов либо единственный участник торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета электронных торгов на 5 %, обязан за свой счет, из своих материалов и своими силами установить по границе с территорией продавца ограждение (плотное, непрозрачное, высотой не менее 3-х метров, оборудованное спиральным ограждением «Егоза»).

Задаток 10 % от начальной цены предмета электронных торгов в белорусских рублях перечисляется на р/счет BY47 BELB 3012 0028 5000 3022 6000 в ОАО «Банк БелВЭБ» (BYN); БИК BELBYBY2X. Получатель платежа: ЗАО «Центр промышленной оценки», УНП 191 021 390.

Срок подписания договора купли-продажи: 10 рабочих дней после проведения торгов.
Продавец составляет и направляет договор для подписания победителю аукциона.

Условия оплаты предмета электронных торгов
Если между продавцом и покупателем (победителем аукциона) либо единственным участником, согласившимся приобрести предмет аукциона, по начальной цене, увеличенной на 5 % в течение срока, установленного для подписания договора купли-продажи, не достигнута договоренность по срокам и о порядке оплаты за предмет аукциона, такая оплата должна быть произведена в течение 30 календарных дней после заключения договора купли-продажи.

Порядок проведения электронных торгов, критерии выявления победителя торгов, порядок оформления участия в торгах и результатов торгов, установлен регламентом электронной торговой площадки «ИПМ-Торги», размещенным по адресу: www.ipmtorgi.by

Победитель электронных торгов либо единственный участник торгов, согласившийся повысить начальную цену предмета торгов на 5 %, обязан возместить организатору торгов затраты на их проведение и оплатить вознаграждение организатору торгов в размере по лоту № 1 – 7 %, № 2 – 4 % от цены продажи лота в течение 3 рабочих дней после проведения торгов.

Предыдущее извещение опубликовано в газете «Республика» от 25.01.2023

Дата и время начала и окончания электронных торгов: 30.03.2023 с 11.00 до 12.00.
Торги продлеваются на 10 минут с момента подачи ставки в случае, если ставка поступила менее чем за 10 минут до окончания торгов.

Заявки на участие в электронных торгах принимаются по 29.03.2023 до 17.00 на ЭТП «ИПМ-Торги» по адресу: www.ipmtorgi.by

Контактные телефоны: +375 17-373-21-33; +375 (44) 704-92-06
E-mail: auction@cpro.by

ПРОЕКТНАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ

Государственное предприятие «УКС Фрунзенского района г. Минска»

Застройщик – государственное предприятие «УКС Фрунзенского района г. Минска», зарегистрированное в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей 27.02.2014 за № 190580553.

Место нахождения: 220074, Республика Беларусь, г. Минск, 4-й Загородный пер., 64А.

Тел/факс (8017) 361 67 99; (8017) 399 53 94; (8017) 399 53 91; (8017) 370 84 18; (8044) 785 84 81; (8029) 323 11 11.

Режим работы – приемное время: понедельник-четверг с 8.45 до 18.00; обеденный перерыв с 13.00 до 14.00; выходные дни: суббота, воскресенье.

Сведения о проектах строительства жилых домов в г. Минске, в которых принимал участие застройщик в течение трех лет, предшествующих заключению договора:

- 1) жилой дом № 14 по ул. Маршала Лосика;
- 2) жилой дом № 23 по ул. Юрия Семеняко;
- 3) жилой дом № 21 по ул. Юрия Семеняко;
- 4) жилой дом № 16 по ул. Маршала Лосика;
- 5) жилой дом № 27 по ул. Юрия Семеняко;
- 6) жилой дом № 29 по ул. Юрия Семеняко;
- 7) жилой дом № 1А по ул. Максима Горьковского.

Также предприятием осуществляется строительство объектов социального назначения.

Застройщиком получены:

- заключение государственной экспертизы РУП «Главгосстройэкспертиза» от 24.12.2021 № 699-15/21;
- решение Мингорисполкома от 17.10.2019 № 3266 «О замене застройщика (заказчика)»; решение Мингорисполкома от 03.06.2021 № 1627 «О разрешении проведения проектных и изыскательских работ, возведения незавершенного, незаконсервированного объекта»; решение Мингорисполкома от 29.12.2022 № 4600 «О предоставлении земельного участка»;

- извещение о получении уведомления и регистрации объекта строительства Инспекцией Департамента контроля и надзора за строительством по г. Минску от 25.04.2022 № 2-208К-012/22;

- договор строительного подряда от 21.04.2022 № 21-04/2022 с ОАО «Стройтрест № 7».

Информация о проекте:

Проектом предусмотрено завершение строительства административно-торговых помещений и машино-мест в составе объекта «Строительство встроженных помещений общественного назначения и встроено-пристроенной 2-этажной подземной автостоянки по ул. Берута в г. Минске» (далее – объект).

Для заключения договоров создания объекта долевого строительства на новых условиях предлагаются административно-торговые помещения и машино-места в составе объекта для физических лиц, юридических лиц, индивидуальных предпринимателей на те же объекты долевого строительства, на которые ранее были заключены договоры создания объекта долевого строительства с прежними застройщиками.

Цена 1 кв. метра общей площади на дату опубликования проектной декларации:

административно-торгового помещения – 1 400,17 бел. руб.; машино-места – 2 282,04 бел. рублей.

Планируемый срок ввода объекта в эксплуатацию – август 2023 года.

С планировками административно-торговых помещений, размещением машино-мест и ходом работ по строительству можно ознакомиться по адресу: г. Минск, 4-й Загородный пер., 64А, к. 101, 102.

Для заключения договора необходимо:

- свидетельство о государственной регистрации юридического лица/индивидуального предпринимателя;
- реквизиты юридического лица;
- документы, подтверждающие полномочия на выполнение юридических значимых действий;
- паспорт;
- быть готовым оплатить в течение 10 (десяти) рабочих дней с момента получения договора 15 процентов от общей стоимости объекта долевого строительства.

ОАО «Нафтан» реализует на конкурсной основе (с повышением начальной цены)

бывшее в употреблении неиспользуемое имущество:

Пометка на конверте	Наименование	Инв. №	Год ввода в эксплуатацию	Начальная цена без НДС, руб. РБ	Начальная цена с НДС, руб. РБ
Реализация неликвидов, Нафтан, 13.04.2023	Плотномер DM-230.2	08158045	2009	2 120,00	2 544,00
	Плотномер DM-230.2	08158046	2009	2 120,00	2 544,00
	Цистерна съёмная 2м³	06273326	2009	10 916,00	13 099,20
	Цистерна съёмная 2м³	06273327	2009	10 916,00	13 099,20
	Машина маркировочная ММ-4М	06270701	2007	2 120,00	2 544,00
Реализация неликвидов, Полимир, 13.04.2023	Агрегат сварочный дизельный АДД-4004	06274841	2010	1 843,00	2 211,60
	Резательная машина	195111	2004	1 845,00	2 214,00
	Резательная машина	195112	2004	1 845,00	2 214,00
	Резательная машина МРБ-100	195349	2005	7 440,00	8 928,00
	Емкость конденсата V=200м³	143206	1967	40 000,00	48 000,00
	Емкость конденсата V=200м³	143207	1967	40 000,00	48 000,00
	Экструзионная линия «Арсенал-1600Е»	196797	2009	123 000,00	147 600,00
	Установка для производства рукавной пленки	191769	1986	11 700,00	14 040,00
	Установка рукавной пленки УРП-1500-3	192490	1988	37 000,00	44 400,00
	УРП-1500-3 для изготовления пленки	193393	1987	11 000,00	13 200,00
	Установка УПР-1500-6 для изготовления пленки	193887	1995	12 500,00	15 000,00

Состояние удовлетворительное.

Предложения принимаются по адресу: 211441, г. Новополоцк-1, ОАО «Нафтан», заводоуправление, каб. 101, до 9.30 по местному времени 13 апреля 2023 года с пометками на конверте, указанными в таблице, либо в электронной форме на e-mail: tender.box@naftan.by с вышеуказанными пометками.

Извещение на проведение конкурсов размещены на сайте www.naftan.by.

Контактные телефоны: 8 (0214) 59-89-26, 8 (0214) 59-88-42

УНП 300042199

Вниманию предприятий, организаций и индивидуальных предпринимателей!

Комитетом государственного имущества Гродненского областного исполнительного комитета проводятся аукционы по продаже неиспользуемого имущества, находящегося в собственности Волковысского района

К ПРОДАЖЕ ПРЕДЛАГАЮТСЯ:

1) объекты бывшего в/г, комплекс № 1: здание контрольно-технического пункта, заправочного пункта, хранилищ техники, эстакады, инженерных сетей, объекты благоустройства по ул. Красноармейской, 53, 53/1-53/13, в г. п. Росс, Россого с/с, Волковысского района.

Начальная цена предмета аукциона – 16 базовых величин. Размер задатка – 1 базовая величина.

2) объекты бывшего в/г, комплекс № 4: бытовое здание АЭР, склад НЗ с подвалом и боксом на 10 м/м, моторные, гараж техники с котельной, площадкой; контрольно-технический пункт парка АЭР, водопроводная сеть, около г. п. Росс, Россого с/с, 39, 39/1-39/3, Волковысского района.

Начальная цена предмета аукциона – 5 базовых величин. Размер задатка – 1 базовая величина.

3) объекты бывшего в/г, комплекс № 11: медпункт, штаб с пристройкой и 2-мя террасами, штаб с пристройкой с инженерными сетями, объекты благоустройства, по ул. Красноармейской, 51, 51/1, 51/2 в г. п. Росс, Россого с/с, Волковысского района.

Начальная цена предмета аукциона – 7 базовых величин. Размер задатка – 1 базовая величина.

Аукцион состоится – 29.03.2023 г. в 11.30.

Заявки на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Гродно, ул. 17 Сентября, 39.

Последний день подачи заявлений на участие в аукционе – 23.03.2023 г. до 16.00.

Подробная информация по телефонам:

в городе Волковыске – 8 (01512) 5 13 44, 2 06 03.

в городе Гродно – 8 (0152) 62 39 24, 62 39 34, 62 39 31

Дополнительная информация размещена на сайте: <https://au.nca.by>

УНП 500042135